

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**ÇOKKÜLTÜRLÜLÜKTE KADINLARIN TOPLUMSAL
CİNSİYET ALGILARINA DAİR BİR ARAŞTIRMA
(MARMARA ADASI- MERKEZ ÖRNEĞİ)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ebru Elif MORALI

KOCAELİ 2022

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**ÇOKKÜLTÜRLÜLÜKTE KADINLARIN TOPLUMSAL
CİNSİYET ALGILARINA DAİR BİR ARAŞTIRMA
(MARMARA ADASI- MERKEZ ÖRNEĞİ)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ebru Elif MORALI

Doç. Dr. Yıldız ÖZTAN ULUSOY

KOCAELİ 2022

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**ÇOKKÜLTÜRLÜLÜKTE KADINLARIN TOPLUMSAL
CİNSİYET ALGILARINA DAİR BİR ARAŞTIRMA
(MARMARA ADASI- MERKEZ ÖRNEĞİ)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Ebru Elif MORALI

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No:09.11.2022-30

KOCAELİ 2022

ÖNSÖZ

Aile herşeydir. Yüksek lisans yapmaya karar verdiğimde, çevremde iş hayatıma ara vermemi eleştiren birçok insan olmasına rağmen, verdiğim kararı her zaman destekleyip yanımda olan annem Leyla MORALI, babam EROL MORALI ve ‘radikal’ kararlarımı her durumda ve her zaman cesur bulan kardeşim Emir Emre MORALI, iyi ki varsınız. Varlığınız en büyük destekçimdir.

Tez yazmak sandığımdan daha zorluydu. Bu süreçte hiç beklenmeyen zorluklarla uğraşmak durumunda kaldım. Sayın hocam Yıldız ÖZTAN ULUSOY’a bu süreçte mümkün olan en etkili şekilde verdiği destekten dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Dostlar ikinci ailedir ve ikinci ailemizi kendimiz seçeriz. Dostlarıma bakıyorum ve kendimi çok şanslı hissediyorum. Beni hiçbir zaman yanıltmayan dostlarım; önce öğretmenleri sonra da öğrencileri olduğum canlarım Ömer AVCI ve Melis ÖZTÜRK, yoğun çalışma tempolarınıza rağmen her zorlandığımda, uykunuzdan feda edip benimle toplantılar yaptığınız ve stresli her anımda beni yatıştırdığınız için, yapamıyorum dediğim her an ‘ada ağzıyla’ yapabileceğimi hatırlatan canlarım Tuğçe PALABIYIK ve İbrahim IŞIK, sabrınız ve inancınız için, Güven YILMAZ, odağımı değiştirmem gereken her an muhakkak 10/10’luk farklı bir odak bulabildiğin için, sonsuz teşekkür ederim. İyi ki varsınız ve benimlesiniz.

Ders döneminde şahane insanlardan oluşan bir sınıftık. Farklılıklarımıza rağmen çok kısa sürede bir grup oluşturduk. Yaşadığımız pandemi yüzünden online eğitime dönmüş olmak aramızdaki bağa olumsuz hiçbir etki yapmadı. Şimdi ve hala birlikteyiz ve birbirimizi her konuda destekliyoruz. Birbirimiz sayesinde onlarca farklı yaşamı ve algıyı birbirimizle paylaşabiliyoruz. ‘Drama Queens’ bu yolda beraberiz. İyi ki varsınız.

Son olarak, yaptığım çalışmaya gönüllü olarak katılan, çayını, kahvesini, sohbetini esirgemeyen, köklerimle olan bağlantımı güçlendiren Marmara Adası'nın şahane kadınlarına teşekkür ederim.

Ebru Elif MORALI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ALANYAZIN İNCELEMESİ	6
1.1.TOPLUMSAL CİNSİYET	6
1.1.1.Toplumsal Cinsiyet Rollerini	8
1.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kuramları	10
1.1.2.1.Biyolojik Kuram	10
1.1.2.2.Psikoanalitik Kuram	11
1.1.2.3.Sosyal Öğrenme Kuramı	11
1.1.2.4.Bilişsel Gelişim Kuramı	12
1.1.2.5.Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	13
1.2.KÜLTÜR.....	14
1.2.1.Kültür Kavramının Tanımı ve Kapsamı.....	15
1.3.KÜLTÜRLEŞME.....	18
1.3.1.Kültürleşme Modelleri	19
1.3.2.Kültürleşme Yönelimleri	20
1.3.3.Uyum	23
1.3.3.1.Sosyo-Kültürel Uyum.....	23
1.3.3.2.Psikolojik Uyum	24
1.3.4.Kültürleşme ve Uyum Sürecini Etkileyen Etmenler	25
1.3.4.1. Eğitim Düzeyi.....	25
1.3.4.2.Dil.....	25
1.3.4.3.Cinsiyet.....	26
1.3.4.4.Göç Edilen Ülkede Kalış Süresi ve Yaş	26
1.3.4.5.Medeni Durum.....	27
1.3.4.6.Din.....	27
1.3.4.7.Sosyal Kimlik	27
1.3.4.8.Sosyal Mesafe.....	27
1.3.4.9.Algılanan Ayrımcılık.....	28
1.4.ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK	28
1.4.1.Çokkültürlülük Kavramının Tarihsel Kökeni ve Tanımı	29
1.4.2.Türkiye’de Çokkültürlülük.....	31

1.5.MARMARA ADASI	32
1.5.1.Marmara Adası'nın Tarihçesi.....	33
1.6.TÜRKİYE'DE VE YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	38
1.6.1.Türkiye'de Yapılan Çalışmalar	38
1.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	40

İKİNCİ BÖLÜM

2.YÖNTEM.....	42
2.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ	42
2.2.NİCEL AŞAMA	43
2.2.1.Nicel Araştırma Deseni	44
2.2.2.Evren ve Örneklem	44
2.2.2.1.Örneklem Grubuna İlişkin Betimsel İstatistikler	45
2.2.3.Veri Toplama Araçları.....	48
2.2.2.3.1.Demografik Bilgi Formu.....	48
2.2.3.2.BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri (BCRE)	48
2.2.4.Verı Toplama Süreci	49
2.2.5.Verılerin Analizi	50
2.3.NİTEL AŞAMA.....	50
2.3.1.Nitel Araştırma Deseni.....	50
2.3.2.Çalışma Grubu	51
2.3.3.Verı Toplama Araçları.....	53
2.3.4.Verı Toplama Süreci	54
2.3.5.Verılerin Analizi	55
2.3.6.Geçerlik ve Güvenirlik.....	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BULGULAR.....	59
3.1.NİCEL AŞAMAYA İLİŞKİN BULGULAR	59
3.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların BEM Cinsiyet Envanterine Göre Toplumsal Cinsiyet Algıları Nedir?	59
3.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sayısı, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu ve Meslek, Kökeninin Nereli Olduğu, Kaç Yıldır Adada Yaşadığı, Kaç Nesildir Adada Yaşadığı Değişkenleri İle Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki Nedir?	60
3.2.NİTEL AŞAMAYA İLİŞKİN BULGULAR.....	67
3.2.1.Marmara Adası'nda Yaşam.....	67
3.2.1.1.Geçmişten Bugüne Değişen Ada Yaşamı	70
3.2.1.2.Sosyal Kontrol	73
3.2.2.Çokkültürlü Bir Yapı Olarak Marmara Adası	76

3.2.2.1.Kültürleşme Sürecinde Ada İnsanı.....	80
3.2.2.2.Kültürleşme Sürecini Etkileyen Faktörler.....	82
3.2.2.3.Adada Kültürleşmeye Etki Eden Faktörler.....	83
3.2.3.Marmara Adası'nda Kadın Olmak	85
3.2.3.1.Ada İnsanın Kadının Çalışmasıyla İlgili Düşünceleri	85
3.2.3.2.Aile Hayatı	87
3.2.3.2.1.Hane İçi İş Bölümü.....	87
3.2.3.2.2.Çocuk- Yaşlı Bakımı	88
3.2.3.2.3.Paranın Yönetimi	90
3.2.3.3.Sosyal Hayat.....	91
3.2.3.4.İş Hayatı	93
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA	105
EKLER.....	110
EK-1 ETİK KURUL ONAY BELGESİ.....	110
EK-2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	111
EK 3- BEM CİSİYET ROLLERİ ENVANTERİ.....	112
EK 4- YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	113
ÖZGEÇMİŞ.....	114

ÖZET

Marmara Adası, Marmara Denizi'nin Güney batısında bulunan Marmara Adaları'nın en büyüğü olup Balıkesir iline bağlıdır. Araştırmanın evrenini oluşturan Marmara Adası- Merkez yerleşim biriminin nüfusu, 1923'te imzalanan nüfus mübadelesinden önce burada yaşayan yerli nüfus, Karadeniz göçmeni ve Girit göçmeni üç ayrı gruptan oluştuğu için bu yerleşim birimi çokkültürlü bir görünüm sergilemektedir. Toplumsal cinsiyet algısı, toplumların kültürüne göre şekillenen bir kavramdır. Bu çalışmada çokkültürlü bir yapı olan Marmara Adası-Merkez yerleşim birimindeki kadınların toplumsal cinsiyet algıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunu sağlamak amacıyla karma desen çeşitlerinden biri olan sıralı açıklayıcı karma yöntem kullanılmıştır. Bu bağlamda, yerleşim birimi nüfusuna kayıtlı 250 kadın katılımcıya önce toplumsal cinsiyet algısı envanteri uygulanmış, daha sonra aynı örneklem içinden 15 katılımcı daha seçilerek yeni bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Yeni örneklem grubu ile görüşmeler yapılarak, yerleşim biriminde ikamet eden kadınların toplumsal cinsiyet algılarına etki eden sosyal faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Marmara Adası- Merkez yerleşim biriminde kadınların toplumsal cinsiyet algılarına etki eden sosyal faktörler belirlenmiş ve bu faktörler ile kültürleşme ve uyum sürecine etki eden faktörler arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kültür, Çokkültürlülük, Kültürleşme

ABSTRACT

Marmara Island is the largest of the Marmara Islands located in the Southwest of the Marmara Sea and is connected to the province of Balıkesir. Since the population of the Marmara Island-Central settlement, which constitutes the universe of the research, consists of three different groups, the local population living here before the population exchange signed in 1923, the Black Sea immigrant and the Cretan immigrant, this settlement exhibits a multicultural appearance. The perception of gender is a concept that is shaped according to the culture of societies. In this study, gender perceptions of women in Marmara Island-Central settlement, which is a multicultural structure, were tried to be revealed. In order to achieve this, the sequential explanatory mixed method, which is one of the mixed design types, was used. In this context, a gender perception inventory was first applied to 250 female participants registered in the settlement population, and then a new sample group was formed by selecting 15 more participants from the same sample. Social factors affecting the gender perceptions of women residing in the settlement were tried to be determined by interviewing the new sample group. As a result of the analysis, social factors affecting women's gender perceptions in Marmara Island-Central settlement were determined and it was determined that there was a relationship between these factors and the factors affecting the acculturation and adaptation process.

Key Words: Gender, Culture, Multiculturalism, Acculturation

KISALTMALAR LİSTESİ

BCRE: Bem Cinsiyet Rolü Envanteri

UNESCO: (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Etno-Kültürel Gruplarda ve Daha Büyük Toplumlarda Kültürleşme Yönelimleri.....	21
Şekil 2.Marmara Adası (Prokonnesos).....	34
Şekil 3.Sıralı Açımlayıcı Karma Desende İşlem Sırası.....	43
Şekil 4.Fenomenolojik Araştırmanın Aşamaları ve Metodolojik Yapısı.....	51

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Marmara Adası- Merkez Yerleşim Birimi Mahalleleri Nüfusun Dağılımı.....	33
Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları.....	45
Tablo 3. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımları.....	45
Tablo 4. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	46
Tablo 5. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımları.....	46
Tablo 6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımları.....	46
Tablo 7. Katılımcıların Ne Kadar Zamandır Marmara Adası'nda Yaşadıklarına Göre Dağılımları.....	47
Tablo 8. Katılımcıların Kaç Nesildir Marmara Adası'nda Yaşadıklarına Göre Dağılımları.....	47
Tablo 9. Katılımcıların Kökenlerine Göre Dağılımları.....	47
Tablo 10. Nitel Çalışma Örneklem Grubu.....	53
Tablo 11. Ana Kategoriler, Alt Kategoriler, Kod Sayıları.....	56
Tablo 12. Katılımcıların BEM Cinsiyet Rolü Envanteri Bağımsız Değişkenlerine Göre Betimleyici İstatistikleri.....	59
Tablo 13. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Yaş Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi.....	60
Tablo 14. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Medeni Durum Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi.....	62
Tablo 15. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Eğitim Durumu Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi.....	63
Tablo 16. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Çocuk Sayısı Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi.....	64
Tablo 17. BEM Cinsiyet Rolü Grupları İle Kaç Nesildir Marmara Adası'nda Yaşadığının Dağılımı ve Ki-kare Analizi.....	65
Tablo 18. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Köken Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi.....	66

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın genel çerçevesi belirtilmiş; çalışma ile ilgili problem durumu, amaç, önem, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlar açıklanmıştır.

Problem Durumu

Kültür, en basit tanımıyla, bir toplumun oluşturduğu maddi ve manevi öğelerin tümü olarak ifade edilmektedir. Yaşam tarzı içindeki davranış, düşünüş, alışkanlık, ahlâk, inanç, sanat, bilgi, hukuk, töre gibi öğeler toplumun kültür bütünlüğünü oluşturmaktadır (Bauman, 1996/1998: s. 159). Birden çok kültürel topluluğun içinde yaşadığı toplumlar ise çokkültürlü toplumlardır (Yanık, 2013: s. 40-47). Toplumsal yapı içerisinde kültürel çeşitliliğin hoş görülmesi ve toplulukların kültürel isteklerine saygı duyulması çokkültürlülüğün temelini oluşturmaktadır. Çağdaş toplumlarda kültürel çeşitliliğin baskın kültürün içerisinde yok olup kaybolmasından çok, bu toplulukların zaman içerisinde karşılıklı olarak birbirlerini etkileyerek uyumlu bir toplumsal yapı oluşturması beklenmektedir. Çokkültürlü toplumlarda her bir topluluk, eşitlik içerisinde kendi kültürünü yaşama ve yaşatma hakkına sahiptir. Çokkültürlü toplumlarda açık iletişim kültürleşme sürecini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Açık iletişim sayesinde çokkültürlü toplumları oluşturan topluluklar karşılıklı etkileşim sonucunda birbirlerinin kültüründen etkilenererek ortaya yeni kültür öğeleri çıkarabilmektedir.

Kültürü oluşturan maddi ve manevi kültür öğeleri kendilerini kültürün üç boyutu olan bilişsel, davranışsal ve maddi boyutlarında ortaya çıkarır. Maddi veya manevi herhangi bir kültürel öge hem diğer öğeleri etkiler hem de diğer öğelerden etkilenir. Toplumsal cinsiyet algısı da toplumun kültürel öğeleri arasında yer aldığından, toplumların kültürel yapısı kadınların ve erkeklerin fiziksel görünüşlerinin nasıl olması gerektiğinden bireylerin cinsiyetlerine göre kendilerinden beklenen rol ve davranışlarına kadar etkilemektedir.

Bireylerin içine doğduğu toplumda, cinsiyetine göre kendilerinden beklenen davranışlar daha doğar doğmaz kendilerine aktarılmaya başlanır. Dolayısıyla bireyler, tüm hayatları boyunca devam edecek olan sosyalleşme süreci boyunca toplumsal cinsiyet kodlarını alarak çeşitli bilişsel şemalar oluşturur ve çoğunlukla hayatlarını bu şemalara göre sürdürür. Böylece, kültüre bağlı olarak belirlenen toplumsal cinsiyet algısı da nesilden nesile aktarılmaya devam eder.

Marmara Adası'nın yerleşim tarihi 6000 yıl öncesine dayanmakla birlikte, adanın önemli karakteristik özelliklerinden biri, 1922 yılı itibariyle yeniden nüfuslandırmaya tabi tutulmuş olmasıdır (Tunçdilek, 1987: s. 77). Yeniden nüfuslandırma ile Marmara Adası'nın şu anki yerleşik halkını üç temel topluluk oluşturmaktadır; 1923'te imzalanan nüfus mübadelesi anlaşmasından önce adada zaten ikamet eden ve Mondros Mütarekesi sonrası Rum çetelerin saldırıları sonucu adadan bir süre ayrılıp 1922 yıllarında geri dönen yerli nüfus, mübadele ile Yunanistan'dan gelen mübadiller ve Karadeniz bölgesinden adaya göç edenler (Enön, 2003: s. 25-38). Dolayısıyla, Marmara Adası üç farklı topluluğun bir araya gelmesi ile oluşmuş çokkültürlü bir toplumsal yapıyı temsil etmektedir. Üç temel topluluğun yoğun olarak bir arada yaşadığı bölge ise Marmara Adası merkezidir.

Toplumsal cinsiyet algısının kültüre bağlı olarak şekillendiği daha önce belirtilmiştir. Çokkültürlü toplumlarda bireylerin etkileşim süreci, kültürel yapıyı etkilerken toplumsal cinsiyet algısının da bu değişimden etkilenmesi kaçınılmazdır. Çokkültürlü bir toplumsal yapıda olan Marmara Adası-merkezindeki kadınların toplumsal cinsiyet algısının nasıl olduğu, bu algıyı etkileyen sosyal faktörler ve kültürleşme sürecinin bu algı üzerindeki etkileri araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Problem Cümlesi

Çokkültürlü bir yapı olan Marmara Adası-Merkezinde kültürleşme süreci içinde kadınların toplumsal cinsiyet algısı nasıldır?

Alt Problemler

1. Marmara Adası'nda yaşayan kadınların BEM cinsiyet envanterine göre toplumsal cinsiyet algıları nedir?
2. Marmara Adası'nda yaşayan kadınların yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, çalışma durumu ve meslek, kökenin nereli olduğu, kaç yıldır adada yaşadığı, kaç nesildir adada yaşadığı değişkenleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki nedir?
3. Marmara Adası'nda yaşayan kadınların toplumsal cinsiyete dair görüşleri nasıldır?
4. Marmara Adası'nda yaşayan kadınların hayat koşullarının toplumsal cinsiyet algıları üzerinde nasıl bir etkisi olmuştur?
5. Çok kültürlülük ve kültürleşme süreci adada yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algıları üzerinde ne tür değişikliklere sebep olmuştur?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı çokkültürlü özellikte olan Marmara Adası'nda yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymak, bunu etkileyen sosyal faktörleri belirlemek ve toplumsal cinsiyet algısı ile kültürleşme arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemektir.

Araştırmanın Önemi

İçinde bulunduğumuz 21.yüzyılda çokkültürlü olmayan toplumların sayısı oldukça azdır ve çokkültürlülüğü toplumsal bir gerçeklik ve siyasal bir proje olarak uygulayan toplumların sayısı giderek artmaktadır (Yanık, 2013: s. 40-47). Türkiye'de de geçmişten günümüze çokkültürlülük ile ilgili farklı uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Marmara Adası çeşitli toplumsal grupların göç yoluyla buraya yerleşmesi sebebiyle çokkültürlü toplum, kara bağlantısına sahip olmadığı için diğer yerleşim yerlerinde yaşayan insanlarla etkileşimin çok az olması sebebiyle de kapalı toplum özelliklerini göstermektedir.

Kültürleşmenin olması beklenen sonuçlarından biri, toplulukların zaman içerisinde karşılıklı olarak birbirlerini etkileyerek uyumlu ve yeni bir toplumsal yapı oluşturmasıdır. Bu anlamda, çokkültürlü yapının kadınların toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki etkisini ortaya koymak önemlidir. Çünkü toplumsal etkileşimin yalnızca orada yaşayan insanlarla sınırlı olduğu bir çokkültürlü toplumsal yapıda toplumsal cinsiyet algılarının zaman içinde ne kadar ve ne yönde değişiklik gösterdiğini ortaya koymak aynı zamanda kültürleşmenin uyumlu bir yeni toplumsal yapı oluşturmasının göstergelerinden biri kabul edilebilir. Aynı zamanda bu çalışmayla kadınların toplumsal cinsiyet algılarını etkileyen faktörlerin ortaya konmasının alanyazındaki benzer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Varsayımları

1. Seçilen örneklem grupları evreni yansıtmaktadır.
2. Seçilen örneklem grupları uygulanan envanterleri doğru bir şekilde cevaplamış ve yapılan görüşmelerde gerçek düşüncelerini ifade etmiştir.
3. Araştırmacı, veri toplama ve analizi sürecinde nesnel davranmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Covid-19 pandemisi, araştırmacının örneklem seçimini minimum düzeyde tutmasına sebep olmuştur.
2. Araştırmanın birinci aşaması olan nicel veri toplama, kadınların toplumsal cinsiyet algısına ilişkin veriler BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Kültür: Kültür, tarih içerisinde yaratılan bir anlam ve önem sistemi, ya da başka bir deyişle, bir grup insanın bireysel ve toplu yaşamlarını anlamada, düzenlemede ve yapılandırmada kullandıkları bir inançlar ve adetler sistemidir. İnsan yaşamını anlamının ve düzenlemenin bir yoludur.

Çokkültürlülük: Bir tek devlet sınırları içinde yaşayan farklı kültürlerin ya da kültürel grupların oluşturduğu sosyolojik yapı çokkültürlülük olarak tanımlanır.

Kültürleşme: Farklı kültürlere sahip birey ya da grupların belli bir kültürle temas etmesi ve karşılıklı etkileşimleri sonucunda her ikisinin de değişmesi kültürleşme kavramı ile ifade edilir.

Cinsiyet: Kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönüdür. Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir kategoridir.

Toplumsal cinsiyet: Kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamlar ve beklentilerdir.

Androjenlik: Androjenlik bireylerin hem kadınsı hem de erkeksi olabileceklerini ifade eden bir kavramdır. Hem kadınsı hem de erkeksi özellikleri yüksek düzeyde gösteren bireylere androjen denir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ALANYAZIN İNCELEMESİ

Bu bölümde toplumsal cinsiyet, kültür, kültürleşme, çok kültürlülük kavramları kuramsal açıdan incelenmiş olup alan yazında yapılan benzer çalışmalardan elde edilen bilgilerle beraber, araştırmanın evreni olan Marmara Adası ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.1.TOPLUMSAL CİNSİYET

Bireyler arası hiçbir demografik değişken, bireylerin cinsiyeti kadar yaygın ya da belirgin olmamakla birlikte cinsiyet de genellikle yalnızca biyolojik bir anlam ifade etmemektedir. Bireylere daha anne karnındayken sahip oldukları üreme organlarına göre kadın ya da erkek olarak kimlik atanır. Dolayısıyla cinsiyet, biyolojik özellikleri ifade etmenin dışında, bireylerin bir cinsiyet rolüne sahip olmasını da mümkün kılan bir değişken haline gelmektedir (Dökmen, 2018 (b): s. 17-22). Biyolojik özelliklere göre atanan roller bireylere, doğduğu andan itibaren alacağı isimden oynadığı oyuncaklara, kıyafet seçimine, seçmesi gereken mesleğin cinsiyetine uygun olup olmayışına kadar tüm hayatına yön vermek üzere toplum tarafından işlenmeye başlar. Sonuç olarak cinsiyet, zaman içerisinde bireylerin sadece biyolojik bir yönü olmaktan çıkarak, kendilerine toplumsal hayatta olması gereken kişi ve gerçekleştirmesi gereken davranış kalıplarını belirleyen bir etikete dönüşür. Bu gerçekliği göz önüne sermek için ilk defa 1972 yılında kullanılmış olan toplumsal cinsiyet kavramı, zaman içerisinde kadın ve erkek arasındaki farklılığı temel alarak bu farklılığı oluşturan unsurların yalnızca biyolojik olmadığını, toplumsal ve kültürel olarak da inşa edildiğini ifade eden bir kavram haline gelmiştir (Kirman, 2004: s. 23).

Toplumsal cinsiyet elbette ki içinde bulunulan toplumun kültürü ile ilişkilidir. Biyolojik farklılıklara nasıl bir anlam yükleneceği, bireylerin düşünceleri ve

davranışları toplumsal ve kültürel (Avcı, 2020: s. 5). Bingöl (2014: s. 108-114) toplumsal cinsiyeti, biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yükleyerek onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmak şeklinde ifade etmektedir. Simon de Beauvoir, İkinci Cinsiyet (Second Sex) adlı kitabında ‘Anatomi kader değildir.’ ve ‘İnsan kadın doğmaz, kadın olur.’ derken cinsiyet kavramının aslında biyolojik değil, toplumsal, dolayısıyla da kültürle ilişkili olduğunu anlatmaktadır. Haviland’ da toplumsal cinsiyeti cinsiyetler arasındaki biyolojik farklılıklara yüklenmiş kültürel ayrıntılar ve anlamlar olarak tanımlayarak kültür kavramını vurgulamaktadır (Haviland vd. , 2017: s. 101-116).

Birçok araştırmada kadınlar ile erkekler birbirleriyle karşılaştırılmış ve çeşitli farklılıklar bulunmuştur. Buna göre, araştırma sonuçlarının bir kısmı biyolojik farklılıklara işaret ederken, önemli bir kısmı sosyo-kültürel farklılıkları kaynak olarak göstermektedir (Demirtaş ve Dönmez, 2006: s. 181-191). Lott (1996: s. 155-156), cinsiyet farklılıklarının bireylerin deneyimsel farklarına ve durumsal faktörlere göre değişebileceğini belirtmiş ve bu durumun yalnızca cinsiyetler arası değil aynı cinsiyet içinde de gözlemlenebileceğini ifade etmiştir. Günümüzde, toplum tarafından bireylere atfedilen cinsiyet rollerinin, biyolojik cinsiyete göre daha iyi bir yordayıcı olduğu düşünülmekle birlikte; birçok araştırmada kadın ve erkek cinsiyetine sahip bireylerdeki farklılık, kültür başlığı altında ele alınmaktadır.

Cinsiyetin nerede bitip toplumsal cinsiyetin nerede başladığı ile cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti birbirinden tamamen ayırmanın mümkün olup olmadığı sorgulamalarında ise Lips, bunun çok zor olduğunu, çünkü kültürün kadınlardan ve erkeklerden beklentilerinin kadınların ve erkeklerin biyolojik cinsiyetlerinden tamamen farklı olmadığını ifade etmektedir.

Kültürün, toplumsal cinsiyet üzerindeki biçimlendirici gücü, kadınların ve erkeklerin nasıl davranması gerektiği ile ilgili düşüncelerde görülebilir. Deaux ve Kite’ a göre kültürün toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisini, toplumsal cinsiyete yönelik beklentiler karşılanmadığında ortaya çıkan kınamalarda görmek mümkündür.

Ayrıca toplumsal cinsiyet davranışları norm halini aldığında bireyler üzerinde bir baskı aracı olarak da kullanılabilmektedir (Aktaran: Avcı, 2020: s. 5).

Toplumsal cinsiyet davranışları ve ilişkileri kültürden kültüre farklılıklar taşımaktadır. Her kültür en uygun kadınsı ve erkeksi davranışlarla ilgili değişik seçenekler ve beklentiler sunar. Bazı kültürlerde kadın ve erkek ilişkileri eşit konumlandırılır, dolayısıyla her iki cinsiyetten de benzer davranışlar göstermeleri beklenir. Bazı kültürlerdeyse açık bir eşitsizlik vardır ve cinsiyetlerden beklentiler de farklılaşır. Antropolojik çalışmalar bir cinsiyetin diğeri üzerindeki egemenliğinin kültürle ilişkili olduğunu ve alternatif toplumsal cinsiyet rollerinin istendiği zaman yaratılabileceğini ifade etmektedir (Avcı, 2020: s. 5). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet, doğası gereği var olan bir olgu değil sonradan oluşturulmuştur ve içinde bulunan kültürle etkileşim halindedir, denebilir. Bu durumda toplumsal cinsiyetin üç temel özelliğini belirtmek gerekmektedir; Toplumsal cinsiyet, sabit bir durum değil, bir süreçtir. Bireysel olmasının yanı sıra toplumsaldır ve cinsiyet farklılıkları ve eşitsizliklerini yaratan bir sistemdir (Giddens, 2012: s. 508-509).

Konu, kültür bağlamında incelendiğinde toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kavramlarını içine alan cinsiyet kültürü kavramı ile karşılaşılmaktadır. Cinsiyet kültürü, toplumsal yapı içerisinde cinsiyete yönelik tüm nitelermeleri ve değerlendirmeleri kapsamaktadır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri konularını kapsayan ve belirleyen cinsiyet kültürü kavramı, cinsiyete yönelik tüm değer, tutum ve davranışların nasıl olması gerektiğini ifade eden, bunu sağlayabilmek için uyarılarda bulunan, sınır koyan, yönlendiren, kültürün bir alt başlığıdır. Diğer bir ifade ile cinsiyet kültürü, cinsiyete yönelik kültürün geliştirmiş olduğu değerler bütünüdür (Ersoy, 2009: s. 209-230).

1.1.1.Toplumsal Cinsiyet Rollerı

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlardan ve erkeklerden beklenen davranış kalıpları şeklinde ifade edilebilir (Dökmen, 2018(b): s. 29). Marshall, benzer bir tanımlama ile bu rollerin, erkeklerin ve kadınların nasıl davranmaları gerektiğini ve

onlardan yerine getirmeleri beklenen farklı görevleri ve davranışları ifade ettiğini belirtmektedir (Marshall, 1999: s. 98). Toplumsal cinsiyet kavramının boyutlarından biri olan toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak cinsiyetlere atfedilen özellikleri ve davranışları tanımlamaktadır. Kadınlardan ve erkeklerden, toplumun beklentileri ile biçimlenen bu rollere sadık kalmaları beklenmektedir.

Toplumsallaşma sürecinin başladığı yerin aile olduğu varsayıldığında, toplumsal cinsiyet rollerinin de öğrenilmeye başlandığı ilk yerin aile olduğu söylenebilir. Her birey, toplumsallaşma süreci boyunca toplumsal cinsiyete dair davranış, düşünüş, görünüş gibi özellikleri benimseyerek bir benlik duygusu oluşturmaktadır. Bu süreçte bireyler toplumun kendisinden biyolojik cinsiyetine bağlı olarak ne beklediğini ve bu beklentilerden sorumlu tutulacağını farkına varır. Diğer bir ifade ile bireyin beklentileri karşılama düzeyine göre, toplum tarafından erkeksi ya da kadınsı olarak değerlendirileceğini bilir (Avcı vd. , 2019: s.1092-1106). Sözü edilen beklentiler doğrultusunda belirlenen roller temelde insan yapımıdır. Ayrıca içinde bulunulan zamana, coğrafyaya, topluma göre farklılık gösterebilmektedir. Kandiyoti (2015: s. 11-20), cinsiyet rol standartları kavramının bir kültürde erkek ve kadın cinsiyetlerine uygun olduğu düşünülen davranış beklentilerini ifade ettiğini belirtmiş ve bu standartların kültürler arasında, aynı toplumun farklı alt kültür gruplarında ve nesiller arasında değişkenlik gösterebileceğini ifade etmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadınların ve erkeklerin rollerini; geleneksel ve eşitlikçi roller olarak sınıflandırmak mümkündür. Geleneksel roller içerisinde kadınlara yüklenen roller, ev işlerinden sorumlu olma, bakım ihtiyacını karşılama, iş hayatında bulunmama gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları işaret ederken; erkeklere yüklenen roller, evin geçiminden sorumlu olma, evin reisi olma, aile bireylerinin güvenliğini sağlama gibi görevleri işaret etmektedir. Buna karşın eşitlikçi roller ise; aile, meslek, evlilik, sosyal ve eğitim hayatında kadın ve erkeğin sorumlulukları eşit olarak paylaşmaları olarak belirtilmektedir (Dökmen, 2010(a): s. 29-31)

1.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyet kavramının oluşumuna ve cinsiyetlere yönelik farklılıkların tanımlanmasında pek çok teori mevcuttur (Dökmen, 2018(b): s. 41). Cinsiyetler arası farklılıkları konu alan, toplumsal cinsiyete yönelik bakış açılarının ve toplumsal cinsiyet kazanımlarının nasıl geliştiğini açıklayan alan yazındaki farklı kuramlar bu bölümde ele alınacaktır.

1.1.2.1.Biyolojik Kuram

Biyolojik kuram, cinsiyetler arası farklılığın nedenlerinin biyolojik faktörlerden kaynaklandığını iddia eden kuramdır. Biyolojik olarak cinsiyetler arası farklılığı oluşturan ilk faktör üremedir. Üremenin bir sonucu olarak tarihsel süreçte kadınlar bakım veren birey rolünü üstlenmiş olup erkekler fiziksel güç ile ilişkili olarak dış çevre ile ilgili işlerden sorumlu tutulmuşlardır. 21. yüzyılda evi geçindirme sorumluluğunun fiziksel güç ile ilişkisinin zayıflaması ile ilgili olarak, kadınlar da iş yaşamında daha aktif bir şekilde yer almış olup ev içinde bakım veren ve ev içi işleri yapan rolünden nispeten uzaklaşmışlardır. Ancak toplumda geleneksel olarak var olmaya devam eden cinsiyet rolleri her iki cinsiyet üzerinde de baskı yaratmaya devam etmektedir (Güldü ve Ersoy Kart, 2009; s. 101).

Bilim insanlarına göre, cinsiyetler arası farklılıkları oluşturan bir diğer biyolojik faktör ise kadın ve erkek beyni arasındaki fiziksel farklılıklardır. Kadınlarda ön beyin loblarının daha küçük ve daha az kıvrımlı olduğu ileri sürülerek, yüksek zihinsel işlemlerde performansın erkeklere göre daha geride oldukları, yan beyin loblarının daha büyük olduğu ileri sürülerek, daha basit zihinsel süreçlerde performansının daha ileride olduğu ile ilgili açıklamalar yapan araştırmalar vardır (Vargel Pehlivan, 2017: s. 503).

Cinsiyetler arası biyolojik farklılık, hormonal farklılıklar üzerine yapılmış olan araştırmalarda da vurgulanmaktadır. Adrojen, bir erkeklik hormondur ve klinik bulgular, androjen düzeyleri yüksek olarak belirlenen kız çocuklarının, diğer kız

çocuklarına kıyasla daha fazla erkeksi davranışlar göstermeleri ve erkeklerle oynamayı tercih etmeleri gibi eğilimleri vurgulanmıştır. Ancak, deneyde bireyden beklenen davranış biçimlerinin ve aile gözlemlerinin sonucu etkilenmiş olabileceği ve erkeksi davranış ölçütlerinin göreceli olabileceği düşünülmektedir (Dökmen, 2010(a): s. 74-76).

1.1.2.2.Psikoanalitik Kuram

Psikoanalitik kuramın kurucusu Sigmund Freud, kişiliğin oluşumu ve gelişiminin doğumdan itibaren ilk altı yıl içerisinde oluştuğunu ifade etmiştir. Bu süreç içerisinde kişiliğin oluşumunu açıklarken kullandığı id, ego ve süper ego kavramlarıyla toplumsal cinsiyetle ilgili en temel varsayımları da ortaya çıkarmıştır (Haskan Avcı, 2020: s. 204-205). Ona göre, toplumsal cinsiyet normlarına uygun davranışlarda bulunma, çocukların küçük yaşlardan itibaren kendisi ile aynı cinsten olan ebeveyni ile kurduğu özdeşim süreci ile ilişkilidir. Çocuklar, kurdukları bu özdeşim sürecinde kendi cinsiyetine ait özellikleri alarak, nasıl bir cinsiyet rolü sergilemeleri, nasıl görünmeleri, nasıl düşünmeleri gerektiğini öğrenmektedir (Şirvanlı Özen, 1998: s. 18).

Kişiliğin oluşumunun ilk altı yıl olduğunu öne süren kuramda, bakım veren pozisyonuna kadın oturtulmaktadır. Böylece bakım verme ön kabul olarak, kadınların görev listesine eklenmiş bir iş haline gelmektedir. Bu bakış açısında, çocuğun gelişiminde bakım veren rolünü üstlenen kadının toplumsal cinsiyet rolünün ve sorumluluklarının çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Böylece kuramın, kişilik gelişiminde kadın ve erkek olmayı kesin bir çizgi ile ayırıp geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini destekleyen bir kuram olduğu söylenebilir (Haskan Avcı, 2020: s. 204-205).

1.1.2.3.Sosyal Öğrenme Kuramı

Albert Bandura'nın geliştirmiş olduğu sosyal öğrenme kuramında, taklit, gözlem, pekiştirme, ödül ve ceza yoluyla öğrenmeye odaklanan davranışçı

kuramların etkisi ile birlikte (Haskan Avcı, 2020: s. 206), insanın öğrenmesinin sosyal bir ortamda olduğu ve çocukların, en önemli öğrenmelerini başkalarının davranışlarını gözlemleyerek oluşturduğu da ifade edilmektedir (Cüceloğlu, 2010: s. 426).

Günlük yaşam içerisinde cinsiyete uygun davranışlar, hem doğrudan hem de dolaylı olarak ebeveynler, öğretmenler ve akranlar gibi bireylerin sosyal çevresini oluşturan kişiler tarafından ödüllendirilmekte, dolayısıyla, bu davranışların gelecekte tekrarlanma olasılığı artmakta; cinsiyete uygun olmayan davranışlar ise cezalandırılmakta ve o davranışın tekrar edilmesinden kaçınılmaktadır. Başkalarının sergiledikleri cinsiyete uygun davranışların izlenmesi ve taklit edilmesi sonucu ödüllendirilen çocuklar, kendileri için uygun görülen davranışları benimsemektedirler (Zeybekoğlu, 2009: s. 19-21).

Çocukların gelişiminde önemli etkenlerden biri de ebeveynlerin öz yeterlik inancıdır. Ebeveynlerin kadınlık ve erkeklik rollerine dair inançları ve bu inançlar doğrultusunda kendi rollerine biçtikleri yeterlilik seviyesi, çocuğun cinsiyet rolünü şekillendirmektedir. Bussey ve Bandura, toplumsal cinsiyet gelişiminde üç temel unsurun etkili olduğunu belirtir. Bunlar; model alma, toplumsal cinsiyet davranışlarına yönelik toplumsal tepkileri değerlendirme ve toplumsal kabullerin direkt kabulü olarak belirtilmiştir (Aktaran: Haskan Avcı, 2020: s. 209).

1.1.2.4.Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim kuramı, Piaget'in düşüncelerini temel alarak Kohlberg tarafından ortaya koyulmuştur. Kuram, bireylerin cinsiyet kazanımını bilişsel süreçler ile açıklamaktadır (Deniz, 2017: s. 84-85). Hem bilişsel hem de içsel faktörlerin cinsiyet gelişimini nasıl etkilediği, toplumsal cinsiyetle ilgili olan bilişsel süreçlerin nasıl olduğu ve bu bilişlerin içeriğini etkileyen çevresel faktörleri açıklamaya yoğunlaşmıştır. Sosyal öğrenme kuramından farklı olarak bu kuramda, çocuklar kendi cinsiyet ve rol gelişimi açısından sosyalleşmesinde, birincil araç olarak nitelendirilmektedir. Bu kurama göre çocuklar, aktif alıcı rolündedir ve

bilişler, bilginin düzenlenmesi ve işlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Aktaran: Dökmen, 2018(b): s. 64).

Çocukların cinsiyete dair fikrinin oluşması bilişsel gelişim çerçevesinde gerçekleşmektedir. Çocuklar, öncelikli olarak cinsiyet kategorilerinin doğası hakkında bilgi sahibi olmakta ve bu bilgi ile cinsiyet gelişimini sentezlemektedir. Böyle bir anlayışa ulaştıktan sonra çocuklar, başkalarının davranışlarını gözlemleyerek kendi cinsiyetine uygun olanlar hakkında bilgi aramaya ve motive olmaya başlamaktadır. Çocuklar, çevrelerinden duydukları ve gördükleri şeyler doğrultusunda cinsiyete dair kalıp yargılar geliştirmeye başlamaktadırlar. Sonuç olarak, kendi cinsiyetine dayalı davranış sergilemeye ve cinsiyete dayalı bilgileri hatırlatmaya ilişkin daha fazla beceri geliştirmektedir. Toplumsal cinsiyetle ilgili algıların, beklentilerin, kalıplaşmış düşüncelerin bu kuramda bilişsel öğrenme ürünleri olarak ele alındığı görülmektedir.

1.1.2.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Sandra Lipsitz Bem tarafından geliştirilen toplumsal cinsiyet şeması kuramı, hem sosyal öğrenme kuramının hem de bilişsel gelişim kuramının temel özelliklerini barındırmaktadır (Haskan Avcı: 2020, s.215) . Kurama göre, her toplumda kadınlık ve erkekliğe dair kültürel kodlar bulunmakta ve çocuklar bu kodları kullanarak kendi cinsiyetine ilişkin bilgileri organize etmektedir. Böylece çocukların, cinsiyeti ayırtmak için gerekli olan hazır bulunuşluğu oluşmaktadır. Bu özelliği ile kuram, bilişsel gelişim kuramı gibi, cinsiyet ayırtırmanın çocukların kendi bilişsel işleme süreci tarafından yönlendirildiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda kuram, cinsiyet şemalarını işlemenin, çocukların kendilerinin de içinde bulunduğu toplumun cinsiyet ayırtırma uygulamalarından ve kabullerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Bu özelliğiyle de sosyal öğrenme kuramıyla benzer özellikler göstermektedir (Dökmen, 2018(b): s. 69-70).

Şema bilişsel bir yapıdır ve bireylerin algılamalarını organize etmektedir. Bu özelliği ile bilişsel şemalar, gelen bilgideki davranışların ve özelliklerin, kadınsı ve

erkeksi kategorilerine ayrılması ile bilginin toplumsal cinsiyet şemasına göre işlenmesi için kullanılan bilişsel yapıları ifade etmektedir. Bu kurama göre çocuklar, içinde bulunduğu toplumun cinsiyet şeması içeriğini öğrenmektedir (Küçükkaragöz, 2015: s.87). Buna ek olarak, cinsiyet ile ilişkili olan yeni bilgilerin değerlendirilmesi ve özümsemesi, böylece farklı yapıdaki bağlar arasında çağrışım yapılması becerisi geliştirilmektedir. Böylece çocuklar, cinsiyet şemaları geliştikçe ve değiştikçe gelen bilgileri cinsiyet açısından organize etmeyi ve kodlamayı öğrenmektedirler.

Barry, Bacon ve Child' a göre temelde bütün toplumlar, kadın ve erkek olmak üzere iki cinsiyete göre roller belirlemektedir. Küçük yaşlardan itibaren çocuklar buna göre sosyalleşmeye başlamaktadırlar. Ancak küçük yaşlardan itibaren çocuklardan yalnızca kız ve erkek cinsiyetlerine özgü beceriler kazanması beklenmez. Aynı zamanda benlik gelişimlerinin kişilik özelliklerinin de cinsiyetle tutarlı olması gerekmektedir (Aktaran: Haskan Avcı, 2020: s. 216).

Bem, kadınsılığı ve erkeksiliği birbirinden bağımsız iki boyut olarak benimseyen bir ölçek geliştirmiştir. Bu ölçekte birey, kadınsılık ve erkeksilik boyutlarından ikisinde de yer alabilir. Kadınsılık ve erkeksilik puanlarından yola çıkarak cinsiyet rolleri, kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz olarak dört gruba ayrılmaktadır. Bu ölçekte kadınsı ve erkeksi özellikleri birlikte yüksek düzeyde gösterenler androjen olarak nitelendirilmektedir. Androjenlik kavramı, geleneksel kadınsılık ve erkeksilik kavramlaştırmasına ve ruh sağlığıyla ilgili cinsiyet yanlısı standartlara karşı geliştirilmiş eleştirel ve daha insanca bir seçenek sunduğu için çok kabul görmüş ve benimsenmiştir (Dökmen, 2018(b): s. 72-73).

1.2.KÜLTÜR

Günümüzde sosyal bilimler, bilgi üretme sürecini nesnel bir süreç olarak görmekten ziyade bilgi üretirken görelili bir paradigma benimsemiştir. Bu paradigmaya göre sosyal olgular genel yasalara ulaşmak yolu ile değil, sosyal olguyu ortaya çıkaran sosyal durumların karakteristik özelliklerini ortaya çıkarmak yolu ile anlaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: s. 9). Sosyal bilimlerde araştırmacılar sosyal

durumların karakteristiğini ortaya çıkarabilmek için kültür, dil ve anlamı anahtar kavramlar olarak ele alır (Kümbetoğlu, 2000: s. 28). Bu bilgilerden anlaşılacağı üzere kültür kavramı sosyal bilimlerin anahtar teorik kavramlarından biridir, aynı zamanda Raymond Williams'ın belirttiği üzere kültür İngilizce 'deki anlaşılması en güç kavramlarından biridir (Aktaran: Zeyrek, 2021: s.). Bu önem ve güçlük kültür kavramının bir yandan sosyal durumların karakteristiğini anlamının anahtarlarından biri olması diğer taraftan da farklı farklı tanımlanmasından kaynaklanmaktadır.

Kavramın tanımlanmasındaki görecelilik Batı'da oldukça karmaşık bir arka planın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu anlamda, kültür özellikle antropolojik olarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Thomas Hylland Eriksen, antropolojik olarak kültürü insanların sosyal bir grup ya da toplumun üyeleri olarak edindikleri beceriler, düşünce ve davranış biçimleri olarak tanımlamıştır (Eriksen, 2009: s. 31). Tanımda belirtilen beceri, düşünce ve davranış biçimleri insanların hem benzerliklerini hem de farklılıklarını ortaya koyduğu için kültürün kendi içinde bir belirsizlik ve görecelilik taşıdığı söylenebilir.

Sosyolojinin tanımında ise kültür bir toplumu oluşturan bireylerin ya da bir toplumun içindeki sosyal grupların yaşam biçimlerini, kıyafetlerini, gelenek, görenek ve törelerini, çalışma prensiplerini ve dinsel törenlerini içermektedir (Giddens,2012: s.580). Böylece kültür, hem sembolik ve anlam içerene hem de maddi olana yaptığı atıfla toplumsal hayatın özelliklerini belirlemektedir. Bu bağlamda toplumsal yapının simgesel boyutlarının içerik, şekil ve etkilerine atıfta bulunan sosyolojik kültür tanımı hem sosyolojinin hem de antropolojinin çalışma konusudur.

1.2.1.Kültür Kavramının Tanımı ve Kapsamı

UNESCO'nun düzenlediği Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde yer alan tanıma göre en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini

ve inançlarını da kapsayan bir olgudur (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1982) .

Kültürü tanımlamaya çalışan araştırmacılar çoğunlukla antropologlar, filozoflar, sosyal bilimciler ve eğitimcilerdir. Sözü geçen alanlarda kültür tanımlanmaya çalışılırken toplumsal miras, yaşama tarzı, bireysel psikoloji, düşünüş, semboller, idealler, değerler ve davranışlar, doğaya uyum gibi farklı açılardan ele alınmıştır (Oğuz, 2011: s. 123-139). Kültür kavramının kapsamının bu kadar geniş olması kültür tanımlarının çokluğu ile yakından ilişkilidir. Çeçen (1984: s. 10) kültür konusuna her disiplinin kendi açısından yorum getirmeye çalıştığını ve kültürün bir tanım içine sığamayacak kadar geniş boyutlara sahip bir kavram olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle herkesin üzerinde birleşeceği bir tanım ortaya koymanın neredeyse olanaksız olduğunu vurgulamaktadır.

Kültür gibi geniş bir kapsama sahip olan kavramın farklı disiplinlerin araştırma alanına girmesi ile duyulan kültürü tanımlama ihtiyacı, beraberinde çeşitli tartışmalar getirmiştir. Bu tartışmaların başlıcaları; kültürün tarihselliği, evrenselliği, yerelliği ve ulusallığı, toplumsallaşma ve gelişmişlikle ilişkisidir. Özlem (2000: s. 198) insanın içine doğduğu ve yetiştiği ulusal kültür ortamından etkilendiği kadar evrensel kültür ortamından da etkilendiği noktasını vurgulamaktadır.

Uygur (2006: s. 17) kültürü tanımlarken insan unsuruna vurgu yaparak insan tarafından meydana getirilen her şeyin kültüre dâhil olduğunu, insanın kendisini algılama biçiminden değerlerini ve amaçlarını nasıl belirlediğine kadar her şeyin kültürün öğeleri içinde yer aldığını belirtmektedir. Buna göre insanların bir arada yaşamalarından ortaya çıkan tüm toplumsal kurumlar kendilerine ilişkin her maddi ve manevi unsur ile birlikte kültürden sayılırlar.

Kültürü tanımlarken insanın önemine işaret eden görüşlerin yanı sıra önceliğin topluma verilmesi gerektiğini savunan görüşler de bulunmaktadır. Eliot bireyin kültürünün, bağlı bulunduğu topluluk ya da toplumsal sınıfın kültürü ile ilişkili olduğunu; topluluk ya da toplumsal sınıfın kültürünün ise parçası olduğu

topluma dayandığını ifade eder. Öyleyse temel olan toplumun kültürüdür ve kültür öncelikle toplumun tamamı ile ilişkili olarak genelden özele bir yöntem ile incelenmelidir (Aktaran: Oğuz, 2011: s. 123-139).

Kültür sosyolojik çalışmalar içerisinde en geniş kullanımı olan kavramlar arasındadır. Ancak kültür kavramının anlamındaki bu genişliğe rağmen genellikle tanımlar üç gruba ayrılmaktadır (Edles, 2005: s. 5). Buna göre kültür tanımlamaları, estetik, etnografik ve sembolik tanımlar şeklinde gruplandırılabilir.

Kültürün estetik tanımlamasının temelini, sosyoekonomik veya sosyokültürel farklılıklara vurgu yapmak amacıyla yüksek/alçak kültür bağlamında kullanılması oluşturur. Bir kişinin dinlediği müzik tarzı, yemek yemek için tercih ettiği lokanta veya alışveriş yapmayı tercih ettiği yerler, kişinin toplumsal anlamda bulunduğu sınıfa gönderme yapmaktadır.

Kültürün insan tarafından ortaya konulan yetenekleri içeren karmaşık bir bütün şeklinde tanımlanması kültürün bir yaşam tarzı olduğunu vurgulayan etnografik bir tanımlamadır. Buna göre, kültür tarihsel süreç içerisinde insan toplumlarının biyolojik veya evrimsel olmayan her şeyi içerecek şekilde insan grupları tarafından üretildiğini varsaymaktadır.

Kültürün sembolik anlamı ile ilgili tanımlama, 1960'lardan itibaren üzerinde durulan bir tanımlama grubudur. Bu anlamda kültürün sembolik tanımı, toplumların analitik olarak en fazla üç farklı parçadan oluştuğunu varsaymaktadır. Bu parçalar; Ekonomik, politik ve kültürel parçalardır (Edles, 2005: s. 12).

Hangi tanımlama grubunu ele alınırsa alınsın, kültür tanımlamaları içerisinde bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Bunların ilki kültürün, kolektif bir olay olmasıdır. Kültür paylaşılır; bireysel kültür diye bir şey yoktur (Edles, 2005: s. 7). İkinci ortak nokta, kültürün tarihsel bir süreç içerisinde oluşmasıdır. Üçüncü ortak nokta ise, kültür kavramının, yapısı itibarıyla kültür içinde oluşan farklılıklara ve değişikliklere de vurgu yapmasıdır. Her toplumun tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu değerler,

normlar ve simgelerdeki bütünlük farklı olabilir. Bu da kültürün toplumdan topluma değişen, göreceli bir yapısının olduğunu gösterir. Kültür, insanlardan önce mevcut değildir. Kültürü üretenler ve onun varlığını sembolik olarak düzenleyenler insanlardır. Buna göre kültür, birçok faktöre bağlı tarihsel değişikliklerin, aşamaların ve değişimlerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Journet, 2009: s. 239). Bir grup ya da tüm toplumun izlediği gelenekler ya da alışkanlıklar kolektif olma özelliği taşımaktadır. Bunlar belli dönemlerde sırasıyla öğretilen ve öğrenilen, bir yaşam tarzı haline gelen kültürel düşünüş, duyuş ve davranma biçimleridir. Kültürün, yapı itibarıyla toplumların gelenek ve alışkanlıklarına dayanmaktadır. (Zijdeveld, 2013: s. 50). Bu yönüyle değerlendirildiğinde içselleştirilen davranışlar üzerinde kültürün varlığı ortaya çıkmaktadır. Kültür, kolektif davranışların kurumsallaşmış halidir.

Kültür tanımlarının çokluğuna karşın bu tanımların yeterince açıklayıcı olmadıklarını vurgulayan Güvenç (2002: s. 54), yapılan çalışmalar arasında en çok kabul gören düşüncenin sahibi İngiliz antropolog E.B. Tylor olduğunu belirtmektedir. Tylor' a göre 'kültür ya da uygarlık, toplumun üyesi olarak, insan türünün öğrendiği, edindiği, bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün' dır.

Kültür aktarımının sağlanması kültürel süreçlere bağlıdır. Kültürel süreçler ise, kültürel yapının oluşumu ve değişmesinde itici güç ya da aracı durumunda olan çeşitli etki ve baskılardır (Engin, 2014: s. 167).

1.3.KÜLTÜRLEŞME

Batı kökenli bir sözcük olan "acculturation" yani "kültürleşme" kavramı, kültürel uyum ve kültürel etkileşim olarak tanımlanmaktadır (<https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/acculturation>). Kültürleşme süreci ise kişinin yeni ülkedeki deneyimlerini, bu deneyimleri algılayış biçimini, yaşadığı sorunları, sorunlarla başa çıkma yollarını ve yeni kültüre uyumunu içermektedir (Hortaçsu, 2007: s. 249-250).

Berry, kültürleşmeyi; farklı kültürel grupların sürekli olarak ve doğrudan bir ilişki içerisinde olmaları ile bu grupların orijinal kültürel özelliklerinde değişikliklerin ortaya çıkması durumu olarak ifade etmiştir (Aktaran: Kılıçoğlu vd. , 2015: s. 195-225).

Türkiye’de kültürleşme kavramın farklı tanımlamaları mevcuttur. Orhan Türkdoğan (1977: s. 75)’a göre, dar anlamda kültürleşme; bir kültürün diğerleriyle sürekli teması sonucu meydana gelen değişimdir. Bozkurt Güvenç (2002: s. 87)’e göre ise, kültürleşme sürecinde, iki veya daha fazla kültür karşılıklı etkileşim sonucunda değişime uğrar, yeni sentezler, dinamik bileşkeler yaratırlar.

Berry, kültürleşme ile ilgilenen araştırmacıların, hem göç edenleri hem de göç alan ülkelerdeki ana akım toplumları etkileyen iki temel konuya odaklandığını, bu konulardan ilkinin grup özelliklerinin devam ettirilmesiyle, ikincisinin ise gruplar arasındaki etkileşim ve iletişim ile ilgili olduğunu belirtmektedir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333).

1.3.1.Kültürleşme Modelleri

Kültürleşme sürecini ele alan modellerde iki temel yaklaşımın öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki ‘Tek Boyutlu Kültürleşme Modeli’ (Unidimensional Model of Acculturation), ikincisi ise ‘İki Boyutlu Kültürleşme Modeli’dir (Bidimensional Model of Acculturation).

Tek Boyutlu Kültürleşme Modeli 1964 yılında Gordon tarafından geliştirilmiştir. Gordon’a göre, kişi ya kendi kültürüne, etnik kökenine, değerlerine, davranışlarına ve tutumlarına bağlılığını sürdürmekte ya da kendi kültürel özelliklerinden vazgeçip ana akım kültürün özelliklerini benimsemektedir. Tek boyutlu model tek ulus, tek dil, tek kültür ve tek din görüşünü savunmaktadır (Aktaran: Bilge Zafer, 2016: s. 75-92). Bundan sonra ise kültürleşmeyi daha kapsamlı ele alan iki boyutlu kültürleşme modeli geliştirilmiştir.

İki Boyutlu Kültürleşme Modeli Berry tarafından geliştirilmiştir. Tek boyutlu kültürleşme modelinin aksine, kültürleşmeyi daha kapsamlı olarak ele alan bu modele göre, azınlık ya da göçmen gruplar ana akım toplumla sosyal anlamda gerekli olan ilişkileri sürdürürken bir yandan da öz kültürlerini veya öz kültürel kimliklerini devam ettirebilmektedirler. Böylece, bu modelle birlikte kültürleşmeyi birey, grup ve toplum düzeyinde ele alıp incelemek olanaklı hale gelmiştir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333).

Buraya kadar kültürleşme modelleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Bundan sonraki başlık altında kültürleşme yönelimlerinden de bahsetmek yerinde olacaktır. Çünkü seçilen kültürleşme yönelimine göre toplumda ana akım kültürü ve azınlık kültürü arasındaki ilişkinin nasıl olacağı, kültürleşme yönelimine bağlı olarak değişmektedir.

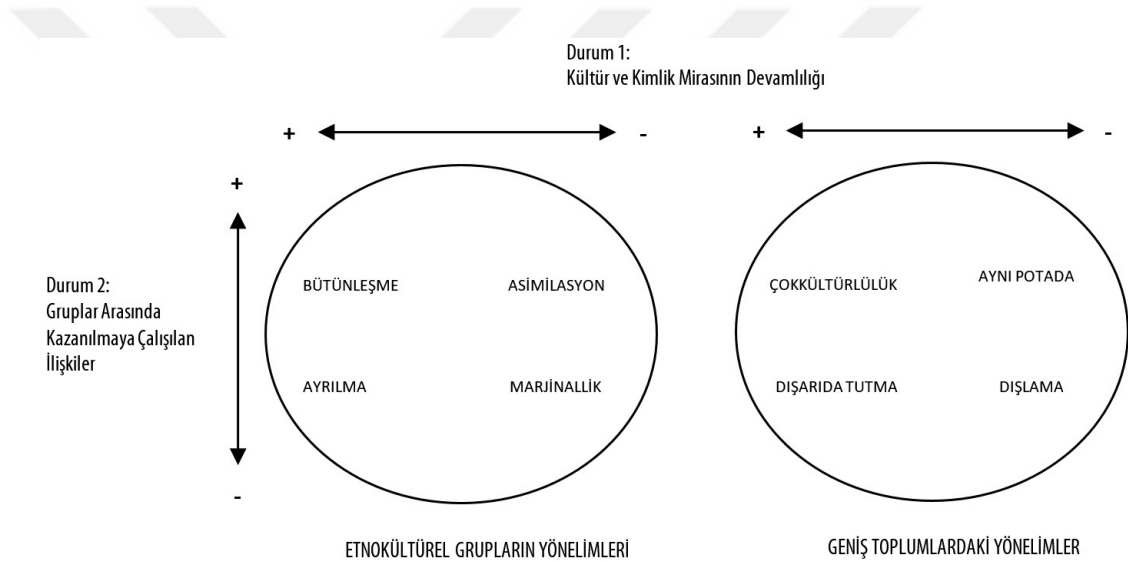
1.3.2.Kültürleşme Yönelimleri

Berry, antropolog ve sosyologların kültürler arası etkileşimi iki ana başlık altında değerlendirdiğini ifade etmektedir. Bu başlıklardan ilki gruplar arasındaki ilişkinin derecesi ya da grupların birbirleri ile kaynaşmasıyken; ikincisini her grubun kendi kültürünü devam ettirme isteğidir. İlk başlık, iki toplumun farklı düzeylerde de olsa kaynaşabileceğine göndermede bulunmaktadır. İkinci başlık ise her bir toplumun kültürel olarak diğerinden bağımsız olarak varlığını devam ettirmek isteyebileceğine işaret etmektedir. Berry' ye göre, bu iki olası etkileşim biçimi arasındaki farklılıkların bilinmesi, kültürel ve psikolojik uyumun anlaşılabilmesi açısından önemlidir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333).

Kültürler arası etkileşim ve kültürel devamlılık azınlık toplum açısından incelendiğinde “kültürleşme tutumları” (acculturation attitudes) adını almaktadır. Kültürleşme tutumlarını belirlemek için göç etmiş olan azınlık grubu üyelerine iki soru yöneltilmektedir. Bu sorulardan ilki göç edenlerin kendi kültürlerini devam ettirmeyi ne derece istedikleridir ki, bu soruyla kültürel farklılığın ya da öz kültürel kimliğin devam ettirilmesi/ettirilmemesi (kültürel devamlılık) konusu ele alınmaktadır. İkinci soru ise azınlık toplumun ana akım toplumla ilişki kurmayı ne

derece arzuladığı ile ilgilidir (Berry, 20011: s. 615-631). Söz konusu iki soruya verilen yanıtlar, hem ana akım toplumun hem de azınlık toplumun kültürleşme yönelimleri konusunda fikir vermektedir (Güngör, 2014: s. 16-31). Kişilerin öz kültürel kimliklerini ve miraslarını devam ettirme arzusuyla kendi gruplarına ya da çoğunlukla iletişim kurma ve kaynaşma arzusuyla ana akım gruba yönelme olasılıkları dikkate alınarak, Şekil 1.' de gösterilen dört kültürleşme yönelimi belirlenmiştir.

Şekil 1. *Etno-kültürel gruplarda ve daha büyük toplumlarda kültürleşme yönelimleri* (Uyarlayan: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333).

Şekil 1’de görüldüğü gibi, temel olarak hem ana akım toplumlar hem de azınlık toplumlar için geçerli olan dört kültürleşme yönelimi bulunmaktadır. Azınlık toplumlar için belirlenen olan kültürleşme yönelimleri asimilasyon (assimilation), ayrılma (separation), bütünleşme (integration) ve marjinalliktir (marginalism).

Asimilasyon, azınlık toplumun kendi kültürünü devam ettirmeyip, ana akım toplumun özelliklerini benimsemesidir. Ayrılma, azınlık toplumun kendi kültürel özelliklerini devam ettirip ana akım toplumla etkileşime girmekten kaçınmasıdır.

Bütünleşme, azınlık olan toplumun kendi kültürünü devam ettirirken, bir yandan da ana akım toplumla etkileşimde bulunmasıdır. Bütünleşmede kişiler bir yandan kendi öz kültürel bütünlüklerini korurken diğer yandan da ana akım toplumun bir parçası olmak isterler ve bu nedenle her iki kültüre ait birçok özelliği benimsemeye çalışırlar (Aktaran: Kılıçoğlu vd. , 2015: s. 195-225). Başka bir deyişle, bütünleşmeyi benimseyen göçmenler hem kendi kültürel kimliklerini hem de ana akım toplumun kültürel kimliğini kabul etmekte, her iki kimliği bütünleştirmektedirler. Marjinallik ise azınlık toplumu üyelerinin kendilerini ne kendi öz kültürel gruplarıyla ne de ana akım toplumla özdeşleştiremedikleri durumlarda ortaya çıkan kültürleşme yönelimidir (Berry, 2001: s. 615-631).

Berry' ye göre, kültürleşme genel ve bireysel olmak üzere iki düzeyde gerçekleşmektedir. Genel düzey sosyal, çevresel, kültürel ve kurumsal düzeyde kültürleşmeyi bünyesinde barındırır. Bireysel düzey davranışlar, özellikler, değerler ve tutumlarla ilişkili olan psikolojik iyilik halini içermektedir (Berry, 1997: s. 5-68).

Kültürleşmenin gerçekleştiği çoğu durumda insanların giyinişleri, selamlaşmaları, yemek tercihleri ve günlük etkinlikleri gibi pek çok duruma ilişkin tutum ve davranışları doğal olarak değişim göstermektedir. Berry' ye göre, değişim sürecinin hızı kişinin kökende üyesi olduğu grubun kültürel devamlılığa ne derece önem verdiği ile doğrudan ilişkilidir. Ek olarak, ana akım toplumun demografik, ekonomik ve siyasal özelliklerinin de azınlık toplumu üyelerinin değişim sürecine yansıdığını belirtmektedir (Berry, 2001: s. 615-631).

Buraya kadar, kültürleşme yönelimleri ve kültürleşmeyle ilişkili bazı faktörlere yer verilmiştir. Bundan sonra tecrübe edilen kültürleşme sürecinin ya da kültürleşme yönelimlerinin bir sonucu olan uyum (adaptation) değişkeninden de bahsetmek gerekmektedir. Çünkü kültürleşme sürecinde seçilen kültürleşme yönelimlerine göre kültürde de bazı değişiklikler meydana gelmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, toplumsal cinsiyet algısı, kültürden bağımsız değildir. Dolayısıyla kültürde meydana gelen değişikliklerin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerini

daha doğru değerlendirebilmek açısından bir sonraki başlıkta uyum değişkeniyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.3.3.Uyum

Uyum, birey ya da grupların göç edilen yerdeki toplumsal yapının beklentileri doğrultusunda yaşamlarını tekrardan düzenleme ve daha tatmin edici bir hayat kurma çabaları olarak tanımlanmaktadır (Berry, 1997: s. 5-68). Uyum ve kültürleşme aynı anlama gelmemekle birlikte, uyumun kültürleşmenin sonuçlarından biri olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Berry' ye göre, uyum kültürel bağlamda ele alındığında; her iki kültürün birbirleri ile karşılaşmalarından önceki özellikleri, etkileşim sürecindeki özellikleri ve her iki kültürde kültürleşme sürecinden sonra meydana gelen değişimleri bilmek gerekmektedir. Uyum, bireysel bağlamda ele alındığında ise, psikolojik uyum (psychological adaptation) ve sosyo-kültürel uyum (sociocultural adaptation) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Ataca ve Berry, 2002: s. 13-26).

1.3.3.1.Sosyo-Kültürel Uyum

Sosyo-kültürel uyum, kültürel azınlık üyelerinin ana akım kültürün temel karakteristiğini benimseyip yaşamlarını sürdürmelerini içermektedir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Bu durum, ana akım kültürü öğrenme ve sosyal beceriler kazanmayı da içermektedir (Ward ve Kennedy, 1999: s.659-677). Kültürel azınlık sosyalleşme süreci içinde zamanla ana akım kültürün temel özelliklerine uyum göstermeye başlar.

Seçilen ya da benimsenen kültürleşme yönelimi sosyo-kültürel uyumu etkileyen en önemli faktörlerdendir (Ward ve Kennedy 1993, s. 129-147, Ward ve Kennedy, 1999: s. 659-677). Yapılan araştırmalara göre kültürleşme yönelimi olarak bütünleşmeyi benimseyen azınlık üyelerinin sosyo-kültürel uyumlarının diğer yönelimleri benimseyenlere kıyasla daha yüksektir. Kültürleşme yönelimi olarak asimilasyon ve ayrılmayı benimseyen azınlık üyelerinin sosyo-kültürel uyumlarının

ise orta düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Kültürleşme yönelimi olarak marjinalliği benimseyen azınlık  yeleri en düşük sosyo-kültürel uyum düzeyine sahiptir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Maydell-Stevens ve arkadaşları (2007: s. 178-198), ayrılma yönelimini benimseyen azınlık üyelerinin, diğer azınlık üyelerine kıyasla sosyo-kültürel uyum sorunlarını daha çok yaşadıklarını, kendilerini ana akım kültürün üyelerinden daha çok ayırdıklarını, ana akım kültüre daha yabancı hissettiklerini ve ana akım kültüre  ye olan bireylerle kaynaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

1.3.3.2. Psikolojik Uyum

Psikolojik uyum, bireylerin g   edilen yerdeki ana akım toplumun üyeleriyle yaşadıkları etkileşimin ve tecrübe ettikleri kültürleşme sürecinin sonucunda kişisel olarak yaşadıkları değişikliklerin tümüyle ilişkilidir (Aycan ve Berry, 1996: s. 240-251). Psikolojik uyumu etkileyen en önemli etmenlerden biri seçilen kültürleşme yönelimidir. Yapılan araştırmalarda kültürleşme yönelimi olarak bütünleşmeyi benimseyen azınlık üyelerinin psikolojik uyumlarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Berry, kültürleşme yönelimlerinden bütünleşmenin genel olarak tüm uyum süreçleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Maydell-Stevens ve arkadaşları (2007: s. 178-198) ise kültürleşme yönelimi olarak ayrılmayı benimseyen kültürel azınlık üyelerinin psikolojik uyumlarının daha düşük düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir.

Psikolojik ve sosyo-kültürel uyum birbiriyle ilişkilidir. Sam ve arkadaşlarının yaptığı araştırmaya göre, psikolojik ve sosyo-kültürel uyum arasındaki ilişkinin gücü kültürleşme yönelimleri ile ilişkilidir. Bütünleşme düzeyi yüksek olan bireylerin hem psikolojik hem de sosyo-kültürel uyum düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333).

1.3.4.Kültürleşme ve Uyum Sürecini Etkileyen Etmenler

Kültürleşme ve uyum sürecine etki eden birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden bazıları; dil, kaç yaşında göç edildiği, göç edilen ülkede kalma süresi, sosyal kimlik ve sosyal mesafe, algılanan ayrımcılıktır. Kültürleşme ve uyum süreci üzerinde rol oynayan etmenler kuşkusuz bunlarla sınırlı olmamakla birlikte izleyen başlıklarda bu sürece etki eden faktörler arasından öne çıkanlara yer verilmiştir.

Yapılan bu çalışmada katılımcılara hazırlanan demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular kültürleşme ve uyum sürecini etkileyen etmenler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu etmenlerin belirtilen formlarda kullanılmasındaki amaç katılımcıların kültürleşme ve uyum sürecini etkileyen etmenleri de dikkate alarak toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymaktır.

1.3.4.1. Eğitim Düzeyi

Eğitim, göç edenlerin kültürleşme sürecini hızlandıran ve onların ana akım kültüre uyum sağlamasını kolaylaştıran önemli etmenlerdendir. Göçmenlerin ya da kültürel azınlık üyelerinin eğitim düzeyleri yükseldikçe ana akım toplumun dilini kullanma (Yağmur ve van de Vijver, 2012: s. 1110-1130) ve yeni dilleri öğrenme (Ataca ve Berry, 2002: s. 13-26) olasılıkları artmakta, böylece göçmen grubun kültürleşme yönelimi olarak bütünleşmeyi benimsemelerini kolaylaştırmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan bireylerde ise tersi durum gözlenmektedir.

1.3.4.2.Dil

Hem ana akım toplumun hem de göçmen ya da azınlık grubun aynı dili konuşuyor olması, kültürleşme ve uyum sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Ana akım kültürünün, kendi değerlerini, kurallarını, öz kültürleriyle olan benzerlik ve farklılıklarını öğrenebilmenin yolu ortak dil aracılığıyla kurulan iletişim ve etkileşimlerden geçtiği için ana akım toplumun dilini konuşabilmek önemlidir

(Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Dil kültürel aktarımın temel gerekliliğidir.

1.3.4.3.Cinsiyet

Kültürleşme ve uyum ile ilgili yapılan araştırmalara cinsiyet farklılığı açısından bakıldığında, genel olarak göçmen erkeklerin ana akım kültüre göçmen kadınlardan daha çabuk ve daha iyi uyum sağladıkları belirtilmektedir. Jasti ve arkadaşları (2011: s. 734-745) Amerika’da yaşayan Koreli göçmen erkeklerin Koreli göçmen kadınlara nazaran Amerika’daki yaşama daha fazla uyum sağladıklarını belirlemişlerdir. Kültürleşme ve cinsiyet arasındaki ilişki, evrensel cinsiyet rolleri bağlamında da değerlendirme gerektirmektedir. Ataca ve Berry (2002: s. 13-26)’ye göre bu durum, erkeler arasında ev dışında bir işte çalışmanın daha yaygın olması ile ilişkilendirilmektedir. Dışarıda daha çok vakit geçirmeleri ise ana akım kültürün dilini, kültürel özelliklerini öğrenmelerini ve ana akım toplumun üyeleriyle temas kurmalarını kolaylaştırdığı için erkeklerin yeni kültüre kadınlardan daha çabuk uyum sağlamalarıyla sonuçlanmaktadır.

1.3.4.4.Göç Edilen Ülkede Kalış Süresi ve Yaş

Genç yaşta göç etmek ve göç edilen ülkede uzun süre kalmış olmak kültürleşmeyi olumlu yönde etkilemektedir (Jasti vd, 2011: s. 734-745). Yapılan bir çalışmada ikinci kuşak göçmenlerin ya da göç edilen ülkede on iki yıldan daha uzun süre yaşayan göçmenlerin bütünleşme düzeylerinin, göç edilen ülkede on iki yıldan daha az bir süre yaşayan göçmenlerinkinden iki kat daha fazla olduğu saptanmıştır (Aktaran, Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Genç bireylerin yeniliğe daha açık oluşları ve göç edilen ülkede geçirilen zamanın daha uzun olması kültürleşmeyi arttıran bir etmendir.

1.3.4.5.Medeni Durum

Kültürleşme ve uyum süreci medeni durum değişkeninden de etkilenmektedir. Şeker (2006: s. 1-31), Bulgaristan, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan İzmir'e göç eden iki farklı örneklem grubuyla yaptığı çalışmasında evli ve bekar bireyleri karşılaştırmış ve evli bireylerin ayrılma yönelimini, bekar bireylerin ise asimilasyon ve marjinalleşme yönelimlerini daha fazla benimsediklerini ifade etmiştir. Evli bireylerin kültürel uyum süreci bekâr bireylerinkine kıyasla daha geç tamamlanmaktadır (Ataca ve Berry 2002: s. 13-26).

1.3.4.6.Din

Azınlık ve ana akım toplumun dini inançlarının farklı olması kültürleşme ve uyum sürecini olumsuz yönde etkilemektedir (Ward ve Kennedy, 1992: s. 175-194, Berry, 1997: s. 5-68). Berry'ye göre dini inanışları farklı olan göçmen ve ana akım toplum üyelerinin birbirlerine alışması, birbirlerini tanımaları ve kaynaşmaları zaman almaktadır (Berry, 1997: s. 5-68). Din etmeninde seçilen kültürleşme yönelimi de kültürleşme düzeyi üzerinde etkilidir.

1.3.4.7.Sosyal Kimlik

Kültürleşme çalışmaları, öz kültürel kimliğe bağlılık arttıkça kültürleşmenin azaldığını ortaya koymaktadır (Yağmur ve van de Vijver, 2012: s. 1110-1130). Güngör ve arkadaşları yaptıkları araştırmada, Belçika'da yaşayan Türklerin kültürel köklerine ve kimliklerine bağlılıkları arttıkça, dindarlık ve kendi kültürlerini devam ettirme eğilimlerinin de arttığını ifade etmişlerdir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Bu durum kültürleşme üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır.

1.3.4.8.Sosyal Mesafe

Sosyal mesafe de kültürleşme ve uyum sürecini etkileyen etmenlerdendir. Park'a göre, kişiler arası ilişkilerde bireylerin karşı taraf ile kendileri arasında uygun gördükleri yakınlığa sosyal mesafe adı verilir (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s.

312-333). Yapılan bir araştırmada İsraili üniversite öğrencilerinin Etiyopya ve Rusya kökenli göçmenlere daha olumlu duygular içinde oldukları ve onlara karşı daha az sosyal mesafe geliştirdikleri, Arap kökenli göçmenlere karşı olumsuz duygular hissettikleri ve onlara karşı daha fazla sosyal mesafe geliştirdikleri saptanmıştır. (Bourhis ve Dayan 2004: s. 118-131).

1.3.4.9. Algılanan Ayrımcılık

Kişilerin ya da grupların maruz kaldıklarını düşündükleri ayrımcılığın sıklığı ya da şiddeti algılanan ayrımcılık olarak ifade edilmektedir. Ayrımcılığa maruz kaldığını düşünen kişiler ya da gruplar açısından, ayrımcılığa atfedilen iki inanç ortaya çıkmaktadır. Bunlar; kişilerin maruz kaldıklarını düşündükleri ayrımcılığın sosyal grubu ya da sosyal kimliği ile ilgili olduğuna inanmaları ve kişilerin maruz kaldıklarına inandıkları ayrımcılığın hak edilmemiş ve haksız olduğu inancıdır (Aktaran: Saygın ve Hasta, 2018: s. 312-333). Algılan ayrımcılık ve benimsenen kültürleşme yönelimi arasında ilişki vardır (Robinson, 2009: s. 442-454). Algılanan ayrımcılık düzeyi arttıkça, kültürleşme ve uyum süreci olumsuz etkilenmektedir. Robinson'a göre, bütünleşme yönelimini benimseyen kişilerde algılanan ayrımcılık düzeyi daha düşük, ayrılma yönelimini benimseyenlerde ise algılanan ayrımcılık düzeyi daha yüksektir. (Robinson, 2009: s. 442-454).

1.4.ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK

Çok kültürlülük deyimi eski bir kavram olmamakla beraber, çokkültürlülük durumu hiç de yeni değildir. Çokkültürlülük, çeşitli kültürlerin aynı zamanda yan yana birlikte var olduklarını ifade eder. Tarihin hemen hemen hiçbir döneminde kültürler birbirleriyle tamamen ilişkisiz, tümüyle içine kapalı olmamışlardır. İnsanlık tarihi, sürekli bir etkileşim ve değişim sürecidir; ayrı grupların birbirleriyle temasa geçtikleri, birbirlerini değiştirdikleri ve kendi içlerinde değiştikleri bir sürecin tarihidir. Bu süreçte toplumlar arasında dostluk, düşmanlık veya bunların ortasında melez durumlar oluşmuştur (Çelik, 2008: s. 319-332).

Tarihsel kaynakları ve özellikleri ne olursa olsun bugünün toplumları çokkültürlü bir yapıya sahiptir. Homojen bir toplumun varoluşu günümüz dünyasında neredeyse imkânsızdır. Yani tarihsel ve küresel düzeyde bakılırsa çokkültürlülük bir anlamda insan toplumlarının genel var oluş biçimidir (Yanık, 2013: s. 40).

1.4.1.Çokkültürlülük Kavramının Tarihsel Kökeni ve Tanımı

Çokkültürlü ve çokkültürlülük bir sıfat olarak ilk kez 1941 yılında İngilizce 'de eski milliyetçiliklerin bir anlam ifade etmediği, önyargısız ve bağısız bireylerden oluşan kozmopolit bir toplumu nitelemek için kullanılmıştır. Kavram, isim olarak 1970'li yılların başlarında Avusturalya ve Kanada'da bu toplumların bir özelliği olan kültürel çeşitliliği teşvik eden devlet politikaları için kullanılmıştır (Doytcheva, 2016: s. 15). Başka bir ifade ile kavram, 1970'li yılların başında göç alan iki ülke olan Avusturalya ve Kanada hükümetlerinin yerli halkların ve göçmenlerin kültürel farklılıklarını teşvik etmeye yönelik çokkültürlülük politikaları benimsemesiyle ortaya çıkmıştır (Doytcheva, 2016: s.12). Kavramla ilgili tartışmalar, zamanla ortaya çıktığı kıtaları aşarak neredeyse tüm dünyaya yayılmıştır.

Çokkültürlülük özellikle İngilizce' de çok genel ve tanımlayıcı bir anlamda kullanılmaktadır. Bu durumda çokkültürlülük tek bir devlet içinde yaşayan farklı kültürlerin ya da kültürel grupların varlığını ifade eder (Yanık, 2013: s. 41). Başka ülkelerde bu kavram, etnik ve kültürel farklılıkları dile getirmek üzere kullanılmaktadır. Bu anlamda çokkültürlülük, geçmişten farklı yeni bir durumu tasvir etmektedir (Tamer Gencer, 2011: s. 186-205).

Görüldüğü gibi, çokkültürlülük kavramı farklı durumlar ifade edebilmektedir; Çokkültürlülük, farklı sosyal çevrelerden, dini inançlardan, etnik kökenlerden veya milliyetlerden gelen bireylerin oluşturduğu çağdaş toplumların bir özelliğini ifade etmektedir. Kavrama, kültürel farklılıkların toplumsal örgütlenmesi bağlamında bakıldığında farklılıkların bireysel bir olgu olmadığı, kültürel temas durumlarında karşılıklı olarak etkileşime geçen toplumsal kurumlarda vücut bulduğu düşüncesini

savunur (Doytcheva, 2016: s. 16). Son olarak, çokkültürlülük bir takım özel aidiyetlerin varlığını ve değerini kabul etmekle kalmayan, ayrıca bunları siyasi normlara ve kurumlara kaydetmeyi de öneren belirli bir siyasi programı ifade eder. Böylelikle ideolojik veya toplumsal bir çoğulculuktan normatif ve yapısal bir çoğulculuğa dönüşür (Doytcheva, 2016: s. 17).

Günümüzde kültür odaklı yapılan farklılıklar sorunu tartışmalarının daha çok çokkültürlülük ekseninde gerçekleştiği görülmektedir. Temel özelliği ile kültürel çeşitliliği ve kültürel çoğulculuğu ifade etmek için kullanılan çokkültürlülük her şeyden önce, karmaşık iki ana unsura dayalı bir yapılanmayı içerir; Değer düzlemi ile ilgili olan boyutu ve bu karmaşık duruma karşın takınılan siyasi tavrı (Bağlı ve Özensel, 2005: s. 35). Dolayısıyla, değer düzlemine yansıyan durumlarla, bunların siyasal bir uygulama alanı olarak ortaya çıkmasıyla karşılaşılana verilen cevap, farklılıkların bir arada ne düzeyde yaşayacağına da bir anlamda cevap olabilmek imkânı sunabilmektedir.

Çokkültürlülük, kültürel çeşitliliği ya da kültürel çoğulculuğu ifade eden bir kavramdır. Çokkültürlülüğün hedefi de farklı kültürel kimliklere sahip toplulukların aynı toplum içinde varlıklarını kabul etme, birbirleriyle olan ilişkilerini herhangi bir çatışmaya imkân vermeden eşit ve barış içinde sürdürme ve var olan tüm politik imkânlardan eşit düzeyde yararlanmayı amaçlar (Özensel, 2012: s. 55-70). Dolayısıyla, çokkültürlülük, her biri kendi kültürünü ve farklılıklarını ortaya koyan, birbirinden farklı kültürel çoğulculuk biçimini kapsar. Bu anlamda da çokkültürlülük, hem modern toplumun kültürel bakımdan türdeş olmadığı anlamında bir tespiti, hem de bu çeşitliliğin barışçıl bir beraberlik için engel olmadığı anlamında bir yargıyı ifade etmektedir (Ensaroğlu, 2001: s. 86). Tüm bu bilgilerden yola çıkarak çokkültürlülük geçici olarak modern demokrasilerin, kurumlarını yeniden biçimlendirerek ve kişilere farklılıklarını geliştirme ve aktarma imkânı vererek farklı kültürlerin tanınması gerektiği düşüncesini temel alan tarihsel siyasi bir program, entelektüel tartışma ve pratik deneyim bütünü olarak tanımlanmaktadır (Doytcheva, 20016: s. 24).

1.4.2. Türkiye’de Çokkültürlülük

Türkiye’nin bulunduğu Anadolu, tarih boyunca birçok uygarlığın var olduğu bir çokkültürlülük örneğidir. Anadolu Uygarlığı, belirli bir ulusun değil bir toprağın uygarlığı olarak düşünülmektedir. Bu topraklar, onlarca uygarlık içinde insanların etkileşime girdiği, kaynaştığı, ayrılıklardan da yeni bir bütünün oluşup biçimlendiği bir yaşama ortamı olmuştur (Eyüboğlu, 1981: s. 1938).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmadan önce, Anadolu topraklarında asırlar boyu varlığını sürdüren Osmanlı İmparatorluğu da çokkültürlülük örneklerinden biridir. Bir politika olarak Osmanlı çokkültürlülüğü, her milletin kendi dilini kullanması, dinini yaşaması, kültür ve eğitim kurumlarını geliştirmesi, vergi toplama ve kamu güvenliği ve suç dışındaki vakaları kendi yargı sistemi ile yargılamak gibi yasal hakları içermektedir (Çelik, 2018: s. 328).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılması ile kurulan bir devlet olarak onda bulunan tüm alt-kimlikleri olduğu gibi miras almıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nda üst-kimlik “Osmanlı” olarak belirlenmişken, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde “Türk” olarak belirlenmiştir ve bu üst-kimlik, vatandaş ırk ile tanımlama olarak algılanabilmektedir. Bu durum, kendini Türk ırkından saymayan diğer alt kimlikleri yabancılaştırma sorununu ortaya çıkarabilmektedir (Çelik, 2018: s. 326). Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün devrimleriyle temellendirdiği ulusçuluk tanımını belirtmek uygun olacaktır. Bu tanım, dinsel ve etnik farklılıkları içinde barındırmayı ve tümüne eşit haklar tanımayı amaçlamaktadır. Atatürk, Türk milletini oluşturan unsurlar arasında ırk ve köken birliğine de değinmiş olmakla beraber, bundan saf ırk teorisini ve ırkçı millet anlayışını kastetmediğini şu şekilde ifade etmektedir: “ Türk milletinin her kişisi, bir takım farklarla ve fakat umumi surette birbirine benzer. Bazı yapılaş farklarını ise tabii bulmak lazımdır. Çünkü Mezopotamya, Mısır vadilerinden başlayan malum tarihten evvel Orta Asya, Rusya, Kafkasya, Anadolu, dünkü ve bugünkü Yunanistan, Girit, Romalılarından evvel Orta İtalya, velhasıl Akdeniz sahillerine kadar yayılmış ve yerleşmiş ve bu başka başka iklimlerin tesiri altında,

başka başka cinslerle binlerce sene yaşamış, kaynaşmış bu kadar eski ve bu kadar büyük bir insan cemiyetinin bugünkü çocuklarının tamamı tamamına birbirine benzemeleri mümkün müdür? Türk kavmini yalnız bir noktada, iklimi aynı dar bir mıntıkada belirmiş zannetmek doğru değildir.” (Aktaran: Özbudun, 1997: s. 68).

Sonuç olarak denilebilir ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kurulduğu Anadolu topraklarının çokkültürlülük mirasını almış, ‘Türklük’ vurgusunun ırksal bir nitelemeden çok Atatürk’ün sıkça vurgu yaptığı bir ortak kültürel geçmişi simgelediği bir yapıdır. Onun, Türk olmayı değil, söz konusu ortak kimliği benimseyebilmeyi vurguladığı “Ne mutlu Türküm diyene” sözü çokkültürlü bir yapı içinde ortak bir kimliği benimseyebilmeyi vurgulayan bir ifadedir. Yani farklı etnik kökenlerden gelseler de aynı coğrafyada yaşayan insanların, kendi etnik kimliklerine sahip olmakla birlikte, kültürel, toplumsal, kökensel bir aidiyet içermeyecek şekilde, bütününe kapsayan bir düşüncedir (Çelik, 2008: s. 326).

1.5.MARMARA ADASI

Marmara Adası (Yunanca: Προικόννησος Proikonesos, Latince: Proconesus), denizden 709.65 metre yüksekliği ve 117 km²’lik yüz ölçümü ile Kapıdağ Yarımadası çevresinde bulunan ve Marmara Takımadaları ismi ile bilinen irili ufaklı kara parçalarının en büyüğüdür. Bununla beraber, İstanbul ve Çanakkale Boğazları arasında deniz yolu ulaşımının ana üssü olabilecek noktada bulunması ile de stratejik olarak önemli bir konumdadır (<https://www.marmara.bel.tr/cografi-yapi>). Balıkesir iline bağlı olan Marmara Adası, Gökçeada’dan sonra Türkiye’nin ikinci büyük adasıdır.

2014 yılında Balıkesir’in büyükşehir olması ile birlikte Marmara Adası’na bağlanan ve mahalle olan diğer ada ve köyler; Avşa Adası, Ekinlik Adası ve Yiğitler Köyü’dür. Bu değişikliklerden sonra Marmara Adalar ismi ile Balıkesir’e bağlı bir ilçe olmuştur. Marmara Adası’na bağlı toplamda on dört mahalle bulunmaktadır. Bunlar; Abroz, Asmalı, Avşa, Cumhuriyet, Çınarlı, Deniz, Ekinlik, Gündoğdu, Hürriyet, Okullar, Saraylar, Topağaç, Yeni ve Yiğitler Mahalleleridir

(<https://www.nufusune.com/marmara-mahalleleri-koyleri-balikesir>). Araştırmanın evreni olan Marmara Adası- Merkez yerleşim birimi dört mahalleden oluşmaktadır. Bu mahalleler; Cumhuriyet, Hürriyet, Okullar ve Yeni Mahalledir. Bu mahallelere ait nüfus bilgileri aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. *Marmara Adası- Merkez Yerleşim Birimi Mahalleleri Nüfusun Dağılımı*

Mahalle	Kadın	Erkek	Toplam
Cumhuriyet	270	274	544
Hürriyet	269	287	556
Okullar	315	317	632
Yeni	235	269	504
Toplam	1.089	1.147	2.236

<https://www.nufusane.com/> sitesindeki nüfus bilgilerine göre hazırlanmıştır.

1.5.1.Marmara Adası’nın Tarihçesi

Marmara Takımadaları’nda jeoloji ve jeomorfoloji gibi fizik konularında olduğu gibi yerleşme konusu da uzak geçmişle bağlantılıdır. Nitekim yerleşmenin başlangıcı Neolitik dönemlere kadar uzanmaktadır. Marmara Takımadaları’ndaki toplumların 6000 yıl öncesinden günümüze kadar devam eden yaşam düzenini kesintisiz olarak açıklamak, kaynakların azlığı sebebiyle mümkün değildir. Bununla beraber, adalardaki yerleşim olgusu genel olarak dört dönem halinde incelenebilir; İlkçağ ve Ortaçağ dönemi, Yakınçağ dönemi, Mondros – Mudanya Anlaşmaları arasındaki dönem ve 1922 sonrası dönem (Tunçdilek, 1987: s. 70).

Marmara Takımadaları’nda yerleşme tarihiyle ilgili ilk bilgiler, Amasyalı coğrafyacı Strabon’un ‘Geographika’ ve Romalı tarihçi Plinius’un ‘Naturalis Historia’ isimli eserlerinde yer almaktadır (Sertkaya Doğan, 2009: s. 63). Elephonnessos ve Neuris adlarıyla da tanınan Prokonnesos kenti Marmara Takımadaları’nın en büyüğü olan Marmara Adası’nda kurulmuştur. Marmara Adaları’na dışarıdan gelip yerleşenler M.Ö.680 yıllarında Sisam ve Miletos’ tan gelen Prokonnesus’lular olduğu bilinmektedir (Tunçdilek, 1987: s. 71).

Şekil 2. Marmara Adası (Prokonnesos)

www.asmalikoyu.com sitesinden alınmıştır.

Marmara Takımadaları İyonyalılar (Anadolu’da bugünkü İzmir ve Aydın illerinin sahil şeridinde yaşayan halka Antik çağda verilen isimdir.) tarafından düzenlenip Marmara Denizi’nde Karadeniz ve Akdeniz arasındaki deniz ticaretini kontrol edecek bir merkez haline getirildikten sonra gelişmesini sürdürmüştür. Marmara Takımadaları içinde deniz ticareti, bağcılık ve balıkçılıktan sonra Marmara Adası’nın kuzey bölümünde yer alan mermer yataklarının işletmeye açılması, bölgenin potansiyelini daha da artmıştır (Tunçdilek, 1987: s. 71-73)

İlkçağ’da adaların nüfus dağılımı ile ilgili çok şey bilinmese de adaların bu dönemde koloniyal ticarete dayalı faaliyetlerinin İyonyalılar tarafından başlatıldığı dikkate alındığında, Prokonnesuslular’ dan sonra civar bölgelerden gelen denizci grupların adaları taze nüfus ile beslemiş oldukları düşünülmektedir. Bu nedenle

Marmara Takımadaları'nın Akdeniz ve Karadeniz kökenli insanların yaşadığı kozmopolit bir Akdeniz kolonisi olduğu söylenebilir. Nitekim İlkçağ'da ortaya çıkan bu karakteristik diğer dönemlerde de devam etmiş ve hemen hemen hiç değişmemiştir (Tunçdilek, 1987: s. 73).

Marmara Takımadaları'ndaki yaşam düzeninde dikkat çeken bazı değişiklikler Ortaçağ'da meydana gelmiştir. Marmara Adası'nın Bizans Devleti'nin idaresi altına girmesi zamanla İlkçağ'a ait karakteristiği bir ölçüde değiştirmiştir. Elbette ki bu değişiklikte en büyük etki, adalar halkının Hristiyanlık çatısı altında toplanma çabaları ile adaların Hristiyan Rum toplumunun yaşadığı bir yer haline getirilmesi olmuştur (Makris ve Makris, 2021: s. 10-16).

Yeniçağ'ın başlangıcında İstanbul'un Osmanlı İmparatorluğu tarafından alınması ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun yıkılması ile Marmara Takımadaları'nda yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde adalarda Ortaçağ'da kurulmuş olan yaşam düzenine bu kez Müslüman Türk unsurlar karışmış nüfusun niteliği bir ölçüde değişmiştir. Osmanlı döneminde yerleşme üzerinde meydana gelen en büyük değişim, XV. Yüzyıldan itibaren adalara bir miktar Türk nüfusun yerleştirilmesi olmuştur. Ayrıca, yapılan araştırmalara göre, Marmara Adası ticari bir merkez olması sebebiyle bir miktar Yahudi cemaatini de kendine çekmiştir. Sonuç olarak, Marmara Adası'nda Türk, Rum, Yahudi olmak üzere üç mahalleli bir yerleşme şekli oluşmuştur (Tunçdilek, 1987: s.74).

XIX. Yüzyılda çeşitli nedenlerle Balkanlar'dan, Kırım'dan, Kafkasya'dan, Türkistan'dan ve diğer Türk ülkelerinden Osmanlı İmparatorluğu'na büyük göç hareketleri olmuştur (Kocacık, 1980: s.). 1912 tarihinde I. Balkan Savaşı'nın başlamasıyla birlikte göç hareketi daha da artmıştır. Bulgarlar, Yunanlar, Sırlar ve Karadağlılar'ın Makedonya ve Rumeli'nin Müslüman-Türk halkını yok etme veya kovma isteği nedeniyle yaptığı zulümler, Rumeli'deki Türk halkının göç ederek, İstanbul ve Anadolu'ya gelmesiyle neticelenmiştir (Halaçoğlu, 1990: s. 63-65).

Marmara Takımadaları, istilalar, ticaret yollarının değişmesi, ekonomik ve siyasal alanlardaki farklılaşmalar gibi sebeplerle nüfusun niteliği ve niceliği bakımından zaman içerisinde değişikliklere uğramıştır. Ancak nüfus konusunda çalışma sahasındaki en önemli değişim XIX. Yüzyılın ikinci yarısında başlayıp Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda da devam eden göçler sırasında yaşanmıştır (Sertkaya Doğan, 2009: s. 68).

Marmara takımadaları Mondros Mütarekesi'nin imzalanması ile Rum çetelerinin adaları ele geçirmeye çalışması, Türklerle Rumlar arasında bir mücadele başlatmıştır. Adalarda yaşayan Rumların bir kısmının da Rum çetelerine katılması üzerine yaşanan çatışmalar sonucunda Türkler, kitleler halinde evlerini terk ederek İstanbul ve Karabiga gibi yerlere göç etmişlerdir (Tunçdilek, 1987: s. 76). Adaların terkedilmiş hali Lozan görüşmeleri ve sonraki birkaç yıl devam etmiştir. Lozan görüşmeleri kapsamında, 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ile Yunanistan, nüfus mübadelesi anlaşmasını imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre İstanbul ve Batı Trakya hariç, Türk topraklarında yerleşmiş Ortodoks dinine mensup Rumlar ile Yunan topraklarına yerleşmiş Türkler 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren zorunlu mübadeleye tabi tutulmuşlardır (Tepealtı, 2019: s. 89-98). Bu anlaşma, Marmara Adaları için yeni bir dönemin başlangıcıdır. Bu dönemin en ilgi çekici tarafı, adaların yeniden nüfuslandırılması olgusudur. Terkedilmiş adaların yeniden nüfus kazanması Rum çetelerinden kaçan Türklerin yeniden adalara dönmesi ile başlamıştır ancak dönenlerin potansiyel gücü adalardaki ekonomik faaliyetlerin eskisi gibi yürütmesine yetmemiştir. Zaten geri dönenlerin büyük kısmı Marmara Adası'nın yerlileri olduğu için köyler birkaç hanenin dışında tamamen sahipsiz kalmışlardır (Tunçdilek, 1987: s. 77).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki göç hareketleri ulusal kimlik arayışı temelinde ve devletin yönlendirmesi ile oluşan göçler ile kalkınma, modernleşme modelleri çerçevesinde değerlendirilebilecek göçler olmak üzere iki grupta incelenebilir. Ancak, bu iki tür göçü sonuçları açısından birbirinden ayırmak güçlüğe sebep olabilir. Cumhuriyet hükümetleri Osmanlı muhacir politikasını önemli bir

değişikliğe gitmeden sürdürmüşlerdir. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki nüfusun dini açıdan homojenleştirilmesini amaçlayan zorunlu dış göç hareketleri tarımsal ve tarım-dışı işgücünün kaybına sebebiyet vermiştir. Tarımda işgücü eksikliğini kapatmak için muhacirlere üretime katılabilmeleri için toprak ve para yardımı yapmış, ayrılıkçı ayaklanmaları önlemek için de göçmenlerin yerleştirilmesinde belli ilkeleri dikkate almışlardır. Muhacirlerin yerleştirilmesi sırasında pek çok aksaklıklar yaşanmasına rağmen, hükümet yerleştirme faaliyetleri için önemli bir kaynak ayırmışlardır (Özbay ve Yücel, 2001: s. 6).

Adalara 1923 yılından sonra Yunanistan'dan gelen mübadillerin yerleştirilmesi sırasında, Karadeniz bölgesinde durumları bozulan Karadenizliler de göç etmeye başlamışlardır (Tunçdilek, 1987: s.78). Marmara Adaları'ndaki köylerin yeniden yerleşmeye açılması belirli bir plan dahilinde yapılmadığı için köylerin nüfus yapılandırması farklılıklar arz etmektedir. İlk olarak Marmara Adası'nın Rumlardan kalan boş evlerine Girit Göçmenleri, daha sonra da Karadeniz'den gelen aileler yerleştirilmiştir. Marmara Adası'nın doğusunda yer alan Topağaç (Kılazak) Ovası o zamanlarda sıtma yuvası olması nedeniyle buralardan toprak alanlar bir süreliğine Asmalı (Aphthonia) köyünde ikamet etmişlerdir. Topağaç köyünün güneyinde bulunan Gündoğdu (Prastos) köyü 1926'da Abana'dan gelen Karadenizlilere yerleşmeye açılmıştır. Çınarlı (Kalemi) köyü 1927 yılında Rize ve Çayeli'nden gelen aileler için yerleşime açılmış, daha sonra Trabzon, Ordu ve Giresun'dan gelen aileler de buralara yerleşmişlerdir (Tunçdilek, 1987: s.78).

Marmara Adaları'nın boş köylerinin yeniden nüfuslandırılması ve ekonomik faaliyete geçmesi 1922 yılında başlamış ve 1950'li yıllara kadar devam etmiştir. Marmara Adaları'na göç edenler adaların mevcut yerleşme düzenine uyum sağlamak durumunda kalmışlardır. Adalardaki yerleşme düzeni yeni grupların bir kısmının geleneksel yapısına kısmen uymuş bir kısmen de hiç uymamıştır (Tunçdilek, 1987: s. 78-79).

1.6.TÜRKİYE’DE VE YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu başlık altında toplumsal cinsiyet, kültür, çokkültürlülük ve kültürleşme kavramlarıyla ilişkili olarak yurt içi ve yurt dışında yapılan bazı çalışmalardan örnekler sunulmuştur.

1.6.1.Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Bilgin ve Doğan (2020: s.112) çokkültürlülük bağlamında toplumsal cinsiyet açısından kadının yeri ile ilgili, alanyazın taramasına dayalı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma kapsamında, çokkültürlülük bağlamında toplumsal cinsiyet kavramının beraberinde getirdiği sorunlar ve bu sorunların kaynağı irdelenmiş, bununla birlikte toplumsal cinsiyet açısından çokkültürlü toplumlarda ortaya çıkan tavır, tutum ve düşüncelerin kadınlara verilen toplumsal rolleri nasıl etkilediği ortaya konmuştur. Sonuç olarak, çeşitli nedenlerle çokkültürlü yaşamın birçok ülke tarafından siyasi bir rejim olarak uygulandığı fakat her bir toplumun toplumsal cinsiyet yargılarının farklı olmasının çokkültürlü toplum düşüncesi olan “herkesin kendi kültürel özgünlüğünü yaşama düşüncesi” ile çeliştiği, temelde toplumsal cinsiyetin dayattığı kalıp değerler, uzun süreç olsa da değişmekte olduğu ifade edilmiş, bu değişimin en büyük sağlayıcıları küreselleşme, medya ve çokkültürlü toplum yaşamla beraber, toplumların eğitim anlayışının değişime uğraması olduğu vurgulanmıştır.

Kutlu (2020: s.2), iki ardıl kuşaktan kadınlardaki değer aktarımını incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 64 göçmen ve 65 yerli anne-kız çiftidir. Araştırma, dört temel değer ile kadının eğitim düzeyi ve algıladığı sosyo-ekonomik statünün anlamlı ilişkilere sahip olduğunu gelir düzeyininse yalnızca özgenişletim temel değeri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Hem göçmen hem de yerli çiftlerde; annelerin kızlarına kıyasla muhafazacı yaklaşımı daha fazla benimsemeleri ve yeniliğe daha az açık olmaları; özaşkınlık temel değerinin ise kuşaklar arasında değişmemesi, seçici süreğenlik ve fark görüşünü desteklenmektedir. Özgenişletim temel değerinin kuşaklar arası aktarımına dair bağlantıysa göçmen olan ve olmayan

anne-kız çiftlerine özgü sonuçlanmıştır. Değerler ve stres kaynakları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; yeniliğe açıklık, özaşkınlık ve özgenişletim temel değerlerinin toplumsal cinsiyet rolü stresi ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Göçmen anne-kız çiftlerinin yeniliğe açıklık ve özaşkınlık temel değeri ise kültürleşme stresi ile negatif yönde ilişkiler göstermektedir. Göçmen anne-kız çiftlerinin ev sahibi kültürle etkileşim düzeyindeki artış kültürleşme stresindeki anlamlı düzeyde azalma ile ilişkili ve bu ilişkiler göçmen birinci kuşak anneler için daha kuvvetlidir. Hem göçmen hem de yerli annelerin kızları toplumsal cinsiyet rolü stresini annelerine kıyasla daha yüksek düzeyde deneyimlemekte olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Vatandaş (2011: s. 29-56) Türkiye insanının toplumsal cinsiyet bağlamında sahip olduğu düşünce ve tutumların cinsiyet rollerinin şekillenmesine ve bireylerin cinsiyet temelinde ayrışmasına nasıl yansıdığını tespit etmek amacıyla, 15 yaş üzeri 3454 katılımcıdan oluşan bir nicel alan çalışması yapmıştır. Toplumsal cinsiyetin getirdiği ayırım varlığını devam ettiriyor olsa da, toplumsal cinsiyete ilişkin algı, tutum ve rollerde değişikliklerin gözleniyor olduğu sonucuna varılmıştır.

Bingöl (2014: s.s. 108-114) toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık ile ilgili yaptığı literatür çalışmasında toplumsal olarak üretilen kadınlık, zor ve sunî bir yaratılış kaderi olduğu, Bu durumun Türkiye’de daha da zor olduğu, yasalarda ve görünürde fırsat eşitliğine sahip olan kadınların, düşüncedeki katı kadınlık algısında erkekle eşit olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bilge Zafer (2015: s. 1-264) 1878-1914 yıllarında Balkanlar ve Kafkasya’dan gelen ikinci kuşak göçmen kadınların kültürleşme sürecini ortaya koyduğu çalışmasını Bursa- İnegöl’de gerçekleştirmiş ve göçlerin asimilasyona yol açmamış olduğu, sosyo-ekonomik değişimi hızlandırdığı için yeni bir toplum oluşturduğu sonucuna varmıştır.

1.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Cinsiyet eşitliğinin çeşitli gençlik çalışması bağlamlarında Finliliğin bir göstergesi olarak nasıl kullanıldığını göstermek için çok kültürlülüğü ve cinsiyet eşitliğini etnik köken, cinsiyet ve faillik ışığında inceleyen bir makale, sunulan veriler, gençlik çalışanları ile yapılan görüşmelerden (n=42) ve 2003'ten 2005'e kadar gerçekleştirilen etnografik saha çalışmasından oluşmaktadır. Sonuçlar, çok kültürlülükle ilgili soruların gençlik çalışmasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin görünürlüğünü arttırdığını göstermektedir. Cinsiyete dayalı eşitsizliğin tespiti, özellikle, eğitimleri ve esenlikleri sosyal kaygılar taşıyan göçmen kökenli kızlarla bağlantılıdır. Gençlik çalışmasının kendisi genellikle cinsiyetten bağımsız ve eşitliğe dayalı olarak görülür. Bununla birlikte, bu cinsiyet eşitliği yanlısaması, gençlik çalışmaları uygulamalarında somutlaştırılmayan eşitlik ideallerini daha çok yansıtmaktadır (Honkasalo, 2013: s. 1-22).

Goulahsen (2015: s. 158-173) kimlik ve aidiyetin karmaşıklığını anlamak amacıyla Manchester ve Londra'daki Fransız kadın göçmenler üzerinde yaptığı nitel çalışmada 15 katılımcı ile görüşmüş değişen Avrupa'da kadınların kendini tanımlama ve tanımlama ve aidiyet duygusu stratejileri arasındaki yüksek heterojenlik olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Parrado ve Flippen (2005: s. 606-632) 'in Meksikalı göçmen kadınların katılımcı olduğu ve hem nicel hem nitel bilgilerin kullanıldığı çalışmalarının ana bulgusu, göç ve toplumsal cinsiyet ilişkileri arasındaki ilişkinin farklı toplumsal cinsiyet boyutlarında tek tip olmadığıdır. Aile içindeki cinsiyet ilişkilerinin göç edilen yerde yeniden inşası, menşe topluluklardan getirilen bazı unsurların atıldığı, bazılarının değiştirildiği ve yine de bazılarının güçlendirildiği dinamik bir süreçtir. Sonuçlar, göçmen kadınların ABD'nin davranış kalıplarını ve kültürel değerlerini kolayca bünyesine kattığı beklentisine meydan okuyor ve göçe eşlik eden cinsiyet ilişkilerindeki değişikliklerin çeşitliliğini anlamak için seçici asimilasyonun önemini göstermektedir.

Diriliş (2009: s. 101-122) kendi hanelerinde bakım ve toplumsal yeniden üretim yükümlülüklerini uzaktan sürdüren kadın göçmenleri incelediği araştırmasında, Myanmar, Vietnam ve Tayland’ da üç mikro düzeyde göçmen kadın vakası üzerinde çalışmış ve kadınların yokluklarında evde yerleşik cinsiyet normlarını ve toplumsal yeniden üretimin gerekliliklerini bozmadan alternatif bakım düzenlemelerini müzakere etmek için bir dizi kaynak kullandığı sonucuna varmıştır.

Zevallos (2003: s. 81- 98) 17-25 yaşları arasındaki Güney ve Orta Amerika kökenli Avustralyalı kadınların etnik kimliklerini araştırdığı nitel çalışmasında, “Avustralyalılık”ın ırksal sınıflandırmalarının sonuçlarını detaylandırmış, katılımcı kadınların Avustralyalı kimliğini ısrarla reddettiklerini, Avustralya kimliğinin Anglo-Kelt görünümüyle eşanlamlı olarak kabul edilmeye devam ettiğini vurgulamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları ve veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

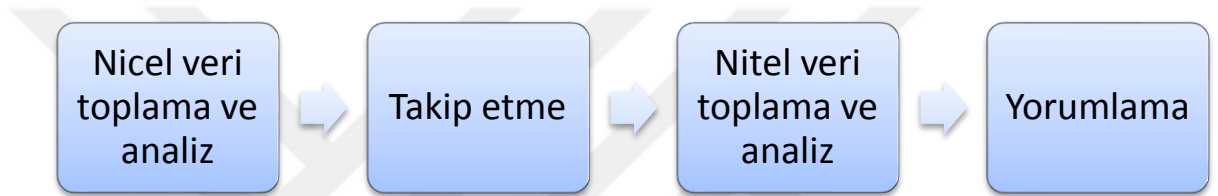
2.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma sosyal bilimlerde, amaçlı olarak iki ya da daha fazla analiz veya veri toplama yolunun aynı araştırmada kullanılmasını içeren karma yöntem kullanılarak yapılmıştır (Alıntıl原因: Beycioğlu ve Aslan, 2012: s. 191-22). Aynı araştırmada hem nicel hem de nitel yöntemin kullanılması oldukça yaygındır. Nicel yöntem aracılığıyla toplanan veriler birçok katılımcıya ulaşmayı sağlarken, gözlem, görüşme gibi nitel yöntemler kullanılarak elde edilen veriler, araştırma konusunun daha derinlemesine incelenmesine imkan sağlar (Alıntıl原因: Beycioğlu ve Aslan, 2012: s. 191-22). Creswell de benzer bir tanımlama yaparak karma yöntem araştırması ile ilgili ‘araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak için hem nicel veriler hem de nitel veriler topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı, sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan bir araştırma yaklaşımı’ olduğunu ifade etmiştir (Creswell,2017: s. 2).

Creswell ve Plano Clark (2015: s .76), karma yöntem kullanılarak hazırlanan bir araştırmanın, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin araştırma tasarımı içinde kullanılmasına göre farklı desenlerde gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Onlara göre bu desenler; yakınsayan paralel desen, açıklayıcı sıralı desen keşfedici sıralı desen ve iç içe desen olmak üzere dört temel karma deseni oluşturmaktadır.

Bu araştırmada, çokkültürlülükte kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymak amacıyla karma yöntem çeşitlerinden biri olan sıralı açımlayıcı karma desen kullanılmıştır. Bu desen nicel ve nitel olmak üzere iki ayrı aşamadan oluşmaktadır. Nicel aşama ile süreç başlar, nitel aşamayla nicel verilerle ilişkili sonuçları daha derin açıklamaya ilişkin özel sonuçlar aranır. Bu yönüyle bu desenin amacı nitel aşamayı nicel aşamada toplanan verinin içindeki ilişkileri açıklamak üzerine kullanmaktır (Creswell ve Plano Clark, 2015: s. 90-91).

şekil 3. *Sıralı Açımlayıcı Karma Desende İşlem Sırası*

Bu araştırmada da ilk olarak nicel veriler toplanmış, ardından, nitel veriler toplanarak analiz edilmiştir. Araştırmanın son aşamasında nitel veriler nicel verileri desteklemek ve açıklamak üzere nicel veriler ile birlikte verilerek Marmara Adası'nda yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve kültürleşme olgusu arasındaki bağlantının önemli yordayıcılarına dair elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Bu yaklaşımın gerekçesi nicel verilerin ve analizlerinin araştırma sorusuna genel bir anlayış sağlamasıdır. Nitel veriler ve analizleri ise katılımcıların görüşlerini derinlemesine soruşturarak istatistiksel sonuçları açıklamada kullanılmıştır.

2.2.NİCEL AşAMA

Bu başlık altında, araştırmanın nicel aşaması için seçilen desen, araştırmanın evren ve örneklemini, veri toplama araçları, veri toplama ve toplanan verilerin analiz süreçleri yer almaktadır.

2.2.1.Nicel Araştırma Deseni

Araştırmanın birinci aşaması, Marmara Adası'nda yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymak amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın nicel aşaması, geçmişte ve hala mevcut olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olan tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Karasar (2014, s: 79)' a göre genel tarama modeli, 'çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.'

Tarama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen nicel aşamada, örneklemi oluşturan kadınlara BEM cinsiyet algısı envanteri uygulanırken herhangi bir müdahalede bulunulmamış, var olan durum olduğu gibi ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.2.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Marmara Adası-Merkez nüfusuna kayıtlı, burada yaşayan 18 yaş üzerindeki kadınlardır.

Örneklem, evren ile ilgili çalışma yapılırken seçilen, evrenin sınırlı bir parçasıdır. Bu çalışma için seçilen örneklem yöntemi, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçsal örneklemedir. Amaçsal örnekleme, derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir.

Nicel aşamanın amacı Marmara Adası'nda yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymak olduğu için, bu amaç doğrultusunda, araştırma evreninden amaçsal örnekleme ile 250 kadın seçilerek örneklem oluşturulmuştur. Bu araştırmada örneklem oluşturmak için belirlenen ölçütler; katılımcıların yaşları, köken ailelerinin yerli, Girit göçmeni ya da Karadeniz göçmeni olması ve Marmara Adası merkez nüfusuna kayıtlı olunmasıdır.

2.2.2.1.Örneklem Grubuna İlişkin Betimsel İstatistikler

Bu bölümde katılımcıların yaş, medeni durum, eğitim durumu, çocuk sayısı, meslek, ne kadar zamandır Marmara Adası'nda yaşadığı, kaç nesildir Marmara Adası'nda yaşadığı ve köken ailenin Marmara Adası'na nereden geldiği ile ilgili demografik bilgilerine ilişkin istatistiklerine yer verilmiştir.

Tablo 2. *Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları*

Yaş Aralığı	f	%
18-26	38	15.2
27-35	39	15.6
36-44	50	20
45-53	35	14
54-62	36	14.4
63-71	24	9.6
72-80	19	7.6
81-89	9	3.6
Toplam	250	100

250 katılımcılı örnekleme, en kalabalık yaş grubunu 36-44 yaş aralığını kapsayan 50 kişi (%20) oluşturmaktadır. Yaş arttıkça katılımcıların sayısı düşmektedir.

Tablo 3 . *Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımları*

Medeni Durum	f	%
Bekar	41	16.4
Evli	209	83.6
Toplam	250	100

250 katılımcıyı kapsayan örneklem grubunun çoğunluğunu evli katılımcılar oluşturmaktadır. Bekar katılımcılar ise oldukça azınlıkta kalmaktadır.

Tablo 4 . Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Kademe	f	%
İlköğretim	59	23.6
Ortaöğretim	21	8.4
Lise	151	60.4
Üniversite	19	7.6
Toplam	250	100

250 katılımcıyı kapsayan örneklem grubunda okur-yazar olmayan hiçbir katılımcı bulunmamakla beraber, çoğunluğu (%60.4) lise mezunu katılımcılar oluşturmaktadır.

Tablo 5 . Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımları

Çocuk Sayısı	f	%
Yok	50	20
1-2	136	54.4
3 ve üzeri	64	25.6
Toplam	250	100

Örneklem grubunun yalnızca 50'si (%20) çocuk sahibi değildir. Katılımcıların çoğunluğunu (%80) çocuk sahibi olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 6 . Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımları

Meslek	f	%
Çalışmıyor / Ev Hanımı	135	54
Esnaf	17	6.8
Memur	9	3.6
İşçi	15	6
Pansiyon / Otel İşletmeciliği	31	12.4
Zeytincilik	20	8
El emeği satıcısı	20	8
Emekli	3	1.2
Toplam	250	100

Örneklem grubunda çalışan / emekli olan (%46) ve çalışmayan (%54) katılımcıların sayısı birbirine yakın olmakla birlikte, çalışmayanlar nispeten daha fazladır.

Tablo 7 . Katılımcıların Ne Kadar Zamandır Marmara Adası 'nda Yaşadıklarına Göre Dağılımları

Yıl	f	%
18-33	68	27.2
34-49	77	30.8
50-65	65	26
66-81	31	12.4
82-97	9	3.6
Toplam	250	100

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örneklem grubunun 68'i (%27.2) 18-33 yıl aralığıdır, 77'si (%30.8) 34-49 yıl aralığıdır, 65'i (%26) 50-65 yıl aralığıdır, 31'i (%12.4) 66-81 yıl aralığıdır ve 9'u (%3.6) 82-97 yıl aralığıdır Marmara Adası'nda yaşamaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların Kaç Nesildir Marmara Adası 'nda Yaşadıklarına Göre Dağılımları

Nesil	f	%
4	23	9.2
5	135	54
6	35	14
7	57	22.8
Toplam	250	100

Örneklem grubuna göre adada yaşam süresi, en az 4 nesildir (%9,2). Bununla beraber, yaşam süresi 7 nesile kadar eskiye dayanan katılımcılar bulunmaktadır (%22.8).

Tablo 9 . Katılımcıların Kökenlerine Göre Dağılımları

Köken	f	%
Girit	91	36.4
Karadeniz	73	29.2
Yerli	86	34.4
Toplam	250	100

Örneklem grubunun 91'i (%36.4) Girit kökenli, 73'ü (%29.2) Karadeniz kökenli ve 86'sı (34.4) adanın yerlisidir.

2.2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel aşamasında kadınların, kişisel ve sosyal özelliklerini belirleyebilmek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Demografik Bilgi Formu’, toplumsal cinsiyet rollerini belirlemek için BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri (BCRE) kullanılmıştır.

2.2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya gönüllü olarak katılan kadın katılımcılara yüz yüze görüşmeler ile ulaştırılan ölçeklerde yaş, medeni durum, eğitim durumu, sahip olunan çocuk sayısı, meslek, ne kadar zamandır Marmara Adası’nda yaşadığı, kaç nesildir Marmara Adası’nda bulunduğu ve köken ailenin Marmara Adası’na nereden geldiğine ilişkin bilgilerin toplanmasını sağlayan araştırmacının oluşturduğu Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.2.3.2. BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri (BCRE)

Araştırmada katılımcıların cinsiyet rolünü belirlemek için Bem tarafından geliştirilmiş Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE) uygulanmıştır. Katılımcılara Bem (1974) tarafından geliştirilen envanterin, Kavuncu (1987) tarafından Türkçe ’ye uyarlanmış olduğu form uygulanmıştır. Envanterdeki maddeler 20 erkeksi (E) ve 20 kadınsı (K) cinsiyet rollerine karşılık gelen 40 sıfatı içermektedir. Ölçek “hiç uygun değil”, “genellikle uygun değil”, “bazen uygun değil”, “kararsızım”, “bazen uygun”, “genellikle uygun” ve “her zaman uygun” seçeneklerini bulunduran 7 dereceli likert tipi ölçektir ve katılımcılardan her bir sıfatın kendilerini ne ölçüde tanımladığını numaralandırmaları istenmektedir (Öner, 1997). Ölçekteki kadınsı cinsiyet rolüne ilişkin maddeler 1, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 14, 16, 19, 22, 23, 24, 30, 31, 34, 36, 37, 39, 40; erkeksi cinsiyet rolüne ilişkin maddeler ise 2, 4, 8, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 20, 21, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 35, 38’dir. Buna göre kadınsı sıfatlar; sevecen, boyun eğen, canayakın, ağırbaşlı, ciddi, sıkılgan, duygusal, yumuşak, nazik, hassas, merhametli, tatlı dilli, gönül alan, incinmiş duyguları tamire istekli, kaba dil kullanmayan,

anlayışlı, namuslu, fedakâr, çocukları seven, sadık, kadınsı, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı, erkeksi sıfatlar; sözünde duran, mantıklı, kendi ihtiyaçlarını savunan, haksızlığa karşı tavır alan, duygularını açığa vurmayan, cömert, ailesine karşı sorumlu, gözüpek, lider gibi davranan, girişken, kendine güvenen, otoriter, baskın, tesirli, erkeksi, riski göze almaktan çekinmeyen, kuralcı, katı, hırslı, etkileyici, güçlü, idealist, saldırgan olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların kadınsı ve erkeksi cinsiyet rollerini belirleyen toplam puanlar K ve E medyanlarına göre değerlendirilerek kişilerin cinsiyet rolleri erkeksi, kadınsı, androjen ve belirsiz olarak sınıflandırılmaktadır. BCRE'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği öncelikle Kavuncu (1987) tarafından araştırılmış ve formun test tekrar test güvenirlik katsayısı (n=208) K için .75, E için .89 olarak belirtilmiştir. Dökmen (1991; 1999) tarafından yapılan araştırmalarda ise iki yarı güvenirlik katsayısı da K için .77 ve E için .71; alfa katsayısı K için .73, E için .75 olarak belirtilmiştir. Dökmen (1999) tarafından yapılan güvenirlik ve geçerlik çalışmasında envanterin kadınsı cinsiyet rolü için 111, erkeksi cinsiyet rolü için ise 104 medyanı belirlenmiştir. BCRE'nin orijinali için iç tutarlılık ve alfa katsayıları iki farklı örnekleme K için .80 ve .82; E için ise .86 ve .86 olarak belirtilmiştir. Dört haftalık ara ile test-tekrar-test güvenirliği K için $r=.90$; E için $r=.90$ olarak belirtilmiştir (Bem, 1974; akt. Kavuncu, 1987).

Bu araştırmanın nicel aşaması için kullanılan BEM Cinsiyet Rolü Envanteri'nin Cronbach Alpha katsayısı 0.70, envanterin alt boyutları olan kadınsılık alt boyutunun Cronbach Alpha katsayısı 0.55 ve erkeksilik alt boyutu 0.83 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan Cronbach Alpha katsayılarına göre ölçek orta ve yüksek derecede güvenilirlerdir.

2.2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma süreci, araştırma önerisinin hazırlanıp etik kurul izninin alınması ile başlamıştır. Araştırma kapsamında örnekleme oluşturan bireyler, Marmara Adası merkez nüfusuna kayıtlı ve burada yaşayan kadınlar olduğu için, araştırmacı, daha

güvenilir ve hızlı bir veri toplama süreci gerçekleştirmek amacıyla Marmara Adası merkezinde 1,5 yıl boyunca kalarak verileri toplamıştır.

Seçilen örneklem grubuna, Haziran/ 2021 – Eylül/ 2021 zaman aralığında, araştırmanın nicel aşaması için kullanılmış olan demografik bilgi formu ve BEM cinsiyet rolü envanteri birleştirilmiş ve katılımcılara iki nüsha halinde sunulmuştur. Araştırmacı, katılımcılar form ve envanteri cevaplarırken, daha doğru bilgilere ulaşmak amacı ile katılımcıların başkalarına danışarak envanteri doldurmalarını önlemek için yanlarında bulunmuş ve veri güvenilirliğine dikkat edilmesini sağlamıştır. Bu süreç içerisinde her katılımcıya ayrı ayrı araştırma hakkında bilgi verilmiş ve onamları alınmıştır. Ayrıca katılımcılar kendilerine yöneltilen envanterleri cevaplarırken, araştırmacıya anlaşılmayan noktalar için sordukları sorular araştırmacı tarafından cevaplanmıştır.

2.2.5.Verilerin Analizi

Katılımcıların cevaplamaları bittikten sonra envanterler alınarak araştırmacı tarafından numaralandırılmıştır. Daha sonra Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (Statistical Program for the Social Sciences- SPSS 21.0) kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış, değişkenler yeniden kodlanmış ve betimsel analizler yapılmıştır. Buna göre veri analizinde frekans ve yüzde dağılımları, Ki-kare testleri kullanılmıştır.

2.3.NİTEL AŞAMA

Bu başlık altında araştırmanın nitel aşaması için kullanılan çalışma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ve verilerin geçerlik ve güvenilirliği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

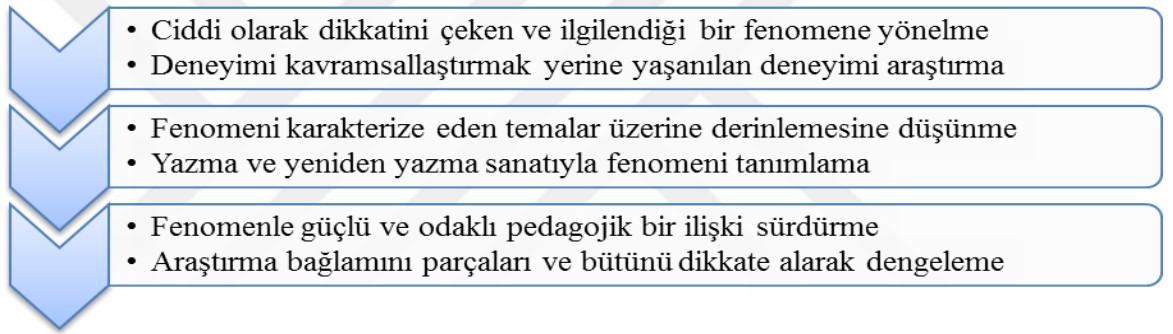
2.3.1.Nitel Araştırma Deseni

Araştırmanın ikinci aşaması, çokkültürlü bir yapı olan Marmara Adası merkezde yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile ilişkili olan sosyal

olguları ortaya koymak amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın ikinci aşamasında nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, bir grubun ortak deneyimlerini vurgulayan bir araştırma desendir. Fenomenolojinin temelini filozof Edmund Husserl'in yirminci yüzyıldaki çalışmaları oluşturmaktadır (Öktem, 2005: s. 28).

Fenomenolojinin amacı insan deneyimini anlamaktır. Fenomenoloji, insanların belirli bir fenomen ya da kavramla ilgili duygularını, anlayışlarını, bakış açılarını ve algılarını ifade edebilmelerini sağlayan ve bu fenomeni nasıl deneyimlediklerini tanımlamak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir.

Şekil 4. Fenomenolojik Araştırmanın Aşamaları ve Metodolojik Yapısı

Bu çalışmada fenomenolojik desen kullanılarak Marmara Adası merkezde yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve bu algıya etki eden sosyal faktörler derinlemesine araştırılmıştır.

2.3.2.Çalışma Grubu

İkinci aşama olan nitel aşamaya dahil edilecek örneklem sayısının belirlenmesi ile ilgili alanyazın incelendiğinde nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünü belirlemeye yönelik genel bir kuralın olmadığı görülmüştür. Nitel araştırmada örneklem büyüklüğünün neyin bilinmek istendiğine, araştırmanın amacına, neyin gündem olduğuna neyin inanılır ve kullanışlı olacağına, var olan zaman ve kaynaklarla neyin yapılabileceğine bağlı olduğu görülmüştür. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve anlamlılığın katılımcının sayısından çok çalışmada

incelenen temel konu ve kavram hakkında derinlemesine bilgi elde edinebilecek küçük bir grubun belirlenmesine bağlı olduğu anlaşılmıştır (Creswell ve Plano Clark, 2015: s. 186).

Bu bilgiler doğrultusunda nicel çalışma için amaçsal örneklem yöntemiyle seçilmiş 250 katılımcıyı kapsayan örneklem içinden, amaçsal örneklemin bir çeşidi olan maksimum çeşitlilik örnekleme yolu ile yeni bir örneklem seçilmiştir.

Maksimum çeşitlilik örnekleme, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturarak örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaya amacı güden bir örneklem seçme yöntemidir.

Bu araştırma için kullanılan maksimum çeşitlilik örnekleme oluşturabilmek için, Marmara Adası merkez nüfusundan örneklem olarak seçilmiş asıl 250 kadın katılımcı arasından yerli, Girit göçmeni ve Karadeniz göçmeni olan katılımcılar belirlenerek yeni bir örneklem grubu seçilmiştir. Veri doygunluğuna ulaşıldığına kanaat edildikten sonra veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Çalışma grubu 15 katılımcıdan oluşmaktadır. Buna göre nitel çalışma örneklem grubunun özellikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 10. Nitel Çalışma Örneklem Grubu

	KOD	KÖKEN	YAŞ	EĞİTİM DURUMU	MEDENİ DURUM	ÇOCUK SAYISI	MESLEK
1	Y1	Yerli	49	Lise	Evli	1-2	Esnaf
2	Y2	Yerli	65	Lise	Evli	1-2	Çalışmıyor/ ev hanımı
3	G1	Girit	69	İlköğretim	Evli	3 ve üzeri	Çalışmıyor/ev hanımı
4	G2	Girit	72	İlköğretim	Evli	3 ve üzeri	Çalışmıyor/ev hanımı
5	K1	Karadeniz	82	İlköğretim	Evli	3 ve üzeri	Çalışmıyor/ev hanımı
6	K2	Karadeniz	55	Lise	Evli	1-2	El işi yapıp satar
7	Y3	Yerli	38	Ortaöğretim	Evli	1-2	Pansiyon/ otel işletir
8	K3	Karadeniz	36	Lise	Evli	1-2	Çalışmıyor/ ev hanımı
9	Y4	Yerli	52	Lise	Evli	3 ve üzeri	Pansiyon/ otel işletir
10	K4	Karadeniz	54	Ortaöğretim	Evli	1-2	Çalışmıyor/ ev hanımı
11	G3	Girit	53	Ortaöğretim	Evli	1-2	Çalışmıyor/ ev hanımı
12	K5	Karadeniz	50	Ortaöğretim	Evli	3 ve üzeri	Çalışmıyor/ ev hanımı
13	G4	Girit	58	Lise	Evli	3 ve üzeri	Pansiyon/ otel işletir
14	Y5	Yerli	57	Lise	Evli	1-2	Çalışmıyor/ ev hanımı
15	G5	Girit	69	Lise	Evli	1-2	Emekli

2.3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nitel aşaması kapsamında toplumsal cinsiyet algısı ve kültürleşme arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve daha önce nicel aşama için kullanılan demografik bilgi formu kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken ilk olarak alanyazın taramasına dayalı bir soru listesi oluşturulmuştur. Daha sonra soru formunun kapsam geçerliliğine ve uygunluğuna ait uzman görüşleri alınmıştır. Görüşü alınan üç uzman, soru listesinde yer alan sorulardan araştırmanın amacı ve problemlerine uygun

soruları belirlemiş ve görüşme sırasında araştırmacı gereksinim duyduğunda, açımlayıcı alt sorulara yer verilebileceği yönünde fikir birliği içinde olduğunu ifade etmiştir.

Son olarak, görüşme sorularının işlerliğini ölçebilmek için evren içinden seçilen üç kişi ile pilot çalışma yapılmıştır. Soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, verilen cevapların sorulan soruların cevaplarını yansıtıp yansıtmadığını belirlemek amacıyla araştırmacı, pilot uygulama sonuçlarını incelemiştir. Bu çalışma sonunda soru maddelerinin iç geçerliği saptanmıştır. Buna göre yarı yapılandırılmış bilgi formunu oluşturan sorular;

Soru-1:Farklı kültürel gruplarla birlikte yaşamak ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Soru-2:Ada insanların yaşamları ile ilgili neler söylersiniz?

Soru-3:Adada yaşayan köken ailenizin yaşantısı ile sizin yaşantınızı kıyasladığınızda neler söylersiniz?

Soru-4:Ada kadınlarının çalışma alanları nelerdir? Ada insanların kadının çalışması ile ilgili düşünceleri nelerdir?

Soru-5:Adadaki kadınların aile ve sosyal hayat içindeki konumu ile ilgili neler söylersiniz? şeklinde düzenlenmiştir.

2.3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın nitel aşaması için belirlenen örneklem grubu ile tek tek ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme başlamadan önce katılımcılar, araştırma hakkında bilgilendirilmiştir. Veri kaybı yaşanmamasını sağlamak amacıyla görüşmelerin kayıt altına alınacağı, görüşmede edinilen bilgilerin yalnızca ilgili çalışma kapsamında ve kimlik bilgileri gizli tutulmak şartıyla kullanılacağı, katılımcılara anlatılmıştır.

Görüşme yapılacak katılımcılara öncelikli olarak araştırmacı tarafından hazırlanıp daha önce nicel çalışma sırasında da kullanılan demografik bilgi formu sunulmuştur. Daha sonra yine araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış

görüşme formunda yer alan sorular katılımcılara sorularak görüşmeler yapılmıştır. Ses kaydı izni veren katılımcıların görüşme esnasında ses kayıtları alınmıştır. Araştırmacı, ses kaydı izni vermeyen katılımcılarla yaptığı görüşmeleri, görüşme esnasında yazarak veri toplama işlemini gerçekleştirmiştir. Görüşmeler 10 dakika ile 40 dakika arasında sürmüştür. Kasım – 2021/ Şubat – 2022 arasında yapılan veri toplama süreci, katılımcıların benzer cevapları vermeye başlamasıyla veri doygunluğuna ulaşıldığına kanaat edilip sonlandırılmıştır.

2.3.5.Verilerin Analizi

Görüşme boyunca ses kaydı yöntemi ile kayıt altına alınan veriler, MAXQDA isimli analiz programı aracılığıyla içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Yapılan görüşmelerin ses kayıtları metne dökülerek deşifre edilmiştir. Metin haline getirilen veriler MAXQDA 2020 nitel veri analizi yazılım programına yüklenmiştir. Ayrıca, katılımcılara ait veri dosyaları analiz sürecinde kullanılmak üzere Karadeniz göçmeni katılımcılar için K1, K2, ..., yerli katılımcılar için Y1,Y2, ..., Girit göçmeni katılımcılar için G1, G2, ... şeklinde numaralandırılmıştır. Daha sonra veri seti birkaç kez baştan sona okunarak araştırmanın amacı doğrultusunda başlangıç düzeyinde yorumlama yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Ses kayıtlarının dinlenmesi ve kodlanmasıyla yürütülen sürecin sonunda toplam 192 adet kodlama yapılmıştır. Analiz süreci sonucunda toplanan veriler 3 ana kategoriye ve 9 alt kategoriye ayrılmıştır. Analiz sonucunda oluşan tablo şu şekildedir:

Tablo 11: *Ana Kategoriler, Alt Kategoriler, Kod Sayıları*

Ana Kategoriler	Kod Sayısı	Alt Kategoriler	Kod Sayısı
Marmara Adası'nda Yaşam	24	Geçmişten bugüne değişen ada yaşamı	22
		Sosyal Kontrol	13
Çokkültürlü Bir Yapı Olarak Marmara Adası	32	Kültürleşme ve uyum sürecini etkileyen etmenler	3
		Adada kültürleşmeyi etkileyen etmenler	10
		Kültürleşme sürecinde ada insanı	13
Marmara Adası'nda Kadın Olmak	1	Ada insanların kadının çalışmasıyla ilgili düşünceleri	14
		Aile Hayatı	23
		İş Hayatı	19
		Sosyal Hayat	18

2.3.6.Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalarda gereken geçerlik ve güvenirlik koşullarının sağlanıp sağlanmadığını kontrol edebilecek sayısal formüller varken nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenirlik kontrolü farklı şekilde sağlanmaktadır.

Nitel araştırmalarda iç geçerliğin sağlanması, araştırmacının analizleri sonucunda ulaştığı kod, kategori ve temaların gerçeği yansıtmasına bağlıdır. Araştırmacının kişisel inanç, ön yargı ve görüşlerinin toplanan verilerin analizi aşamasında çalışmaya yansması, rölativist bir tavır olduğu için iç geçerliği olumsuz etkileyecek bir durumdur. Bunu engellemek ve araştırmacının iç geçerliğini yükseltebilmek için araştırmacı, çalıştığı konu hakkında yeterli seviyede bilgi sahibi olmalı ve görüşmelerde tutarlılık sağlamalıdır. Bu amaç doğrultusunda araştırmacının görüşme sırasında sorduğu sorular, göstermiş olduğu tavır, görüşmenin yürütüldüğü koşullar gibi faktörler de geçerliği etkilemektedir (Büyüköztürk vd 2016: s. 256-257).

Bu araştırmada i geçerliğin sağlanması amacıyla öncelikle bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken ilk olarak alanyazın taramasına dayalı bir soru listesi oluşturulmuştur. Daha sonra soru formunun kapsam geçerliliğine ve uygunluğuna ait uzman görüşleri alınmıştır. Görüşü alınan üç uzman, soru listesinde yer alan sorulardan araştırmanın amacı ve problemlerine uygun soruları belirlemiş ve görüşme sırasında araştırmacı gereksinim duyduğunda, açımlayıcı alt sorulara yer verilebileceği yönünde fikir birliği içinde olduğunu ifade etmiştir.

Son olarak, görüşme sorularının işlerliğini ölçebilmek için evren içinden seçilen üç kişi ile pilot çalışma yapılmıştır. Soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, verilen cevapların sorulan soruların cevaplarını yansıtıp yansıtmadığını belirlemek amacıyla araştırmacı, pilot uygulama sonuçlarını incelemiştir. Bu alışma sonunda soru maddelerinin i geçerliği saptanmıştır. Nihai form oluşturulduğunda, görüşme boyunca yönetilecek soruların araştırma konusu hakkında detaylı bilgileri toplamak için uygun sorular olduğundan emin olunmuştur. Son olarak toplanan veriler içerisinden rastgele seçilen 2 ses kaydı, 2 farklı kişi tarafından içerik analizi yöntemi ile analiz edilip elde edilen sonuçlar, araştırmacının elde ettiği sonuçlar ile karşılaştırılmış ve benzerlikleri incelenmiştir.

Büyüköztürk ve arkadaşları (2016: s. 256-257), nitel çalışmalardaki güvenirliği “alışılan ortamda meydana gelen her şeyi veri olarak kaydetmek” şeklinde tanımlamışlardır. Veri kaybı yaşamamak adına alınan notlar, yapılan gözlemler ve tutulan kayıtlar, nitel çalışmalardaki güvenirliği arttıran yöntemlerdir. Güvenirliği arttıran bir başka yöntem ise doğrudan katılımcıların kullandıkları ifadelerden alıntılar yapmaktır. Buna ek olarak araştırmada izlenen sürecin detaylı olarak açıklanması ve tıpkı i geçerlikte olduğu gibi verilerin analizi sırasında birden fazla uzmanın sürece dâhil olması ve tutarlı sonuçlara ulaşması da güvenirliği artırıcı etkilere sahiptir.

Güvenliğinin ve anonimliğinin sağlanması amacıyla toplanan veriler şifreli şekilde muhafaza edilmektedir. Görüşmeler boyunca ses kaydının yanında gerekli

görülen yerlerde notlar da alınarak veri kaybı yaşanmasına hiçbir şekilde izin verilmemiştir. Yapılan içerik analizi ile ulaşılan kod, kategori ve temaların tamamına yönelik örnek katılımcı ifadelerine araştırmanın bulgular kısmında yer verilmiştir. Güvenirliğin sağlanması için görüşme formunun hazırlığı ile başlayıp görüşmelerin yapılması, verilerin analizi ve sonuçların yazılmasına kadar olan süreçler detaylı olarak açıklanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde alt problemlerin analizi sürecinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1.NİCEL AŞAMAYA İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında nicel aşama için yapılan çalışma sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların BEM Cinsiyet Envanterine Göre Toplumsal Cinsiyet Algıları Nedir?

Bu başlık altında araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların BEM Cinsiyet Rolü Envanteri Bağımsız Değişkenlerine Göre Betimleyici İstatistikleri

Gruplar	f	$\bar{X}$	SS	En Küçük Değer	En Büyük Değer	%
Kadınısı	76	189,966	8,503	168	204	30.4
Erkeksi	73	203,151	7,921	187	224	29.2
Androjen	52	213,673	9,104	201	246	20.8
Belirsiz	49	183,388	7,438	165	196	19.6
Toplam	250					100

Tablo 12’de görüldüğü üzere çalışmaya katılan 250 kişinin 76’sı (%30.4) kadınısı, 73’ü (%29.2) erkeksi, 52’si (%20.8) androjen ve 49’u (%19.6) belirsiz cinsiyet rolüne sahiptir. BEM Cinsiyet Rolü Envanterinden elde edilen kadınsılık sıfatının ($\bar{X}$ =107.828) medyanı 109, erkeksilik sıfatının ($\bar{X}$ =89,356) medyanı 90’dır ve cinsiyet rollerinin belirlenmesinde bu ortanca değerler kullanılmıştır.

3.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sayısı, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu ve Meslek, Kökeninin Nereli Olduğu, Kaç Yıldır Adada Yaşadığı, Kaç Nesildir Adada Yaşadığı Değişkenleri İle Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki Nedir?

Bu bölümde katılımcıların BEM Cinsiyet Rolü gruplarının yaş, medeni durum, eğitim durumu, kaç çocuk sahibi olduğu, mesleği gibi değişkenleri arasındaki ilişkiyi gösteren istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 13. *BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Yaş Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi*

Yaş Grupları	BEM Cinsiyet Rolü Grupları				Toplam
	Kadınsı	Erkeksi	Androjen	Belirsiz	
18-26	16 %42.1	7 %18.4	10 %26.3	5 %13.2	38 %100
27-35	7 %17.9	17 %43.6	11 %28.2	4 %10.3	39 %100
36-44	15 %30	12 %24	13 %26	10 %20	50 %100
45-53	5 %14.3	15 %42.9	6 %17.1	9 %25.7	35 %100
54-62	11 %30.6	10 %27.8	3 %8.3	12 %33.3	36 %100
63-71	11 %45.8	5 %20.8	5 %20.8	3 %12.5	24 %100
72-80	8 %42.1	6 %31.6	2 %10.5	3 %15.8	19 %100
81-89	3 %33.3	1 %11.1	2 %22.2	3 %33.3	9 %100

$\chi^2=32,502$ sd=21 p=0,052

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örnekleme 18-26 yaş grubu aralığını 16'sı (%42.1) kadınsı, 7'si (%18.4) erkeksi, 10'u (%26.3) androjen ve 5'i (%13.2) olmak üzere toplam 38 katılımcı oluşturmaktadır. 27-35 yaş grubu aralığında 7'si (%17.9) kadınsı, 17'si (43.6) erkeksi, 11'i (%28.2) androjen ve 4'ü (%10.3) belirsiz olmak üzere toplam 39 katılımcı vardır. 36-44 yaş grubu aralığı, 15 (%30) kadınsı, 12 (%24) erkeksi, 13 (%26) androjen ve 10 (%20) belirsiz olmak üzere toplam 50 katılımcıyı

kapsamaktadır. 45-53 yaş aralığını 5'i (%14.3) kadınsı, 15'i (%42.9) erkeksi, 6'sı (%17.1) androjen ve 9'u (%25.7) belirsiz olmak üzere toplam 35 katılımcı oluşturmaktadır. 54-62 yaş grubu aralığında 11'i (%30,6) kadınsı, 10'u (%27.8) erkeksi, 3'ü (%8.3) androjen ve 12'si (%33.3) belirsiz olmak üzere toplam 36 katılımcı vardır. 63-71 yaş grubu aralığı, 11 (%45.8) kadınsı, 5 (%20.8) erkeksi, 5 (%20.8) androjen ve 3 (%12.5) belirsiz olmak üzere toplam 24 katılımcıdan oluşmaktadır. 72-80 yaş grubu aralığında 8'i (%42.1) kadınsı, 6'sı (%31.6) erkeksi, 2'si (%10.5) androjen ve 3'ü (15.8) belirsiz olmak üzere toplam 19 katılımcı yer almaktadır. 81-89 yaş grubu aralığında ise 3'ü (%33,3) kadınsı, 1'i (%11.1) erkeksi, 2'si (%22.2) androjen ve 3'ü (%33.3) belirsiz olmak üzere toplam 9 katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 13'de katılımcıların cinsiyet rolü gruplarının yaş gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre;

1. H0: BEM cinsiyet rolü grupları ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
2. H1: BEM cinsiyet rolü grupları ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yapılan Ki-kare (Pearson Chi Square) analizinde $p > 0.05$ olduğu için, H1 hipotezi reddedilir. BEM cinsiyet rolü grupları ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki/fark bulunmamaktadır ($\chi^2(21)=32,502$; $p>0,05$).

Tablo 14. *BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Medeni Durum Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi*

Medeni Durum	BEM Cinsiyet Rolü Grupları				Toplam
	Kadınsı	Erkeksi	Androjen	Belirsiz	
Bekâr	13 %31.7	10 %24.4	11 %26.8	7 %17.1	41 %100
Evli	63 %30.1	63 %30.1	41 %19.6	42 %20.1	209 %100

$$\chi^2=1,433 \text{ sd}=3 \text{ p}=0,698$$

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örnekleme bekarlar 13'ü (%31.7) kadınsı, 10'u (%24.4) erkeksi, 11'i (%26.8) androjen ve 7'si (17.1) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 13 katılımcıdan, evliler ise 63'ü (30,1) kadınsı, 63'ü (%30.1) erkeksi, 41'i (19.6) androjen ve 42'si (%20.1) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 209 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 14'de katılımcıların cinsiyet rolü gruplarının medeni durum gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre;

1. H0: BEM cinsiyet rolü grupları ile medeni durum grupları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
2. H1: BEM cinsiyet rolü grupları ile medeni durum grupları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yapılan Ki-kare (Pearson Chi Square) analizinde $p > 0.05$ olduğu için, H1 hipotezi reddedilir. Cinsiyet rolü grupları ile medeni durum arasında anlamlı ilişki/farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2(3)=1,433$; $p>0,05$).

Tablo 15. *BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Eğitim Durumu Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi*

Eğitim Durumu	BEM Cinsiyet Rolü Grupları				Toplam
	Kadınsı	Erkeksi	Androjen	Belirsiz	
İlköğretim	25 %42.4	11 %18.6	7 %11.9	16 %27.1	59 %100
Ortaöğretim	5 %23.8	7 %33.3	3 %14.3	6 %28.6	21 %100
Lise	42 %27.8	47 %31.1	36 %23.8	26 %17.2	151 %100
Üniversite	4 %21.1	8 %42.1	6 %31.6	1 %5.3	19 %100

$\chi^2=17,029$ sd=9 p=0,048

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örnekleme ilköğretim mezunları, 25'i (%42.4) kadınsı, 11'i (%18.6) erkeksi, 7'si (%11.9) androjen ve 16'sı (%27.1) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 59, ortaöğretim mezunları, 5'i (%23.8) kadınsı, 7'si (%33.3) erkeksi, 3'ü (%14.3) androjen ve 6'sı (%28.6) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 21, lise mezunları, 42'si (%27.8) kadınsı, 47'si (%31.1) erkeksi, 36'sı (%23.8) androjen ve 26'sı (17.2) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 151, üniversite mezunları ise, 4'ü (%21.1) kadınsı, 8'i (%42.1) erkeksi, 6'sı (%31.6) androjen ve 1'i (%5.3) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 19 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 15'de katılımcıların cinsiyet rolü gruplarının eğitim durumu gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre;

1. H0: BEM cinsiyet rolü grupları ile eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
2. H1: BEM cinsiyet rolü grupları ile eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yapılan Ki-kare (Pearson Chi Square) analizinde $p < 0.05$ olduğu için, H_0 hipotezi reddedilir. Tablo 'da verilen cinsiyet rolleri ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki/fark bulunmaktadır ($\chi^2(9)=17,029$; $p<0,05$). İlköğretim mezunu olanların çoğunluğu (%42,4) kadınsı, ortaöğretim (%33,3), lise (%31,1) ve üniversite (%42,1) mezunlarının çoğunluğu ise erkeksi cinsiyet rolüne sahiptir.

Tablo 16. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Çocuk Sayısı Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi

Çocuk Sayısı	BEM Cinsiyet Rolü Grupları				Toplam
	Kadınsı	Erkeksi	Androjen	Belirsiz	
Yok	17 %34	13 %26	13 %26	7 %14	50 %100
1-2	34 %25	42 %30.9	27 %19.9	33 %24.3	136 %100
3 ve üzeri	25 %39.1	18 %28.1	12 %18.8	9 %14.1	64 %100

$\chi^2=7,579$ sd=6 $p=0,271$

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örnekleme çocuk sahibi olmayanlar, 17'si (%34) kadınsı, 13'ü (%26) erkeksi, 13'ü (%26) androjen ve 7'si (%14) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplam 50, 1-2 çocuk sahibi olanlar, 34'ü (%25) kadınsı, 42'si (%30.9) erkeksi, 27'si (%19.9) androjen ve 33'ü (%24.3) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 136, 3 ve üzeri çocuk sahibi olanlar, 25'i (%39.1) kadınsı, 18'i (%28.1) erkeksi, 12'si (%18.8) androjen ve 9'u (%14.1) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmak üzere toplamda 64 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 16'da katılımcıların cinsiyet rolü gruplarının çocuk sayısı gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre;

1. H_0 : BEM cinsiyet rolü grupları ile çocuk sayısı grupları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
2. H_1 : BEM cinsiyet rolü grupları ile çocuk sayısı grupları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yapılan Ki-kare (Pearson Chi Square) analizinde $p > 0.05$ olduğu için, H1 hipotezi reddedilir. BEM cinsiyet rolü grupları ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki/fark olmadığı görülmektedir ($\chi^2(6)=7,579$; $p>0,05$).

Tablo 17. BEM Cinsiyet Rolü Grupları ile Kaç Nesildir Ada'da Yaşadığının Dağılımı ve Ki-Kare Analizi

Nesil	BEM Cinsiyet Rolü Grupları				Toplam
	Kadınsı	Erkeksi	Androjen	Belirsiz	
4	8 %34.8	6 %26.1	1 %4.3	8 %34.8	23 %100
5	49 %36.3	35 %25.9	19 %14.1	32 %23.7	135 %100
6	6 %17.1	13 %37.1	12 %34.3	5 %11.4	35 %100
7	13 %22.8	19 %33.3	20 %35.1	5 %8.8	57 %100

$\chi^2=29,506$ sd=9 $p=0,001$

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örnekleme 4 nesildir adada bulunanlar, 8'i (%34.8) kadınsı, 6'sı (%26.1) erkeksi, 1'i (%4.3) androjen ve 8'i (%34.8) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 23 katılımcıdan, 5 nesildir adada bulunanlar, 49'u (%36.3) kadınsı, 35'i (%25.9) erkeksi, 19'u (%14.1) androjen ve 32'si (%23.7) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 135 katılımcıdan, 6 nesildir adada bulunanlar, 6'sı (%17.1) kadınsı, 13'ü (%37.1) erkeksi, 12'si (%34.3) androjen ve 5'i (%11.4) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 35 katılımcıdan, 7 nesildir adada bulunanlar, 13'ü (%22.8) kadınsı, 19'u (%33.3) erkeksi, 20'si (%35.1) androjen ve 5'i (%8.8) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 57 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 17'de katılımcıların cinsiyet rolü gruplarının kaç nesildir adada yaşandığı gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre;

1. H0: BEM cinsiyet rolü grupları ile kaç nesildir adada yaşandığı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

2. H1: BEM cinsiyet rolü grupları ile kaç nesildir adada yaşandığı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yapılan Ki-kare (Pearson Chi Square) analizinde $p < 0.05$ olduğu için, H0 hipotezi reddedilir. BEM cinsiyet rolleri grupları ile katılımcıların kaç nesildir Marmara Adasında yaşadıkları arasında anlamlı bir ilişki/fark olduğu görülmektedir ($\chi^2(9)=29,506$; $p<0,05$). Androjen kimlik taşıyanlar dört nesildir Ada'da yaşayan katılımcıların %4,3'ünü oluştururken beş nesildir Ada'da yaşayanlarda bu oran %14,1, altı nesildir yaşayanlarda %34,3 ve yedi nesildir yaşayanlarda %35,1'dir; androjen kimliğe sahip katılımcıların oranı Ada'da yaşayanların nesilleri arttıkça artış göstermiştir.

Dört nesildir Ada'da yaşayan katılımcılardan %34,8'i, beş nesildir yaşayanlardan %23,7'si, altı nesildir yaşayanlardan %11,4'ü ve yedi nesildir yaşayanlardan %8,8'i belirsiz cinsiyet rolüne sahiptir. Belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanlar Ada'da yaşayan nesiller arttıkça azalma göstermiştir.

Tablo 18. BEM Cinsiyet Rolü Gruplarına Göre Köken Değişkeni Gruplarının Dağılımı ve Ki-kare Analizi

Etnik Grup	BEM Cinsiyet Rolü Grupları				Toplam
	Kadınısı	Erkeksi	Androjen	Belirsiz	
Girit	24	31	18	18	91
	%26.4	%34.1	%19.8	%19.8	%100
Karadeniz	37	10	2	24	73
	%50.7	%13.7	%2.7	%32.9	%100
Yerli	15	32	32	7	86
	%17.4	%37.2	%37.2	%8.1	%100

$\chi^2=58,707$ sd=6 $p=0,000$

Araştırmanın nicel aşaması için oluşturulan ve 250 katılımcıyı kapsayan örnekleme Girit kökenliler, 24'ü (%26.4) kadınısı, 31'i (%34.1) erkeksi, 18'i (%19.8) androjen ve 18'i (%19.8) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 91, Karadeniz kökenliler, 37'si (%50.7) kadınısı, 10'u (%13.7) erkeksi, 2'si (%2.7) androjen ve 24'ü (%32.9) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 73, yerliler, 15'i (%17.4) kadınısı, 32'si (%37.2) erkeksi, 32'si (%37.2)

androjen ve 7'si (%8.1) belirsiz cinsiyet rolüne sahip olmakla birlikte toplam 86 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 18'de katılımcıların cinsiyet rolü gruplarının köken gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre;

1. H0: BEM cinsiyet rolü grupları ile köken grupları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
2. H1: BEM cinsiyet rolü grupları ile köken grupları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yapılan Ki-kare (Pearson Chi Square) analizinde $p < 0.05$ olduğu için, H0 hipotezi reddedilir. BEM cinsiyet rolü gruplarının etnik gruplar ile arasında anlamlı düzeyde bir ilişki/fark olduğu görülmektedir ($\chi^2(6)=58,707$; $p<0,05$). Tablo incelendiğinde Giritli olanlardan androjen cinsiyet rolüne sahip olanların oranı %19,8 iken bu oran Karadenizlilerde %2,7, yerlilerde ise %37,2'dir. Belirsiz cinsiyet rolü Giritlilerde %19,8, Karadenizlilerde %32,9 oranında görülürken yerlilerden belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanların oranı %8,1'dir.

3.2.NİTEL AŞAMAYA İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında nitel aşamada elde edilen verilerin, belirlenen kodlara göre analizine yer verilmiştir.

3.2.1.Marmara Adası'nda Yaşam

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların Marmara Adası'nda yaşamayı genel olarak değerlendirirken geçmişle de kıyaslama yaptıkları ve ada yaşamının sosyal kontrole dayalı bir sistem olduğunu belirttikleri görülmüştür. Çalışmanın bu kısmında genel kategori olan Marmara Adası'nda yaşam ile ilgili katılımcıların düşüncelerine yer verildikten sonra geçmişten bugüne ada yaşamı ve sosyal kontrol olarak düzenlenen alt kategorilere dair bilgiler sıralanmıştır.

Ada insanları genel olarak ada yaşamını sakin bulmakla beraber, adada kara bağlantısı olmaması ile ilgili sorunları sıralamaktadır. Bu sorunların başında, sağlık, eğitim ve ulaşım gelmektedir.

K3: *‘Çok sakin bir yaşam var burada, fazla sakin hatta.’*

Marmara Adası, kara bağlantısı olmayan ve elektriğini dışarıdan sağlayan bir yerleşim yeridir. Yine ada şartlarına bağlı olarak, ulaşım sadece deniz yolu ile yapılmakta ve ada genelinde bulunan market, manav, büfe gibi işletmelere gerekli mallar, deniz yolu ile sağlanmaktadır. Adada internet alışverişi sık kullanılan bir uygulama olmakla beraber, sipariş edilen ürünler de yine kargo firmaları aracılığıyla, belirli dağıtım günlerinde gerçekleşmektedir.

G1: *‘Adada yaşamak zor tabii biraz. Yani kışın hele daha zor. El ayak çekiliyor kışın. Çok soğuk oluyor buralar. Hasta olsan deniz ambulansıyla zıplaya zıplaya gidiyorsun Bandırma’ya. Hasta olmamaya çalışacaksın burada. Onun dışında ulaşım bazen sıkıntı oluyor ama önceden daha sıkıntılıydı. Şimdi daha iyi tabii, daha çok sefer var. Yeme içmede bir sıkıntımız yok çok şükür. Marketlerde her şey var. Burada bulamadıklarımızı ya sipariş veriyoruz ya internetten alıyoruz. İmkân varsa kendimiz gidip İstanbul’dan, Tekirdağ’dan, Erdek’ten, Bandırma’dan alıp geliyoruz.’*

G2: *‘Sakin bir hayatımız var. Bir de biz ada yaşantısına alışkın olduğumuz için bize yani şey gelmiyor, zor değil. Şimdi ulaşım da eskisi gibi değil, ulaşım da var bizim bir hasta falan olsak Allah göstermesin ambulans var yani.’*

Marmara Adası’nda ulaşımın sadece deniz yolu ile yapılması özellikle sağlık ve eğitim alanlarını olumsuz etkilemektedir.

Y1: *‘Yaşam olarak yerine göre zor veya kolaydır. Biraz mesleki olarak bakmak gerekiyor. Mesleki olarak tutunduktan sonra kolaydır Marmara adasında*

yaşamak. Yani en büyük sorun zaten ulaşım. Bu ulaşımın etkisiyle birlikte en büyük problem yine sağlık ve eğitim.'

Marmara Adası'nda tam teşekküllü bir devlet hastanesi yoktur. Önemli ve acil sağlık durumlarında hastalar, deniz ambulansı ile en yakın kara bağlantısı olan hastanelere götürülmektedir. Hastaların deniz ulaşımı ile hastanelere ulaştırılması, hava şartlarının olumsuz olduğu zamanlarda zorlaşmaktadır.

G3: *'Kış şartları zor çünkü ada yani ulaşım falan sorun olabiliyor. Hastane çok kapsamlı değil. Acil bir şey olduğunda deniz ambulansı ile götürüyorlar en yakın yere bir o konuda güvenli değil burası.'*

G4: *'Sağlık konusunda sıkıntılı biraz. Ağır hastan varsa burada müdahale olmuyor deniz ambulansı ile Bandırma'ya falan yolluyoruz işte o çok zor.'*

Marmara Adasında lise düzeyine kadar eğitim verilmektedir. Üniversite ihtiyacı, katılımcılar tarafından dile getirilmektedir.

G2: *'Sakindir yaşamlarımız ama güvenli değildir. Yani şöyle hastanemiz bir olsa yoksa güvenli çok güzel. Bir doğum yaptım ben burada denizi aşamadık bak gidemedik. Bizim hastanemiz yok. Yapıldı bitmedi. Ne gelir içine ne gelmez belli değil bilmiyoruz. Onda bir sorun var. Bir de üniversite isteriz tabii. Üniversite şart buraya.'*

Ada insanları, ada şartlarından kaynaklanan olumsuzlukları belirtmekle beraber, bu olumsuzlukları yardımlaşma ile gidermeye çalıştıklarını ifade etmektedir.

Y2: *'Sakin bir hayatımız var. Bir de biz ada yaşantısına alışkın olduğumuz için bize yani şey gelmiyor, zor değil... Ada şartları tabii ki kara bağlantısı olan yerler gibi değil. Elektriğimizi dışarıdan alıyoruz. Marketler var ama denizi aşır geliyor malzemeler. Gerçi burada kimse aç açık kalmaz yani. Bağlı olur, bahçesi olur, kendisi ekip biçer. Kimden istese bir ekmek verir yani konu komşusuna. Burada*

öyle aman geçinemiyorum, aman çoluk çocuğum aç kalır olmaz. Akrabalık, arkadaşlık, komşuluk var bizim burada. O yüzden denizin ortasında yaşasak da öyle zor geçmiyor günlerimiz.'

Ada insanları arasındaki yardımlaşma belirli gruplar için değil tüm ada halkı arasındaki bir uygulamadır. Yardımlaşmanın sebebi olarak, nüfusun azlığı, herkesin birbirini tanıması, akrabalık ve dostluk ilişkileri gösterilmektedir.

K3: *'Adanın genelinde yardımlaşma var bu bizim aileye özel bir durum değil. Çünkü herkes bir şekilde adada akrabalık ilişkisinde ya da komşuluk ilişkisinde o yüzden bende hakkı var diye düşünüyor yani.'*

Y1: *'Bunun dışında ada halkı olarak bakarsak zor şartlar olsa da yardımlaşır buradaki insanlar. Zaten nüfus az, herkes birbirini tanıyor, bir zorluk çıkarsa zaten hepimiz etkileniyoruz bu durumdan. Bir sorun oldu mu herkes etkileniyor, ayrıcalıklı kimse yok.'*

Ada hayatı genel olarak sakin ve güvenli olmakla birlikte, adanın fiziki koşullarından kaynaklanan problemlerin başında, ulaşım gelmektedir. Ulaşımına bağlı olarak da sağlık ve eğitim alanlarında zaman zaman olumsuzluklar yaşanmaktadır. Ada halkı olumsuzlukları dayanışma ve yardımlaşma ile çözmeye çalışmaktadır. Adada yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayan faktör, nüfusun az sayıda olmasına bağlı olarak kurulan birincil ilişkilerin çokluğudur.

3.2.1.1.Geçmişten Bugüne Değişen Ada Yaşamı

Bu başlık altında ada kadınlarının geçmişten bugüne değişen ada yaşamı ile ilgili değerlendirmelerine yer verilmiştir. Katılımcıların verdiği bilgiler, hizmetlere ulaşılabilirlik, teknolojik gelişmeler, gelenek- görenek ve ekonomik şartlardaki değişimler konularında yoğunlaşmaktadır. Y2 ve G3 kodlu katılımcıların da belirttiği gibi, önceden yaygın olmayan teknoloji ve hizmetlere ulaşılabilirlik, ada insanı arasındaki yardımlaşmayı ve paylaşmayı etkileyen bir faktördür:

Y2: *'Eski günler daha güzeldi tabii. Komşuluk daha iyiydi. Çünkü eskiden imkânlar daha kısıtlıydı. Mesela elektrik belirli saatlerde veriliyordu önceden. Şimdi teknoloji ilerledi, herkesin evinde, mutfağında her türlü alet var. Önceden herkeste yoktu, olanlardan paylaşıldı. O yüzden daha çok ihtiyacı vardı milletin birbirine.'*

G3: *'Çok değişiklik olmadı ama tabii ama yine de zaman içinde bazı değişiklikler oldu. Yeni nesil biraz kafasına göre takılıyor şimdi. Yardımlaşma eskiden daha çoktu. Şimdi biraz azaldı. İmkânlar arttıkça yardımlaşma azalıyor. Şimdi bir sürü şeye daha kolay ulaşabiliyoruz. İmkânlar kısıtlı olduğunda daha mecbursun birbirine. Daha iç içe yaşıyorsun ama şimdi öyle değil. Bu internet falan çıktığından beri zaten akşamları komşulara gitmeler azaldı. Evinde herkes.'*

Gelenek- görenek açısından bir değerlendirme yapılması istendiğinde, Y2 ve G1 kodlu katılımcılar temelde aynı yaşam tarzının sürdüğünü, yeni neslin ve özellikle genç kadınların nispeten daha özgür bir ortamda yetiştiğini belirtmiştir:

Y2: *'Öyle çok değişiklik yok. Yeni yetişenler biraz daha özgür, imkânları daha çok var. Zaten ailesinde gördüğünü kendi kurduğu ailesinde devam ettiriyorlar. Yani evlenince ayrı eve çıkılıyor, öyle hep beraber oturmak yok ama aile apartmanları var mesela, sadece kapılar ayrı yani. Yine iç içe yaşıyor. Herkesin birbirinden yine haberi var.'*

G1: *'Daha modern olduk. Mesela kadınlar eskiden o kadar özgür değildi şimdi daha özgür daha rahatlar. Erkeklerle başa baş gidiyorlar. Yani kadın içer de burada. Eskiden de kadına yine değer verilirdi o aynı ama o kadar özgürlük yoktu. Onun dışında pek değişiklik yok aslında. Anam babam nasıl yaşadıysa ben de öyle yaşıyorum. Onlardan gördüklerimi ben de çocuklarımı öyle büyüttüm yani. Şimdiki çocuklar tabii daha çok imkânları var. Üniversite okumak için dışarı çıkıyorlar.'*

'İsteyen kalıyor orada, işini gücünü kuran, istemeyen dönüp geliyor, burada baba mesleğinden devam ediyor, hayatını kuruyor.'

Karadeniz kökenli katılımcılar da gelenek- görenek açısından değerlendirmede bulunmuş ve yeni neslin daha baskın ve isteklerinin peşinden giden özellikte olduğunu, bununla beraber geleneklerin sürdürülmeye devam ettiğini belirtmiştir:

K1: *'Değişiklik oldu. Adetlerimiz falan değişti saygı sevgi kurallar vardı. Şimdi evlatlar ne derse o oluyor bak bana da evlatlarım yardım ediyor. Bizim daha iç içe bir yapımız vardı mesela, şimdi o biraz değişti. Bayramlarda, düğünlerde, cenazelerde yine atlanmaz. Toplanılır ama şimdi o kadar iç içe değiliz biz de.'*

K2: *'Biraz değişiklik oldu şimdiki yetişen gençlerde bizim gibi saygı olayı yok çok farklı yani bizler mesela büyüklerimizi dinlerdik büyüklerimizin dediklerine de saygı duyardık ama şimdiki gençlerde o yok. İstedğini diretiyor şimdiki. Gene aynı yani her şey. Biz geleneklerimizi sürdürmeye devam ederiz. Birlikte yapılacak bir iş varsa yine birlikte yaparız.'*

K3: *'Yani biz adada çok geniş bir aileyiz bizim açımızdan ada kültürü olarak aynıyız. Bizim aynı samimiyet ve geleneklerimiz devam ediyor. Çok kalabalık bir aile olduğumuz için. İmece yaparız biz hala.'*

Y4 kodlu katılımcı, ada yaşamında flört ilişkilerinin zaman içerisinde değişikliğe uğradığını, evlilik, Ramazan ayı ve Hıdrellez gibi etkinliklerinin ekonomik sebepler dolayısıyla eskisi gibi yapılamadığını belirtmiştir:

Y4: *'Şöyle bir değişiklik var eskiden çok tutucuymuş burası bir kız bir erkek beraber oturamazdın yürüyemezdin. İki sevgili birlikte duramazdı orda burada gizli görüşürlerdi şimdi rahat. Şimdi genç kızlarımız erkek arkadaşlarıyla oturuyorlar da geziyorlar da. Aileler de biliyor. Aileler bunu hoş karşılıyor. Flörte izin var. Eskiden mesela burada nişanlanınca tepsile yemişler içine altın koyarlardı. Hıdrellez olurdu koca bir koç iki boynuzunda altın şimdi artık yapılamıyor bunlar. Masraf oluyor. Eskiden ekonomik olarak daha rahattı burası o yüzden çok güzel gelenekler yapıları ama şimdi ekonomik duruma bağlı olarak yapılamıyor böyle şeyler. Eskiden herkes*

birbirine yardıma giderdi şimdi pek kalmadı yine var ama eskisi gibi değil mesela ben çocukken burada 12 de elektrik kesilirdi. Hatırlıyorum annem elime bir gaz lambası verirdi ailecek giderdik teyzeme sahura. Akrabalarımız gelir toplanırız çocuklara ayrı masa hazırlanır. Öyleydi bunlar değişti biraz.'

Y5 kodlu katılımcı, ada insanların temelde aynı yaşam şeklini sürdürdüğünü, birbirlerinden çok da farklı yaşam şekillerinin bulunmadığını belirtmiştir:

Y5: *'Eski köken aile düşündüğün zaman çok da farklı bir yaşamlarımız yok. Herkes gibi, dışarıya nazaran burada daha güven daha rahat yani iç huzuru anlamında. Onların belli bir yaşam standardı vardır e bu yaşamı ne bozar güvenlik bozar sağlık bozar. Burada her ailenin kendi geleneği vardır ona göre yaşar ama bu diğer ailelerden çok da farklı bir yaşam şekli değil yani. Ekonomik yapıya göre kadın çalışır erkek çalışır. Onu ekonomi belirler. Baba evinde zeytine gidiyordur kadın koca evinde de devam eder. Temelde aynı yaşam tarzını sürdürür buradaki insanlar.'*

Ada yaşamında hizmetlerin ulaşılabilirliği arttıkça, yardımlaşma ve paylaşma belirli ölçülerde azalmıştır. Geleneklerdeki değişiklikler genellikle ekonomik durum ile ilişkilendirilmiştir. Ada halkı temelde aynı yaşam tarzını sürdürmekle beraber, halkı oluşturan ailelerin yaşam tarzlarında birbirinden çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır.

3.2.1.2.Sosyal Kontrol

Bu başlık altında katılımcıların, kadınların adanın güvenli bir yer olup olmadığı ile ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

Y2 kodlu katılımcı ada yaşamının güvenli olduğunu, ada halkının kötü niyetli davranışlarda bulunmadığını belirtmiştir.

Y2: *'Burada yaşamak güvenli, mesela şöyle dışardan gelen bir insan da hani bir şey yapsa hemen yakalanıyor biliniyor kimin ne olduğu. Onun için fırsat vermiyorlar öyle kötü durumlara. Kimse kimseye kötü niyetle davranmaz. Dışardan gelen de bu konuda rahat ediyor yani emniyetli yerdeyim diye.'*

G3 kodlu katılımcı güvenliği özellikle kadınlar açısından değerlendirmiş ve ada yaşantısında kadınları rahatsız edecek bir durum olmadığını belirtmiştir:

G3: *'Burada herkes birbirinin tanır akrabadır komşudur birlikte büyümüştür. Güvenli o yüzden burası. Sakin bir yer burası. Çünkü zaten burada bir şey olmaz. Bak erkeklerin arasında oturuyoruz işte burada bakan eden var mı yok. Burada herkes birbirini korur. Yabancı biri bir kadını rahatsız edemez. Buranın düzenini bozamaz.'*

G1 ve K1 kodlu katılımcılar, adanın güvenli olmasını nüfusun az olması sebebiyle herkesin birbirini tanıması ve ada insanlarının aralarında akrabalık ve dostluk ilişkisi olması ile ilişkilendirmiştir:

G1: *'Burası güvenli bir yerdir. Mesela herkes birbirini tanıyor burada. Pek kötü bir şey olmaz, olduğu zaman gizli kalmaz mutlaka ortaya çıkar. Ben mesela burada istediğim zaman sokağa çıkarım istediğim yerde otururum bir şey olur mu diye korkmam. Tek başıma istediğim yere yürürüm girerim çıkarım çünkü kafam rahat.'*

K1: *'Burada yaşamak güvenlidir ne hırsızı var ne uğursuzu var herkes zaten birbirini biliyor tanıyor birbiriyle akraba. Kimin ne olduğu belli burada o yüzden güvenli burada yaşamak rahatız biz.'*

Y5 kodlu katılımcı, ada insanlarının kendi sosyal kontrol mekanizmasını geliştirdiğini, herkesin birbirinden sorumlu olduğunu ve birbirini gözettiğini ifade etmiştir:

Y5: *‘Güven en yukarda. Hem güven hem güvenlik. Kapıların kilitlenmediği bir ortamda çocuk da güvendedir aile de kendini güvende hisseder. Artı dışardan gelen insanlardan bir güvensizlik olsa bile adada herkes birbirini bildiği için kimden kaynaklandığını bilir. Çocuğunu kimden kopartması gerektiğini bilir. Çünkü zaten adada herkesin birbiriyle bir bağlantısı vardır. Komşudur akrabadır bir şeydir. Herkes birbirinin çocuğunu gözetir. Kan bağı yoksa dostluk bağı vardır. Herkes herkesin çocuğuna sahip çıkar. Toplum kendi kendini kontrol etmiş oluyor kendi güvenliğini de kendisi sağlıyor burada.’*

Y4 kodlu katılımcı, ada insanları arasında herhangi bir anlaşmazlık çıktığında da bu durumu halkın kendi içinde çözdüğünü, çıkan anlaşmazlığın da büyümeden kapatıldığını ifade etmektedir:

Y4: *‘Ada güvenli. Şimdi burada herkes birbirini tanıyor burada öyle cinayetler falan olmaz burada olsa olsa işte gençler alkol alır öyle ufak tefek uzun sürmeyen kavgalar olur. Yani onlar da karakola bile yansımaz öyle büyük olayları biz hiç görmedik.’*

Y3 kodlu katılımcı, ada halkının birbirini tanıyor olmasını güvenlik açısından olumlu bulsa da, bu durumun olumsuz olan yanlarını da aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

Y3: *‘...Gerçi yine herkes birbirini tanıdığı için kötü bir şey olmuyor ama. Burada herkes kolay damgalanıyor. Bir yandan da adada yaşarken herkesin içini dışını biliyorsun, özel hayat diye bir şey yok. Mesela bir süre geçtikten sonra yakın arkadaş oldun, dışarda kapın kapattığın zaman kimse evinin içini bilmiyor ama burada öyle değil. Kavgam oluyor onu da duyuyorsun, maddi durumumu biliyorsun, zorlukları bence bunlar. Özel hayat bir yerde özel kalmıyor. Çok iç içe geçmiş ilişkiler. Tanımadığın insan mesela dedikodu yaptı, mesela seninle ilgili yakın arkadaşın bunu hemen duyuyor. Neden, bu bir yerde evet dedikodu ama bir yerde de güvenlik. Herkes birbirini tanıyor çünkü. Restorana gidiyoruz mesela ama amcamın oğlunun yeri yani o yüzden oraya gidebiliyoruz. Yazın kalabalık göze çarpmazsın*

ama kışın az insan olduğu için göze batar o yüzden akrabamın mekânına gidiyorum ama. Bütün yaz çarşıdayız mesela ama kışın çarşı içini pek kullanmıyoruz. Kışın istediğini yap ama kışın biraz daha dikkatli ol. Babam derdi ki kahvenin önünden iki kere geçme adada o var. A onun kızı karısı bu saatte dışarda derler bu var. Dedikodu çıkar.

G5 kodlu katılımcı, Y3 kodlu katılımcı ile benzer şekilde ada hayatında iç içe geçmiş ilişkilerden kaynaklanan dedikodu konusu ile ilgili düşüncelerini belirtirken, konuyu flört ilişkileri üzerinden değerlendirmiştir:

G5: *‘...çünkü eğer onları evlendirmezlerse burada bir adı çıkma kızın adı çıkma olayı var. Onlar evlenmezlerse çok kötü olur bir daha kimseyle evlenmezler. Bunlara karşı çıkmak yok. Bunlar tabii toplumun içindeki karışık görüşleri yumuşatan olaylar.’*

Ada yaşamı, az nüfusun olması etkisi ile kurulan akrabalık, dostluk, komşuluk, yüz yüzelik bağları olarak ele alındığında, insan ilişkileri açısından güvenlidir, bununla beraber, aynı ilişkiler, özel hayata olumsuz etki etmekte, adada ‘dedikodu’, ‘adı çıkma’ gibi olumsuz durumlar oluşmaktadır.

3.2.2.Çokkültürlü Bir Yapı Olarak Marmara Adası

Bu başlık altında katılımcıların çokkültürlü bir yapı olarak Marmara Adası ile ilgili değerlendirmelerine yer verilmiştir. Yapılan görüşmelerde yerli ve Girit göçmeni olan katılımcıların Karadeniz göçmenleri ile ilgili değerlendirmeleri dikkat çekici olduğu için, Karadeniz göçmeni katılımcıların değerlendirmeleri kültürleşme ve uyum sürecine etki eden etmenler açısından değerlendirilerek bir alt kategori oluşturulmuştur. Son olarak da kültürleşme sürecinin nasıl geçtiği ile ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

Y1 ve G1 kodlu katılımcılar, günümüzde adada kökenden kaynaklanan bir ayrım ya da sorun bulunmadığını ifade etmiştir:

Y1: ‘...Zaten kişilik özelliğinden başka bir şeye bakarsan insanları ayırırsan o iş olmaz birlikte yaşayamazsın o zaman. Burada genelde kişilik özelliğine bakarlar. Kafa yapın uyuyor mu ona bakarsın, dürüst müdür ahlaklı mıdır namuslu mudur namussuz mudur buna bakılır.’

G1: ‘... Zaten öyle kimse kimsenin kökenine, nereden geldiğine göre ayırmaz kimseyi. Ayrımcılık yok. İnsandan insana değişir ama çoğunlukla ayrımcılık yok.’

Y5 kodlu katılımcı günümüzde ada insanların kültürleşmesi ile ilgili ayrıntılı bilgi vermiş ve köken konusunun yalnızca adetler konuşulurken dile geldiğini belirtmiştir:

Y5: ‘Şimdi yok burada tabii en fazla şöyle olur konuşma esnasında diyelim ki bir Girit âdetinden bahsediliyor a onlar Giritli onlar bilir şeklinde oluyor artık. Zeytinyağlı yemeklerde ot yemeklerinde mesela, balık konusu olunca a Karadenizli o şeklinde söylenir. Mesela Karadenizliler nasıl bilinir daha sert bilinir ama burada silikleşmiş o özellikleri zamanla. Belli belirsiz sınırlar var aramızda. Temelde şey olarak kültür olarak gelen zaten adanın kültürünü benimsemiş zamanla işte üstüne küçük bir şey eklemiş ama onu kim eklemiş belli değil yani. O eklenenler de benimsenmiş böyle bir yapı çıkmış. Adanın âdeti olmuş işte. Dışardan gelen buradakine uymuş buradaki de biraz gelenden almış zamanla uyuşmuş gitmişler.’

G3 kodlu katılımcı ada halkının genel olarak kaynaştığını düşünse de tüm köken grupların aynı düzeyde kaynaşmadığını ifade etmektedir:

G3: ‘Kökenden dolayı sorun olmaz burada onlar çok eskiden kalmış. Ama herkes aynı mı kaynaşmış dersin, değil. Karadenizliler daha bağlı birbirine. Buralarda hep tanıştık kaynaştık ama. Anlaşamayacak bir şey yok. Hepimiz Türk’üz sonuçta. Geldiğimiz yerler önceden bizimdi, biz orada yaşıyorduk, şimdi de kendi memleketimizde yaşıyoruz.’

G4 kodlu katılımcı, yerli köken grup ile Girit göçmenlerinin daha benzer olduğunu ifade ederken, Karadeniz göçmenlerinin daha kendi içlerinde bir yaşamları olduğunu belirtmektedir:

G4: *‘Karadenizliler onlar kendi dünyalarında kendileri ile yaşarlar. Kendi memleketlileri ile komşular haşırneşirler. Onların içlerinde değilsen mesafe hep vardır. Zamanla azalmış tabii ama hala var mı evet var ama bu kavga gürültü boyutunda değil. Yaşam tarzlarımızda da farklılık var tabii. Mesela biz yerlilerle daha benzeriz. Daha sıcak samimi insanlarız.’*

Y4 kodlu katılımcının ‘yabancı’ ve ‘sonradan gelen’ olarak yalnızca Karadeniz göçmenlerini nitelendirmesi dikkat çekicidir:

Y4: *‘Şimdi şöyle Marmara’nın halkı yabancıyı sevmez. Sonradan gelen Karadenizliler oldu birbirlerini tutmazlar. Öyle bir kavga gürültü bir şey olmaz da birbirlerini tutmazlar yani. Adanın halkı çok eğlencelidir. Masaya vursan oynar kapıya tıklasan oynar. Neşelidir gamsızdır bugün kazan bugün ye. Karadenizliler öyle değil onlar daha çalışkan. Onlar daha ciddi.’*

Y2 kodlu katılımcı Karadeniz göçmeni kökenli insanlarla ilgili düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmektedir:

Y2: *‘Onlar yok şimdi kaynaştık. Karadenizliler de yıllardır burada. Onlar daha sonradan geldiler Giritlilerden. Onlar birbirlerini çok tutuyorlar mesela ama biz de farklı bakmadık yani onlara. Aramızda bir sorun yok tabi ama Karadenizliler biraz daha kapalı. Şimdi burada çok oldukları için biri gelmiş komşusunu getirmiş akrabasını getirmiş onlar öyle yani tutuyorlar birbirlerini.’*

Adada Karadeniz kökenli insanların iş hayatında aktif olmaları ve adaya yerleşenlerin akrabalarını da adaya yerleşmeye teşvik etmelerini Y1 aşağıdaki gibi yorumlamaktadır:

Y1: *'Lazlar birbirini daha çok tutuyorlar yani adada sanki dağdan gelmiş bağdakini kovuyor gibi bir durum var ama o da onların biraz kendi çalışkanlıklarından geliyor gibi düşünüyorum.'*

Y3 kodlu katılımcı adada uyum sorunu olmamasının sebebinin köken gruplar arasında rekabet yaratacak bir ekonomik faaliyet olmamasına bağlamaktadır:

Y3: *'Evet gelenler kabul gördü çünkü Karadenizliler toprak işini yapmak yerine kendi iş alanlarını kurdular kimse onlarla bir şey paylaşmak zorunda kalmadı. Uyum sorunu yok rekabet yüzünden uyumsuzluk olur ya o yüzden yok.'*

Karadeniz kökenli katılımcılar olan K1 ve K2'nin kültürleşme ve uyum ile ilgili düşünceleri aşağıdaki gibidir:

K1: *'ama şimdi öyle kavga gürültü yok zaten burada hepimiz komşuyuz akrabayız.'*

K2: *'İç içeyiz biz burada. Problem yok.'*

K3 kodlu katılımcı ada halkını 'tam kaynaşma örneği' olarak nitelendirmektedir:

K3: *'Yani köken olarak burada bir sorun yok. Herkes uyuşmuş halde. Burada sadece siyaset var seçim zamanı sadece çatışma olur onun dışında kökenden kaynaklanmaz. Birbirlerinin kültürlerini de aldılar hatta herkes birbirinden yemek tarifi alır öğrenir hiç gıcunmaz. Zaman içinde kültürler birbirine karışmış işte yani. Burası işte tam kaynaşma örneği.'*

K5 kodlu katılımcı son göç eden grup kendileri olduğu için daha geç bir uyum süreci yaşadıklarını ifade etmektedir:

K5: *'Karadenizliler geldi buraya yoktan mal mülk sahibi oldular diyenler var ama yine de oturduğumuzda kalkışımızda bir sorun yok ki yani gayet de uyum sağlamış işte bizimkiler. Giritlilerden sonra gelmiş bizimkiler o yüzden en geç gelen biz olduğumuz için bazen hala böyle söyleyenler oluyor. Ama bu söyledikleri kavgaya gürültüye sebep olmuyor. Bizim için çok azimli çok hırslı derler. Gurur duyarım ben bununla çünkü evet biz kadın erkek çalışkanızdır. Onlar da çalışsın onlar da yapsınlar. Bizim kadınlarımız daha çalışkandır. Geleni tutar çoğaltırlar.'*

Ada halkı arasında kökenden kaynaklanan bir ayrımcılık genel olarak bulunmamakla beraber, yerli köken grup ve Girit göçmenlerinin birbirine daha benzer olduklarına ilişkin bulgular vardır.

3.2.2.1.Kültürleşme Sürecinde Ada İnsanı

Bu başlık altında ada halkını oluşturan köken grupların kültürleşme süreci ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılar özellikle 1923'de yaşanan mübadele süreci ile başlayan kültürleşme süreci ile ilgili çeşitli bilgiler vermişlerdir. Öncelikle yerli köken katılımcıların göç yolu ile gelen insanlarla ilgili düşünceleri sıralanmıştır.

Yerli katılımcılar, yeni gelenlerin kökenden dolayı değil de yeni yabancıların kim olduğunu henüz bilmedikleri için ilk zamanlarda bir dışlama ve ayrımcılık olduğunu belirtmektedir:

Y5: *'Marmara'da ilk zamanlardaki ayrım artık ortadan kalkmış. Şöyle bir ayrım vardı. Bunlar yabancı geldi, tanıyana kadar tabii. Yani Girit'ten Karadeniz'den geldi diye değil de yabancı geldiler karakterleri nasıl gibi bir ayrım vardı. Bu da çok uzun sürmemiş zaten çok çabuk entegre olmuşlar birbirlerine.'*

Y1: *'İlk zamanlarda yabancılama olmuş biraz ama o da kim bunlar diye olmuş... Dediğim gibi ilk zamanlarda yabancılama olmuş sonuçta insanlar yeni gelenleri tanımıyor merak ediyor endişe ediyor kim bunlar diye ama kısa sürmüş tanışmak kaynaşmak.'*

Y2 kodlu katılımcı, yeni gelenlere hangi konularda dışlama uyguladıklarını anlatmış ve o yıllarda yerli köken grubun yaşadığı sıkıntıları ifade etmiştir:

Y2: *'Biz Türkiye doğumluyuz 23' te gelmiş Giritliler. O yıllarda biraz ayrıcalık olmuş. Mesela Giritlilere kız vermek istemiyorlarmış. Giritliler yerli halkın kızını istemiyorlarmış. Alışveriş yapmak istemiyorlarmış birbirlerinden. Kimse birbirini tanımıyor tabii, savaş olmuş, buralarda baskınlar olmuş. Bizimkiler bile bir ara terk etmişler buraları Rum çeteleri yüzünden. Sonra geriye dönmüşler, evlerine. Sonra da ilk Giritliler gelmiş işte. Yabancılar yani normal ilk zamanlarda.'*

G3 kodlu katılımcı, Girit mübadillerine göç ettikleri yerlerde Rumlardan kalan evlerin ve arazilerin verildiğini ifade etmiştir:

G3: *'İlk zamanlarda zamanla herkes tanışmış kaynaşmış. Gelenlere yer gösterilmiş, kimse kimsenin malına mülküne konmamış.'*

G1 kodlu katılımcı, adaya göç ettikleri ilk zamanlarda yerli köken grup tarafından dışlama davranışına maruz kaldıklarını ifade etmiş, aynı zamanda bırakıp gelmek zorunda kaldıkları topraklardan hangi şartlarda göç ettikleri ile ilgili bilgiler vermiştir:

G1: *'İlk zamanlar varmış ama şimdi öyle değil. Bizimkiler ilk geldiklerinde dışlandıkları olmuş. Zaten savaştan kaçmışsın, buraya gelmişsin. Canını zor kurtarmışsın. Alabildiğini yanına almışsın. bütün bir hayatını, emeğini bırakıp başka yere geliyorsun. Tamam, yine kendi vatanın ama bilmiyorsun ki buradaki insanlar nasıldır, ne yerler ne içerler, nasıl yaşarlar. Çok zor. Sana ev gösteriyor devlet, burası senin diyor. Yabancı bir ev. Tekrar hayat kurmaya çalışıyorsun. Zor yani.'*

G2 kodlu katılımcı, yerli köken grubun Girit mübadillerine bakış açılarını aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

G2: *‘Biz Giritliyiz. İlk gelenler çok zorluk çekmiş. Yarı gâvur demişler bizimkilere. Kız vermemişler. Kötü gözle bakmışlar ama zaman içinde kaynaşmışlar işte.’*

Karadeniz göçmeni kökenli katılımcıların kültürleşmenin ilk zamanları ile ilgili verdiği bilgiler aşağıdaki gibidir:

K1: *‘İlk zamanlar anlaşılamamışlar yabancı gelmişler birbirlerine.’*

K2: *‘İlk zamanlar olmuş. En son bizimkiler gelmiş. Yer yurt göstermişler. Son gelen olmak kötü tabii.’*

Kültürleşme sürecinin başlangıcında ada halkı arasında dışlanma ve ayrımcılık olduğu belirtilmiştir.

3.2.2.2.Kültürleşme Sürecini Etkileyen Faktörler

Bu başlık altında Karadeniz göçmeni kökenli katılımcıların kültürleşme ile ilgili düşünceleri, kültürleşme ve uyum sürecine etki eden faktörler bağlamında değerlendirilmiştir.

K2 kodlu katılımcı kültürleşme ve uyum sürecine etki eden faktörlerden biri olan sosyal kimlik/ öz kültüre bağlılık faktörüne örnek teşkil eden aşağıdaki ifadeyi kullanmıştır:

K2: *‘Bir de bizim kendi gelenek göreneğimiz var. Öyle hemen açılmayız.’*

K1 ve K2 kodlu katılımcılar, kültürleşme ve uyum sürecine etki eden faktörlerden olan sosyal mesafeye örnek teşkil eden aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

K1: *'Biz daha çok birbirimizle görüşürüz. Kadınlar diğer kadınlar gibi çay bahçelerine falan pek inmeyiz. Akrabalarla gidip geliriz ama arada bir husumet falan yok.'*

K4: *'Biz birbirimize daha çok gidip geliriz ama. Alışkanlık yani o da. Daha rahat ediyoruz birbirimizin yanında, daha benzer hayatlarımız var.'*

K5 kodlu katılımcı kültürleşme ve uyum sürecine etki eden faktörlerden olan algılanan ayrımcılık ile ilişkilendirilebilecek aşağıdaki ifadeyi kullanmıştır:

K5: *'Karadenizliler geldi buraya yoktan mal mülk sahibi oldular diyenler var ama yine de oturduğumuzda kalkışımızda bir sorun yok ki yani gayet de uyum sağlamış işte bizimkiler. Giritlilerden sonra gelmiş bizimkiler o yüzden en geç gelen biz olduğumuz için bazen hala böyle söyleyenler oluyor. Ama bu söyledikleri kavgaya gürültüye sebep olmuyor. Bizim için çok azimli çok hırslı derler. Gurur duyarım ben bununla çünkü evet biz kadın erkek çalışkanızdır. Onlar da çalışsın onlar da yapsınlar. Bizim kadınlarımız daha çalışkandır. Geleni tutar çoğaltırlar.'*

3.2.2.3.Adada Kültürleşmeye Etki Eden Faktörler

Bu başlık altında adada kültürleşmeye etki eden faktörler ile ilgili katılımcıların ifadelerine yer verilmiştir. Bu faktörlerden bir tanesi evlilik yolu ile kurulan akrabalık ilişkisidir. Bununla ilgili G2 kodlu katılımcı aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

G2: *'Kız veriyoruz kız alıyoruz artık tamam.'*

G5 kodlu katılımcı, farklı kökenler arasında evlilik bağı ile ilişki kurulduğunu, köken farkının evlilikler için bir sorun yaratmadığını belirtmiştir:

G5: *'Bunlar zaman içinde birbirleriyle çok güzel kaynaşmışlar kaynaşmaları da evlilik yoluyla olmuş. Burada şeye aşka çok önem verilir. Eğer iki genç birbirini*

sevmişse asla ve asla aralarına girilmez. İyi kötü kız üniversite mezunu çocuk ilkokul mezunu balıkçı ama evlendirirler bunları... Zamanla üç kök de birbiriyle böyle evliliklerle şey yapmışlar, yeni bir nesil çıkmış burada. Melez nesil çıkmış. Dolayısıyla şu anda birbirlerine o şekilde bakmıyorlar.'

Adada kültürleşme sürecini etkileyen faktörlerden biri benzer yaşamlara ve özelliklere sahip olunması, diğeri ise ortak bir dil kullanılmasıdır. Bununla ilgili G1 ve K3 kodlu katılımcılar aşağıdakileri belirtmiştir:

G1: *'Bizimkiler de zeytinci, balıkçı, buradakiler de. Dilimiz aynı dinimiz aynı, bakmışlar. Çalışkandır bir de bizim insanımız. Kaynaşmışlar gitmiş işte.'*

K3: *'Genel olarak bir de şey var balıkçılık yapmışlar hepsi Karadeniz'den gelenler de Girit'ten gelenler de balıkçı yani zaten benzer özellikleri var. Neden anlaşıyorlar ki?'*

Ticaret, adada kültürleşmeyi sağlayan faktörlerden bir diğeridir. Bununla ilgili K1 ve Y2 Kodlu katılımcılar aşağıdakileri söylemiştir:

K1: *'Arada hiçbir şey yoksa ticaret var yani.'*

Y2: *'Birbirimize kız veririz, kız alırız. Akrabalık ilişkisi kurarız, arkadaşlık ilişkisi, ticaret falan zaten yaparız. İnşaat tamamen Karadenizlilerin elinde adada, ilişki kurmamak mümkün değil. Kurmamak için de bir sebep yok yani zaten yıllardır iç içeyiz, ne kadar insanız zaten burada.'*

Son olarak, komşuluk ve yüz yüze olmakla ortaya çıkan dostluk, yarenlik gibi bağlar ada insanının kültürleşme sürecine etki eden bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla ilgili Y1 ve K2 kodlu katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *'Kız alıp vermişler birbirlerine akraba olmuşlar, akrabalık yoksa komşuluk, dostluk yarenlik var yani bir şekilde bağ kurulmuş. Birlikte yaşamayı öğrenmişler.'*

K2: *'Kız alıp veriyoruz birbirimizden. Akrabayız, komşuyuz, yıllardır yüz yüzeyiz.'*

Adada kültürleşmeyi sağlayan faktörler; benzer yaşam tarzları, ticaret ve evlilik yolu ile kurulan akrabalık ilişkileridir.

3.2.3.Marmara Adası'nda Kadın Olmak

Marmara Adası'nda kadın olmak kategorisi, ada insanlarının kadının çalışmasıyla ilgili düşünceleri, aile hayatı, sosyal hayat ve iş hayatı başlıkları altında ele alınmıştır.

3.2.3.1.Ada İnsanın Kadının Çalışmasıyla İlgili Düşünceleri

Ada insanlarının kadının çalışmasıyla ilgili düşünceleri sorulduğunda katılımcılar, kadının çalışmasıyla ilgili herhangi bir olumsuz düşüncenin olmadığını, aksine kadının çalışmasına engel olmanın bağnaz bir düşünce olduğunu, kadınların istedikleri işte çalışabileceklerini, adanın kadınların çalışması için güvenli bir yer olduğunu belirtmişlerdir.

K5: *'Ada kadınlarının çalışmasıyla ilgili hiçbir sorun yok. Erkekler asla karışmaz böyle şeylere. Kadın iş bulursa çalışmak isterse istediği yerde çalışır.'*

Y1: *'Buradaki kadınları ne iş yaparsa yapsın ahlakıyla olduktan sonra kimse yadırgamaz. Kadın balığa da gitse a kadın balığa gidiyor bulaşık da yıkasa a kadın bulaşık yıkıyor, ben hiç böyle bir şeyle karşılaşacaklarını duymadım duymam da yadırganmaz da. Her türlü her yerde ve güven içinde çalışırlar.'*

G15: *'Kadının çalışmasıyla ilgili hiçbir kısıtlılık yok. Bağınazlık yok.'*

Katılımcılar kadınların sadece ada içinde değil eğitim için gittikleri yerlerde de iş sahibi olmasını desteklediklerini ayrıca belirtmişlerdir.

G2: *'Bak biz okuttuk hep kızlarımızı çocuklarımızı. Kızlarımızın bazıları okudukları yerde iş buldu kaldı yani. Çalışınlar, bizde öyle kız çalışmasın dışarda okumasın diye bir şey yok. Kalmak isteyeneye illa dön buraya gel demeyiz. Yeri iyiye, işi gücü varsa kalsın, boşuna mı okuttuk kızlarımızı? Kızlarımız cevvaldir zaten. Kadınlar, kızlar istedikleri her yerde çalışır, kimse de sen de çalışma demez.'*

Katılımcılar çalışan kadınların da herhangi bir zorlama sebebiyle çalışmadıklarını, tamamen kendi istekleri ile çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Y2: *'...Benim de evime katkım olsun diyor çocuğuma katkım olsun diyor çalışıyor kadın ama zorlama yok yani kendi isteğiyle çalışır buradaki kadın. Çalışmak istemezse de erkek neden çalışmıyorsun demez evine kendisi para getirir.'*

K4: *'Kadın, çalışmak isterse çalışır. Bu konuda herkes gayet modern ve istediği yerde de çalışır yani.'*

Katılımcılar kadının çalışmak istememesi durumunda erkeğin görevinin evi geçindirmek olduğunu belirtmişlerdir.

Y1: *'Eğer kadın çalışmak istemezse erkek kadına gidip çalış demez çünkü burası şeydir, buradaki erkekler ne yapar yapar evine bakar ve kadınlar kesinlikle her şeyin en iyisini giyerler, gezerler, yerler, içerler. Yani günümüz toplumunda erkeklerle aşık atacak durumdalar tabiri caizse ama kadın çalışmak istemiyorsa, erkek ona sen de git çalış eve de para getir demez veya sen de bunu almak istiyorsan git de çalış bir göreyim seni demez.'*

3.2.3.2.Aile Hayatı

Katılımcılardan aile hayatı ile ilgili alınan bilgilerde hane içi iş bölümü, çocuk-yaşlı bakımı ve ekonomik faaliyetler- paranın yönetimi konularını kapsayan alt kategorilere ulaşılmıştır.

3.2.3.2.1.Hane İçi İş Bölümü

Katılımcılar hane içi iş bölümü ile ilgili aşağıdaki bilgileri paylaşmışlardır.

Kadın hane içindeki tüm işlerden sorumludur. Bu durum bir yöneticilik görevi olarak algılanmaktadır. Erkeğin görevi yalnızca haneyi geçindirecek parayı kazanmaktır. Kadın gerekli görürse erkeğin iş alanına da müdahale edebilmektedir.

Y1: *'Aile içinde erkek sadece çalışır, kadın bütün her şeyi çekip çevirir bütün her şeyi o yönetir. Adam sadece çalışır parayı getirir ama bütün her şey, eve alınacak eşya, çocuğun okulu, ondan sonra hatta yeri zamanı, bir mekân sahibiyse bile adam kadın oraya elini dilini uzatır.'*

Hane içi işlerin kadınlar tarafından üstlenilmesinin sebebi erkeklerin ağır çalışma koşullarıdır. Bu konu ile ilgili G1 ve Y2 kodlu katılımcılar durumu aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Y2: *'Ev işlerini kadın yapar. Erkekler karışmaz ev işlerine falan ama zaten ağır işleri onların. Hele balıkçıysa adam eve gelip ne iş yapacak? Kadın halleder ev işini, yemeğini, temizliğini işte ne yapılacaksa. Erkek sadece gider para kazanır.'*

G1: *'Ev işini kadınlar yapar. Erkeklerin işleri ağır. Onlardan ev işi beklenmez. Kadın temizliğidir yemeğidir halleder.'*

Erkeklerin ağır çalışma koşullarının olmadığı zamanlarda, hane içinde iş bölümü yapıldığı ifade edilmiştir.

G2: *'Aile içindeki bütün işleri kadın yapar. Her işi yapar. Çünkü evdeyiz. Siler süpürürüz yemek yapıyoruz. Sıkıntı değil ki bu yani bak mesela benim beyim benimle beraber ev işi yapar. İkimiz yaparız. İşe gitmediği zamanlarda tabi. İş ağır, balıkçı. İş yoksa evdeyse beraber yaparız.*

Bu konu ile ilgili Y5 kodlu katılımcı ise benzer şekilde şunları ifade etmiştir:

Y5: *'Aile içinde evin bütün işlerini kadın yapar ama bizim erkeklerimiz mesela balıkçı olanlar onlar motorda da yemek yaptıkları için evde de yemek işlerine burunlarını sokmak gibi adetleri vardır. Evde elinden gelen işleri yaparlar. Ama öyle birebir 50/50 kadın erkek yapıyor denemez.*

Bu bilgiler doğrultusunda ada kadınlarının hane içi işlerin tamamından sorumlu olduğu, bunun erkeğin ağır çalışma koşullarından kaynaklandığı, erkeğin iş yoğunluğuna göre hane içi iş bölümüne katılım gösterebildiği ve kadınların, hane içi işleri kadının yapmasının doğal olduğu ile ilgili bir düşünceleri olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.2.3.2.2.Çocuk- Yaşlı Bakımı

Katılımcılar çocuk- yaşlı bakımı ile ilgili aşağıdaki bilgileri paylaşmışlardır:

G3: *'Çocuklara kadın bakar. Hamarattır buranın kadınları. Bir şey istiyorlarsa yaparlar. Yaşlı bakımını da kadınlar yapar. Zaten yaşlıları öyle başıboş bırakmazlar burada hiç. Öyle aç açıkta kalan yaşlı yok olmaz. Ayıp zaten yaşlıyı bakım evine falan yatırmak. Rahatı bozulmaz yaşlının. Bakamıyorsa çocuklar mesela o zaman da kadın tutulur ama yine de her gün ziyaretine gidilir bir eksiği var mı yok mu bakılır.'*

Çocuk ve yaşlı bakımı da kadının sorumluluğu olmakla birlikte, yaşlıları bakım evine yatırmanın hoş karşılanmadığı, yaşlıya bir bakıcı tutulsa bile ailenin yaşlıyı tamamen başıboş bırakmadığı ifade edilmiştir.

K2: *‘Çocuk yaşı bakımı kadında çoğunlukta bazen kadın da tutuluyor maddi duruma göre yani bakamayacak durumda olan varsa kadın tutuluyor ama yine de ellerini çekmezler yaşlıların üzerinden öyle hadi bakalım senin bakıcın var deyip ihmal etmezler yani. Bizde çoğunlukla kadın falan tutulmaz. Çocuğa da evin büyüklerine de biz bakarız. Bırakmayız, ayıptır.’*

Yaşlı için bakıcı tutulmasının ekonomik durum ile ilişkili olduğu, bununla beraber, Karadeniz göçmenlerinin bir özelliği olarak yardımcı tutulmasının da ayıp olarak nitelendirildiği belirtilmektedir.

Y4: *‘Çocuk bakımı yaşı bakımı da kadına ait. Zaten yaşlılara sahip çıkılır ben hiç görmedim bakım evine yollansın yaşı. Eli ayağı tutuyorsa evi varsa kendi evinde bakarlar rahatı bozulmasın diye kadın tutarlar kendileri gidip dolaşırlar yalnız bırakmazlar. Her şeyleriyle ilgilenirler. Burada o konuda çok güzel. Anneye babaya sahip çıkılır.’*

Adada yaşlı insanların hürmet görmesinin olumlu bir uygulama olduğu ifade edilmiştir.

Çocukları kreşe vermek ya da çocuk ve yaşlı için bakıcı tutmanın kadının çalışıp çalışmamasıyla ilişkili olmadığını, çalışmayan kadınların çocuklarını kreşe vermelerinin sebebinin kadınların kendilerine vakit ayırmak isteğinden kaynaklandığı belirten Y1 kodlu katılımcı, bu düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

Y1: *‘Yaşlılara, çocuklara yine kadın bakar. Kızsa da yapsa da etse de yine bir şekilde yapar. Kadın yapar. Maddi durumu iyiye başkasına baktırsa da onu kontrol altında tutup kendi hayatından da taviz vermeden ondan da elini çekmeden onu kontrol altında tutup ona daha iyi şartlarda bakılsın der. Aslında bu daha iyidir, çünkü hem kendi hayatından taviz vermiyorsun hem de onun lüksünü bozmuyorsun. Bence de mantıklı. Burada kreş var, şöyle var, talep de vardı çalışmayan kadın bile çocuğunu kreşe vermeyi düşünüyor. Neden, eğer çift çocukluysa biraz daha rahat edebilmek için, tek çocukluysa da hem çocuğun eğitimi hem kendi özel hayatında*

rahat edebilmek için, kendi rahatlığı için. Kendine vakit ayırabilmek için. Kadınlar burada her türlü kendi hayatlarına kendilerine vakit ayırırlar. Eşlerini zorlarlar, o kreşin parasını verirler, kendi hayatlarına bakarlar.'

3.2.3.2.3.Paranın Yönetimi

Bu başlık altında hane içine giren paranın yönetiminin kime ait olduğu ve ne şekillerde yapıldığı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Y5: *'Aile içinde evin erkeğin çevirdiği idare ettiği düşünülse de gizli olarak kadın idare eder. Sonuçta evin idaresi ekonomisi paranın yönlendirilmesi kadının işidir. Temelde erkek getirdiği zaman bunu kadın idare eder. Kadın kocasına harçlık verir. Evin parasını kadın nasıl harcayacağını kendi bilir.'*

Y5 kodlu katılımcı, erkeğin kazandığı paranın idaresinin kadının elinde olduğunu belirtmiştir.

G4: *'... Kazandığını da kadına verir, kadın harcama yapar. Adama da harçlığını verir. Kadının sözünden çıkmaz adam.'*

G3: *'...Erkek çalışır parayı kadına getirir. Parayı da kadın nereye ne gerekiyorsa onun için harcar. Kadının alışıp çalışmaması önemli değil. Yine onun sözü geçer evde.'*

Karadeniz göçmeni kadınlar ise genel olarak paranın yönetimi ile ilgili fikir beyan etmemekle birlikte, K1 kodlu katılımcı, erkeğin evin ihtiyaçlarını karşıladığını ifade etmiştir.

K1: *'İhtiyacımızı eşlerimize söyleriz onlar alır getirir.'*

3.2.3.3.Sosyal Hayat

Bu başlık altında ada kadınlarının bir günlerinin nasıl geçtiği ve sosyal hayatlarındaki etkinlikleri ve özgürlük alanları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Y2: *‘Valla ada kadınlarının günün nasıl geçirdiği insanına göre değişir. Mesela kimi ev işiyle ilgilenir, bahçesi falan varsa orada işi varsa onunla zaman geçirir. Zeytin işi yapar. Bazen de işi yoksa ev işi, arkadaş grup toplantısı kafelere gidiyorlar yani rahat rahat.’*

Y2 kodlu katılımcı, ada kadınlarının sosyal hayatlarında günlerini çeşitli aktiviteler ile geçirdiğini belirtmektedir. G1 kodlu katılımcının da bu aktiviteler ile ilgili verdiği bilgiler aşağıdaki gibidir:

G1: *‘Sosyal hayatta kadınlar kâğıt oynar, okey oynar, ev işlerini yaparlar, yürüyüş yaparlar. Gün geleneği var burada. Coronada biraz azaldı ama yine var. Toplanırlar kadınlar. Kadınlar evde tıkalıp kalmaz. Gezilere katılırlar, siyasi partilere katılırlar, kermes yaparlar. Bir şekilde vakit geçirirler.’*

G2 kodlu katılımcı, ada kadınları arasında gün geleneğinin halen devam ettiğini ama Covid-19 salgınından etkilendiğini ve gün geleneğinin aile ekonomisine katkı sunduğunu belirtmektedir:

G2: *‘Sosyal hayatta da işte kadınlar kursa gidiyor mesela arkadaşlarımız var, çay kahve için toplanıyoruz. Gün yapıyoruz. Pandemiden önce evde yapardık şimdi çay bahçelerinde yine toplanıyoruz ama. Günleri paralı yapıyoruz hem ev ekonomisine katkı da oluyor.’*

Ada kadınları sosyal hayatlarında herhangi bir kısıtlılık durumunun bulunmadığını G4 kodlu katılımcı şu ifadelerle belirtmektedir:

G4: *'Sosyal hayatta da kadın istediğini yapar. İsteddiği yere girer çıkar, gezer. Yani evde oturmaz kadın işini gücünü bitirdikten sonra çıkar hiçbir şey yapmıyorsa arkadaşlarıyla yürüyüş yapar. Gider spor yapar, kursa gider. Bağa bahçeye gider.'*

Benzer şekilde G3 kodlu katılımcı da kadınların sosyal hayatlarında bir kısıtının bulunmadığını ifade etmiştir:

G3: *'Sosyal hayatta da özgür rahat kadınlar. Erkek karışmaz aşağıysa aşağı yukarıysa yukarı. Toplanırlar gün yaparlar. İstanbul'a oraya buraya gezmeye alışverişe giderler.'*

Kadınların ada içinde kısıtlılık durumunun olmamasının sebebinin ada halkının birbiriyle akrabalık, komşuluk, dostluk ilişkisinde olduğunu belirten katılımcılar vardır:

Y5: *'Buradaki kadınlar çok rahat bir grup oluşturup bir restorana gidip içebilirler. Hiç kimsenin kocası da sen orada ne yapıyorsun demez ya da babası. Dediğim gibi çünkü nasıl olsa hepsi akrabasıdır komşusudur onun için de kimsenin bir itirazı yok. Kapatılmış baskı altında değil kadınlar. Gezmelerini tozmalarını turlara katılmalarını yaparlar yani. Gidemez diye bir şey yok. Şartlarını ayarlayabilen gider.'*

Karadeniz göçmeni olan katılımcılar da kadınların sosyal hayatta kısıtının olmadığını doğrulamakla birlikte kendi tercihlerinin genelde evde vakit geçirmek olduğunu belirtmektedir.

K1: *'Gezmeğe giderler gün yaparlar. Ben ev işleriyle vakit geçiriyorum. Dışarı çıkacaksak eşimle çıkıp bir yürüyüş yapar eve döneriz.'*

Aynı düşünce ile ilgili K2 ve K5 kodlu katılımcılar da şu bilgileri vermiştir:

K2: *'Kadınlar genelde kadınlar baskı altında yaşamazlar çünkü evlerindeki işlerini bitirdiği zaman istediği yere gidebiliyor. Mesela bir çay bahçesine bir arkadaşına iner eşine falan da danışmasına gerek yok zaten. O kadar rahatlar. Sosyallik pek yok burada. Ancak işte kurslara gelen olursa kurslara geliyorlar. Paralı gün olayı var burada vakit geçirmek için. Bizde de baskı yok da biz evde vakit geçiriyoruz genelde.'*

K5: *'Sosyal hayatta da ev işini gücünü bitirdikten sonra istediğin yere gidersin. Biz pek dışarda vakit geçirmeyi tercih etmeyiz. Günler yaparız vaktimizi evimizde geçiririz. Ama buradaki diğer kadınlar çıkar gezer yani. Okey, kumar, örgü, kâğıt, kahve alışkanlığı var kadınların. Erkeklerle yarışırklar yani.'*

3.2.3.4.İş Hayatı

Bu başlıkta ada kadınlarının ada yaşamı içerisinde hangi meslek dallarında çalıştıkları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Katılımcılardan edinilen bilgilere göre adada iş imkânları kısıtlı olmasına rağmen, ada koşulları dâhilinde kadınlar çeşitli meslek kollarında çalışmaktadırlar.

Y1: *'Valla adadaki kadınlar eğer çalışmak isterlerse her yerde çalışırlar. Mesela tarlaya da giderler eğer çalışmak istiyorsa verimliyse, bu kadının kişisel özelliğine bağlı, bahçeye de gider kocasına yardıma, teknesi varsa, hani ben ada olduğu için kendi şartlarımdan yola çıkıyorum ona da gider, devlet memuru da olur, öğretmen de olur, savcı da olur, her şey olur yeter ki istesin. İstiyorsa her şeyi yapar, her şeyin de altından kalkar. Güçlü karakterleri var diye düşünüyorum. Burada iş imkânı kısıtlı tabii, işte iş yerleri var, marketler, limanda iş var, eczanelerde çalışırlar, başka kaymakamlıkta, adliyede, halk eğitimde çalışırlar. Çay bahçesinde, restoranda kocalarıyla beraber çalışırlar. İşletmeci olan kadınlar da var, gayet de güzel yaparlar işlerini. Kimi el işi yapar satar, ne bileyim bazısı evini yazın pansiyona verir bundan para kazanır. Yani işte yapılacak ne varsa kadın rahatlıkla çalışır.'*

G5 kodlu katılımcı, Marmara Adası'nın belediye olması ile beraber kadınlar için yeni iş kollarının açıldığını belirtmektedir:

G5: *'Şimdi gençler, mesela burası ilçe olduğundan beri kaymakamlık geldi, belediye gelişti, burada liseyi bitirmiş kızlar varsa onlar çalışıyorlar. Tapuda belediyede, kaymakamlıkta, sağlık konularında çalışan bayanlar var. Ulaşımında çalışan bayanlar var. Mesela burada Erdek ve Tekirdağ olarak ulaşım yapan motorlar var. Orada gişe memuru olarak bilet satan kadınlar var. Vapur içinde görevli kadın yok. Onlar sırf erkek ama bu kollarda kadınlar çalışıyorlar...Bunun dışında diğer kadınlar, burada tarım kesimiyle de ilgilenen kadınlar var. Onlar daha ziyade Karadenizli, evlerinin bahçesinde kara lahana, marul gibi mevsimsel şeyler ekerler. Burada tarla tarımı yok çünkü. Bahçecilikle uğraşırlar. Büyük baş hayvanları var. Kadınlar büyük baş hayvanlara bakarlar. Onların sütünü alırlar yemlerini verirler. Onlar bununla meşguller. Bunun dışında Marmaralı kadınlar yılda bir kere çalışırlar. Zeytin işinde. Gelirin büyük kısmı oradan çünkü zeytine giderler.'*

K4 kodlu katılımcı da benzer şekilde kısıtlı iş imkânlarının olduğunu, buna rağmen kadınlar için çalışma alanlarının varlığını ifade etmektedir:

K4: *'İş olarak çok fazla bir iş imkânı yok bence. Eşlerinin yanında çalışıyorlar. Herhangi bir işletmesi varsa kocasının onun yanında çalışır. Zeytine gider. Evlerinin pansiyona verirler. Onun dışında işte marketlerde kasiyer olurlar. Belediye kaymakamlık adliye halk eğitim gibi yerlerde çalışırlar.'*

SONUÇ

Bu bölümde araştırmanın problemlerine ilişkin bulgular incelenmiştir. Önce araştırmanın alt problemlerine ilişkin sonuçlar raporlanmış, daha sonra araştırmanın asıl problemi kapsamında, nicel ve nitel verilerden elde edilen sonuçlar birleştirilmiş ve yorumlanmış, daha sonra çalışma sonunda elde edilen veriler tartışılmış ve alan yazındaki benzer çalışmalarla benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyulmuş, son olarak araştırmacılara ve uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

Nicel Aşamaya İlişkin Alt Problemler ve Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerinden nicel aşamayı kapsayan 1. ve 2. alt probleme ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların BEM Cinsiyet Envanterine Göre Toplumsal Cinsiyet Algılarının Ne Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Marmara Adası'nda yaşayan kadınların BEM cinsiyet envanterine göre toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin bulgular incelendiğinde, 'kadınsılık' özelliğinin sıralamada birinci sırada olduğu görülmekle beraber ikinci sırada ise 'erkeksilik' özelliği yer almaktadır. Ayrıca 'kadınsılık' ve 'erkeksilik' özellikleri baskın çıkan katılımcılar arasında sayıca çok az farklılık vardır. Benzer şekilde, üçüncü sırada yer alan 'androjen' özellikli ve 'belirsiz' olanlar arasında da sayıca az bir farklılık olduğu görülmektedir.

BEM cinsiyet envanterine göre kadınsı sıfatlar; sevecen, boyun eğen, canayakın, ağırbaşlı, ciddi, sıkılgan, duygusal, yumuşak, nazik, hassas, merhametli, tatlı dilli, gönül alan, incinmiş duyguları tamire istekli, kaba dil kullanmayan, anlayışlı, namuslu, fedakâr, çocukları seven, sadık, kadınsı, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı, erkeksi sıfatlar; sözünde duran, mantıklı, kendi ihtiyaçlarını savunan, haksızlığa karşı tavır alan, duygularını açığa vurmayan, cömert, ailesine karşı sorumlu, gözüpek, lider gibi davranan, girişken, kendine güvenen, otoriter, baskın,

tesirli, erkeksi, riski göze almaktan çekinmeyen, kuralcı, katı, hırslı, etkileyici, güçlü, idealist, saldırgan olarak belirlenmiştir.

Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sayısı, Eğitim Durumu Gibi Demografik Değişkenler İle Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin Ne Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Marmara Adası'nda yaşayan kadınların demografik değişkenler ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki ile ilgili bulgular incelendiğinde, yaş, medeni durum, çocuk sayısı değişkenleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Eğitim durumu, kaç nesildir adada yaşandığı ve kökenin nereli olduğu ile toplumsal cinsiyet algıları arasında ise anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, ilköğretim mezunu olan kadınların çoğunluğu 'kadınsı' özellikler gösterirken, ortaöğretim, lise ve üniversite mezunu kadınların çoğunluğu 'erkeksi' özellikler göstermektedir.

'Androjen' özelliğe sahip kadınların oranı adada yaşayan nesillerinin sayısı arttıkça artış göstermiştir. Ayrıca, 'belirsiz' cinsiyet rolüne sahip olanlar, adada yaşayan nesillerinin sayısı arttıkça azalma göstermiştir.

Köken değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde, en fazla 'androjen' özellik gösteren kadınlar, yerli köken grup ve en düşük 'androjen' özellik gösteren kadınlar Karadeniz göçmeni gruptur. Yine 'belirsiz' özellik gösterenler gruplar arasında en yüksek oran Karadeniz göçmeni kadınlarda ve en düşük oran yerli kadınlardan oluşmaktadır.

Nitel Aşamaya İlişkin Alt Problemler ve Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerinden nitel aşamayı kapsayan 3, 4 ve 5. alt problemlerini cevaplamak için oluşturulan kategorilerin sonuçlarına yer verilmiştir.

Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların Toplumsal Cinsiyete Dair Görüşlerinin Nasıl Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Marmara Adası'nda yaşayan kadınların toplumsal cinsiyete dair görüşleri ile ilgili değerlendirme yapıldığında, ada kadınlarının çoğunluğunun düşüncelerinin hane içi işlerin ve bakım vermenin doğal olarak kadının görevi ve hanenin gereksinim duyduğu kazancı sağlamanın da doğal olarak erkeğin görevi olduğu yönünde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ada kadınlarının hanenin varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan iş bölümünde geleneksel bir çizgiyi takip ettikleri görülmektedir. Geleneksel hane içi iş bölümünde kadınların rolleri çamaşır, bulaşık, yemek, ütü, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işleri olarak özetlenen yeniden üretim faaliyetlerini, erkeklerin rolleriyse, evin dış dünya ile başta ekonomik olmak üzere tüm bağlantıları sağlama faaliyetleri doğrultusunda şekillendirilmesini içermektedir (Tolan, 1991, s.209).

Bununla beraber, çoğunlukla erkek yalnızca hane için gerekli geliri sağlayandır, hane gelirinin nereye ve nasıl kullanılacağına dair sorumluluk kadındadır.

Ayrıca, kadının da ekonomik bir faaliyet içinde olduğu durumlarda bile, kadının kazancını ne şekilde kullanacağına, yalnızca kadının kendisi karar vermekte, elde edilen gelir üzerinde erkeğin herhangi bir yönlendirmesi bulunmamaktadır.

Kadınların kamusal hayatta istedikleri yerde güvenle çalışabileceklerine dair inançları, kız çocuklarının istedikleri yerde eğitim alıp istedikleri yerde yaşamaları için ailelerin sağladığı imkân ve destek, ada kadınlarının kendilerine duydukları güvenin ve bu güven duygusunun da nesilden nesle aktarıldığının bir işaretidir. Kadın istihdamının önemine ilişkin yapılan bir araştırmada, çalışan kadınların kendilerini ekonomik açıdan daha özgür hissettikleri, bununla beraber daha özgüvenli ve özgün düşünceli bireyler haline geldikleri belirtilmiştir (Dutlu Erten, 2016: s.56-66).

Sosyal hayatta kadınların sosyalleşmek için kullandıkları alanların yalnızca hane içi olmadığı, ev dışı faaliyetlerin de oldukça yoğun olduğu, hatta genellikle yalnızca erkeklerin eğlence aracı olarak kabul gören kâğıt ve taş oyunlarının ada kadınları arasında oldukça yaygın bir eğlence aracı olarak kullanıldığı bir diğer tespittir. Yine sosyal hayatta kadınların ada dışında başka yerleşim yerlerine alışveriş, sağlık, eğlence gibi amaçlarla rahatlıkla gidebildiği görülmektedir.

Marmara Adası'nda Yaşayan Kadınların Hayat Koşullarının Toplumsal Cinsiyet Algıları Üzerinde Nasıl Bir Etkisi Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Marmara Adası'nda yaşayan kadınların hayat koşullarının toplumsal cinsiyet algıları üzerinde nasıl bir etkisi olduğuna ilişkin sonuçlarla ilgili değerlendirme yapıldığında, kadınların hane içi işlerin ve bakım vermenin doğal olarak kadının görevi olduğunu düşünmelerinin sebebinin; adadaki en yaygın iş kolunun, adanın coğrafi özelliklerine bağlı olarak balıkçılık olması, bu mesleğin zorluğu ve erkeklerin bu zor iş kolunda çalışarak harcadıkları emeğin çokluğu olduğu görülmektedir. Kadınların bu konu ile ilgili düşünceleri, çoğunlukla, zaten zorlu bir iş kolunda çalışan erkeğin, hane içi işlerden ve bakım işlerinden sorumlu tutulmaması yönündedir. Toplamların kültürel yapısı ve ekonomik faaliyetleri arasında karşılıklı bir etkileşim vardır (Dirlik, 2016: s. 1-123). Toplumsal cinsiyet algısı da kültürel bir öge olduğu için, ekonomik faaliyetlerden etkilenmektedir.

Kadınların istedikleri iş kolunda çalışabilecekleriyle ilgili sahip oldukları özgüven ve özgürlük ise, ada halkının çoğunluğunun, kadının çalışmasıyla ilgili olumsuz bir düşünceye sahip olmamasından kaynaklanmaktadır.

Ada nüfusunun sayıca az olması ve halkın çoğunlukla birbiriyle akrabalık, dostluk gibi birincil ilişkiler içinde olması, adada yaşayan kadınların kendilerini ve çocuklarını güvende hissetmelerinin temel sebebidir. Bu yakın ilişkiler ve tanıdıklık, kadınların ekonomik faaliyetlerde ve sosyal hayatları içinde kamusal alanda varlıklarını göstermelerini sağlayan önemli bir etkidir. Bununla beraber, aynı

birincil ilişkiler kişisel bağlamda özel alan, aile hayatı bağlamında hane mahremiyeti konularında olumsuz etki yaratabilmektedir.

Çokkültürlülük ve Kültürleşme Süreci Adada Yaşayan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algıları Üzerinde Ne Tür Değişikliklere Sebep Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Kültürleşme sürecinin başlarında, mevcut nüfusun kültürel farklılıklar olabileceğine dair inançlarının baskın olduğu ve bu düşüncenin özellikle yeni gelenlerle evlilik yoluyla kurulabilecek akrabalık bağına mani olmak şeklinde olduğu görülmektedir.

Çokkültürlü yapılarda kültürleşme süreci seçilen kültürleşme yönelimine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda Marmara Adası- Merkez yerleşim biriminde yaşayanların bütünleşme yöneliminin beklenen sonuçlarına paralel özellikler gösterdiği görülmektedir. Bununla beraber, kültürleşme sürecinde tüm köken gruplar benzer ölçülerde kaynaşma göstermemiştir. Karadenizli ailelerin kültürleşme sürecinde kendi yaşam tarzlarını sürdürme eğilimleri diğer köken gruplara göre daha yüksek düzeydedir.

Toplumsal cinsiyet algısı, kültüre bağlı olarak değişiklik gösteren bir kültür ögesidir. Çokkültürlü bir yapı olarak Marmara Adası'nda yaşayan kadınların kültürleşme sürecinde toplumsal cinsiyet algılarındaki değişimler bağlamında konu ele alındığında, Kadınların ada yaşamında her zaman değerli oldukları vurgulanmakla beraber, zaman içinde daha özgür ve modern bir yaşama ve düşünce tarzına ulaştıkları sonucuna varılmıştır. Öyle ki erkeklerle özdeşleştirilen kimi özgürlükler, zamanla hem kadınların hem de erkeklerin sahip olduğu özgürlükler haline gelmiştir. En belirgin değişikliğin flört ilişkilerinde meydana geldiği, zamanla ailelerin yeni neslin flört ilişkilerine daha sıcak baktığı tespit edilmiştir.

Marmara Adası'nda yaşayan kadınların, kamusal alanda her zaman çalışma özgürlüğüne sahip olduğu tespit edilmekle beraber, kültürleşme süreci içinde

kadınların zeytincilik, fabrika işçiliği gibi işlerin yanında, işletmecilik ve kamu kurumlarında da çalışmaya başladığı görülmektedir.

Son olarak kültürleşme sürecinde adalı kadınların çoğunluğunun adadaki ailelerin genel olarak birbirine benzediğini düşündükleri ve anne-baba evlerindeki gelenekleri kendi evlerinde de sürdürdükleri sonucuna varılmıştır.

Çokkültürlü Bir Yapı Olan Marmara Adası-Merkezinde Kültürleşme Süreci İçinde Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısının Nasıl Olduğuna İlişkin Sonuçlar

Bu çalışma, çokkültürlü bir yerleşim yeri olan Marmara Adası- Merkez’inde yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ve bu algıya etki eden sosyal faktörlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılarla ada yaşamı, kadınların aile ve sosyal hayat içindeki konumları ve adadaki kültürleşme biçimlerini yansıtacak görüşmeler yapılmış, kadınların toplumsal cinsiyet algılarına etki eden faktörler derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma sonuçlarına göre, örneklemi oluşturan katılımcılardan kadınsı özellik gösterenlerin sayısı ilk sıradadır. Yapılan görüşmelerde, hane içi işlerin tamamının ve bakım verme işinin tamamen kadınlar tarafından yapılıyor olması, bu durum ile ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda, katılımcıların erkeğin ağır çalışma koşulları sebebiyle, ev işlerinin ‘doğal olarak’ kadının sorumluluğunda olduğunu, kadın çalışsa da çalışmasa da haneyi geçindirmenin ‘erkeğin sorumluluğu’ olduğunu belirtmeleri de bu sonucu desteklemektedir. Görüşmelerde bakım verme işinin de kadına ait bir sorumluluk olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç da kadınsı özellik gösteren katılımcı sayısının en çok olması ile ilişkilendirilebilir.

İkinci sırayı erkeksi özellik gösteren katılımcılar almaktadır. Adada yaşayan kadınların kamusal alandaki çalışma hayatıyla ilgili herhangi hiçbir kısıt bulunmamaktadır. Kadınlar, istedikleri yerde çalışma özgürlüğüne sahiptir. Aynı zamanda, paranın yönetimi de kadına aittir. Adada yaşayan kadınlar, sosyal

hayatlarındaki aktiviteler için kamusal alanları tercih etmektedir. Bu veriler, erkeksi özellikler gösteren katılımcıların çokluğunu açıklamaktadır.

Köken grupların toplumsal cinsiyet algıları değerlendirildiğinde, en yüksek kadınsılık özelliğini gösteren köken grup Karadeniz göçmenleridir. Diğer köken gruplardan farklı olarak, Karadeniz göçmenleri arasında bakım vericinin kadın olması gerektiği, aksinin ‘ayıp’ olacağı ile ifade edilmiştir. Yine Karadeniz göçmeni aileler arasında para yönetiminin erkekte olması ve Karadeniz göçmeni kadınların sosyal hayatlarını hane içinde geçirmeyi tercih etmeleri, nicel araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir.

Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğine göre en yüksek androjenlik gösteren köken grup yerlilerdir ve onları Girit göçmenleri izlemektedir. Bu sonuç, kültürleşme ve uyum sürecinde yerli köken grubun ve Girit göçmenlerinin daha benzer hayatlar yaşamaları sebebiyle daha benzer toplumsal cinsiyet algısına sahip olduklarıyla ilişkilendirilebilir. Yine, Karadeniz göçmenlerinin kültürleşme ve uyum sürecinde diğer köken gruplar ile daha az etkileşime geçtikleri için en düşük androjenlik gösteren grubun Karadeniz göçmenleri olmasını desteklediği düşünülmektedir. Kültürleşme ve uyum sürecine etki eden faktörlerden olan algılanan ayrımcılığın, diğer köken gruplar arasındaki etkileşimi olumsuz yönde etkilemiş olabileceği söylenebilir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, çokkültürlü bir yerleşim yeri olan Marmara Adası merkezinde yaşayan kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymak ve kültürleşme sürecinde bu algı üzerinde etkili olan etkenleri belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmada, ada kadınlarının toplumsal cinsiyet algısına ilişkin bazı düşünce ve pratiklerinin geleneksel çizgide kaldığı, bazılarının ise daha eşitlikçi bir hale evrildiği görülmüştür. Bu sonuca etki eden etmenler, adanın temel geçim kaynağı, ada nüfusunun az olması, ada yaşamının zorlukları, kadınların eğitim

seviyeleri ve kültürleşme sürecinde bütünleşme yönelimi sonucu ana akım kültürün benimsenmesidir.

Geleneksel toplumsal cinsiyet algısının sürdürüldüğü görülen hane içi iş bölümünde etkili olan olgu, adanın temel geçim kaynağının balıkçılık gibi ağır ve zor bir iş kolu olmasıdır. Diğer bir ifadeyle balıkçılık ‘erkek işi’ olarak görüldüğünden hane içi işler ve bakım verme işleri kadınlar tarafından üstlenilmiştir. Ayrıca, kadınların herhangi bir meslek kolunda çalışmalarının tamamen kendi tercihlerine bırakılması, genel olarak ada insanının da geleneksel hane içi iş bölümünü benimsediğini göstermektedir.

Geleneksel cinsiyet algılarından farklı olarak, para yönetiminin kadınlarda olması yaygın rastlanan bir diğer durumdur. Ayrıca, kadınların sosyal hayatlarında kamusal alanları tercih etmeleri, çeşitli sebeplerle şehir dışı ziyaretler yapabilmeleri, geleneksel toplumsal cinsiyet algısında ‘erkeklerin aktiviteleri’ olarak düşünülen aktivitelerde bulunabilmeleri, istedikleri meslek kolunda çalışabilmeleri, kamusal alanlarda herhangi bir mekân ya da zaman kısıtlaması olmadan yer alabilmeleri, kendilerini ve çocuklarını ada yaşamı içinde güvende hissetmeleri de geleneksel toplumsal cinsiyet algısından farklı olarak karşılaşılan diğer olgulardır. Bu sonucun, ada nüfusunun az sayıda olması, adadaki yaşam koşullarının zorluğuyla başa çıkmak için sürdürülen imece geleneği ve bireylerin aralarında kurulan akrabalık, dostluk gibi birincil ilişkilerle ilgili olduğu düşünülmektedir. Ada yaşamında kurulan tanışıklık ilişkileri, ada kadınlarının daha özgür ve daha güvenli yaşamlara sahip olmalarına olanak sağlamıştır.

Ada kadınlarının toplumsal cinsiyet algılarında etkili etkenlerden biri, eğitim düzeyidir. Eğitim düzeyi yükseldikçe erkeksilik özelliğinin yükseldiği görülmektedir. Yapılan bir araştırmada da eğitim düzeyinin yükselmesinin, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine daha modern ve eşitlikçi bir bakış açısı sağladığı ve geleneksel erkeklığe ilişkin kimi özelliklere kadınların da sahip olduğu düşüncesini yaygınlaştırdığına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır (Yılmaz, vd. , 2009: s. 775-792).

Kültürleşme süreci açısından bir değerlendirme yapılacak olursa, ada kadınlarında genel olarak bütünleşme yöneliminin benimsendiği gözlemlenmiştir. Yerliler arasında yaygın olan androjen özellikler, adada bulunma süresi uzadıkça ada kadınları arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu bulgu değerlendirildiğinde, Şahin (2010: s. 103-134) 'in araştırma sonucuna paralel olarak, kültürleşme sürecinde, zamanla nesillerin ana akım kültüre uyum sağlama ve benimseme davranışlarının arttığı sonucuna varılmıştır.

Kültür, toplumların yaşam şartları, yaşadıkları yerlerin fiziki koşulları, yaşam koşullarının zor ya da kolay olması, temel geçim kaynakları gibi etmenlerden bağımsız olarak şekillenemez. Aynı zamanda, toplumun nüfus büyüklüğü, nüfusun demografik özellikleri ve toplumsal ilişkilerin özellikleri de kültüre etki eden sosyal etkenlerdir. Toplumsal cinsiyet algısı, kültüre bağlıdır. Kültürde meydana gelen değişimler, toplumsal cinsiyet algısını da etkilemektedir. Dolayısıyla, kültürün değişmesi üzerinde etkili bütün etkenler aynı zamanda toplumsal cinsiyet algısını da etkileyen ve şekillendiren etkenlerdir.

Kültürleşme sürecine giren çokkültürlü toplumlarda olması beklenen sonuç, bütünleşmedir. Bütünleşme, beraberinde sosyal ve psikolojik uyumu getirmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalar gibi, bu çalışmada da göçmen grupların zamanla ana akım düşüncelerini benimsediği ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Yapılan çalışmada araştırmacı ve uygulayıcılar için aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Araştırmacılara Öneriler

1. Çokkültürlü özellik gösteren yerleşimlerde kültürleşme sürecinde toplumsal cinsiyet algısının değişimini ortaya koymak amacı taşıyan çalışmalarda, BEM cinsiyet envanteri ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna ek olarak

kültürleşme ölçeğinin kullanılması daha kapsamlı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

2. Yapılan çokkültürlülük, kültürleşme ve toplumsal cinsiyet algısı alan yazın taramasında, bu üç kavramın birlikte kullanıldığı çalışmaların sayısındaki yetersizlik dikkat çekmektedir. Bu kavramların birlikte kullanıldığı araştırmaların alan yazındaki mevcut eksikliği kapatacağı umulmaktadır.
3. Marmara Adası ile ilgili yapılan alan yazın taramasında, adanın sosyo-kültürel yapısıyla ilgili kaynakların ve araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Marmara Adası farklı sosyo-kültürel özellikleri açısından ele alınabilir.
4. Erkeklerin toplumsal cinsiyet algısının kadınların toplumsal cinsiyet algısı üzerinde etkisi olup olmadığını tespit edebilmek için, benzer bir çalışma erkek ve kadınlardan oluşan bir örneklem üzerinden yapılabilir.

Uygulayıcılara Öneriler

1. Marmara Adası ile ilgili demografik ve sosyo-kültürel bilgilerin derlenip toparlanması, araştırmacılara kaynak olabilecek şekilde erişime açılması sağlanabilir.
2. Marmara Adası ile ilgili kaynakların çoğunluğu, jeopolitik yapı, jeomorfolojik nitelikler, iklim, bitki örtüsü gibi coğrafi özellikleri içermektedir. Sosyo-kültürel özellikleri barındıran araştırma bulunmamaktadır. Uygulayıcıların, adayı sosyo-kültürel açıdan değerlendiren araştırmalara teşvik etmesi ve araştırmacılara destek vermesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

- Bağlı, Mazhar, Ertan, Özensel (2005). Çokkültürlü Vatandaşlık: Kanadalı Türklerin Aidiyet Çabaları ve Değer Yapıları. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Bauman, Zygmunt (1998). Sosyolojik düşünmek. (Çev. A. Yılmaz). İstanbul: Açılım Kitap.
- Creswell, John Ward (2017). Karma Yöntem Aşamalarına Giriş. (Çev. Ed. M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, John Ward, Plano Vicki L. Clark, (2015). Karma Yöntem Araştırmaları: Tasarımı ve Yürütülmesi. (Çev. Ed. Y. Dede ve S. B. Demir). Ankara: Anı Yayınları.
- Journet, Nicolas (2009). Evrenselden Özele. (Çev. Y. Sezen). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Cüceloğlu, Doğan (2010). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çeçen, Anıl (1984). Kültür ve Politika. İstanbul: Hil Yayıncılık.
- Deniz, M. Engin (2017). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.
- Dökmen, Yaşın Zehra (2010). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dökmen, Yaşın Zehra (2018). Toplumsal Cinsiyet. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Edles, Laura Desfor (2005). Uygulamalı Kültürel Sosyoloji. (Çev. C. Atay). İstanbul: Babil Yayınları.
- Ensaroğlu, Yılmaz (2001) “Modernleşme Sürecinde Çokkültürlülük”,Modernleşme ve Çokkültürlülük. İstanbul: İletişim Yayınları (Helsinki Yurttaşlar Derneği Dizisi).
- Enön, Ahmet (2003). Marmara Adası’nda Sekiz Bin Yıl. İstanbul: Zafer Matbaası.
- Giddens, Anthony (2012). Sosyoloji. (Genel Yayın Yönetmeni O. Özdemir). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güvenç, Bozkurt (2002). İnsan ve Kültür. İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Güvenç, Bozkurt (2002) Kültürün ABC’si. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Haskan Avcı, Özlem (2020). ‘Toplumsal Cinsiyet, Tanım ve Temel Kavramlar’. : Ed. Özlem Haskan Avcı. Toplumsal Cinsiyet. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s. 1-73.
- Haviland, William A., Prins, Herald E. L., Dana Walrath vd (2017). Kültürel Antropoloji (Çev. İ. D. E. Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hortaçsu Nuran (2007). Ben Biz Siz Hepimiz, Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler. Ankara: İmge Kitabevi.
- Karasar, Niyazi (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kandiyoti, Deniz (2015). Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. İstanbul: Metis Yayınları
- Kirman, Mehmet Ali (2004). Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü. İstanbul: RağbetYayınları.
- Küçükkaragöz, Hadiye (2015). ‘Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi’. : Ed. Binnur Yeşilyaprak. Eğitim Psikolojisi-Gelişim, Öğrenme, Öğretim. Ankara: Pegem Yayınevi. s.84-122.

- Kümbetoğlu, Belkıs (2000). Sosyoloji ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Marshall, Gordon (1999). Sosyoloji Sözlüğü (Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Türkdoğan, Orhan (1977). Türkiye’de Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları. İstanbul: Dedekorkut Yayınları.
- Özlem, Doğan (2000). Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Sertkaya Doğan, Özlem (2009). Marmara Takımadaları, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Thomas Hylland Eriksen (2009). Küçük Yerler Derin Mevzular, (Çev. F. Adsay). İstanbul: Avesta Yayınları.
- Tolan, B. (1991). ‘Aile, Cinsiyet ve Cinsel Roller’. : Türk Aile Ansiklopedisi I. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları. s. 208-214.
- Uygur, Nermi (2006) Kültür Kuramı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tunç, E. ve Zencir, T. (2020). ‘Toplumsal Cinsiyeti Açıklayan Temel Kuramlar’. : Ed. Haskan Avcı, Ö. Toplumsal Cinsiyet. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s.223-228.
- Yıldırım, Ali, Hasan, Şimşek (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zijdeveld, Anton (2009). Kültür Sosyolojisi.(Çev. K. Canatan). İstanbul: Açılım Kitap, Pınar Yayınları.

2.Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Berry, John Widdup (1997) “Immigration, Acculturation, and Adaptation”. Applied Psychology: An International Review, 46 (1), 5-68.
- Berry, John Widdup (2001). “A psychology of immigration”. Journal of Social Issues, 57(1), s. 615-631.
- Bilge, Ataca, John Widdup, Berry (2002). “Sociocultural, Psychological and Marital Adaptation of Turkish Immigrant Couples in Canada”. International Journal of Psychology, 37(1), 13-26.
- Bilgin, Yaren, Coşkun, Doğan (2020). “Çokkültürlülük Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadının Yeri”. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 06(02), s. 112-120.
- Bingöl, Orhan (2014). “Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık”. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16(1), s. 108-114.
- Colleen, Ward, Antony, Kennedy (1999). “The measurement of sociocultural adaptation”. Int J Intercult Relat, 23(4), s. 659-677.
- Colleen, Ward, Antony, Kennedy (1993). “Psychological and Sociocultural Adjustment During Cross Cultural Transitions: A Comparison of Secondary Students oOerseases and At Home”. Int J Psychol, 28(2), s. 129-147.
- Çelik, Hacer (2008). “Çokkültürlülük ve Türkiye’deki Görünümü”. U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (15), s. 319-332.
- Diriliş, Bernadette P. (2009). “Female Migration and Social Reproduction in the Mekong Region”. Journal Of Asian and Pacific Immigration, 18(1), s.101-122

- Dirlik Ünver, Özge (2016). Ekonomik faaliyetlerin kültürel yapıya etkisi: Denizli örneği. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Dutlu Erten, Perihan (2016). “ Türkiye Ekonomisinde Kadın İstihdamının Rolü ve Önemi”. Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi, 1 (1), s. 56-66.
- Duygu, Yılmaz Vefikuluçay, Simge, Zeyneloğlu, Semra, Kocaöz, vd (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri”. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(1), s. 775-792.
- Elena, Maydell-Stevens, Anne-Marie, Masgoret, Tony, Ward (2007). “Problems of psychological and sociocultural adaptation among Russian speaking immigrants in New Zealand”. Social Policy Journal of New Zealand, 30(30), s. 178-198.
- Emilio A., Parrado, Chenoa A., Flippen (2005). “Immigration and Gender in Mexican Women”. American Sociological Study, 70(4), s. 606-632.
- Ersoy, Ersan (2009). “Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)”. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(2), s. 209-230.
- Gencer Tamer, Zekiye (2011). “ Çokkültürlü Toplumlar da İletişim: Divriği Örneği”. Gümüşhane Üniversitesi, Elektronik Dergisi, 1(1), s. 186-205.
- Goulahsen, Lamyaa (2018). “Understanding the Complexity of Identity and Belonging: A Case Study on French Female Immigrants in Manchester and London”. Avrupa Kadın Araştırmaları Dergisi, 24(2), s. 158-173.
- Gökhan, Kılıçoğlu, M. Bahattin, Acat, Engin, Karadağ (2015). “ İngiltere’deki Türk öğrencilerin kültürleşme tercihleri ve bu tercihlerin okula aidiyet duygusuyla ilişkisi”. Sosyoloji Dergisi, 30 (3), s. 195-225.
- Güngör, Derya (2014). “İkinci kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme”. Türk Psikoloji Yazıları, 17 (34), s. 16-31.
- H. Andaç, Demirtaş, Ali, Dönmez (2006). “Yakın İlişkilerde Kıskançlık: Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler”. Türk Psikiyatri Dergisi, 17(3), s. 181-191.
- Halaçoğlu, Ahmet (1990). Balkan Harbi Sırasında Rumeli’den Türk Göçleri. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü. Ankara.
- Kadir, Beycioğlu, Battal, Aslan (2012). “Öğretmen ve Yöneticilerin öğretmen Liderliğine İlişkin Görüşleri: Bir Karma Yöntem Çalışması”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 18(2), s. 191-223.
- Kocacık, Faruk (1980). “Balkanlar’dan Anadolu’ya Yönelik Göçler (1878-1890) ”. Osmanlı Araştırmaları, 1(1), s. 0-0.
- Kutlu, Elif (2020). İki Ardıl Kuşaktan Kadında Değer Aktarımı: Göçmen Olan ve Olmayan Gruplarda Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- Lott, Bernice (1996). “Politics or science? The Question of Gender Sameness/Differences”. American Psychologist, 51 (2), s. 155 – 156.
- Oğuz, Esin Sultan (2011). “ Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı”. Edebiyat Fakültesi Dergisi, Journal of Faculty of Letters, 28 (2), s.0-0.
- Özensel, Ertan (2012). “Çokkültürlülük Uygulaması Olarak Kanada Çokkültürlülüğü”. Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries), 7(1), s. 55-70.

- Özgür, Güldü, Müge, Ersoy Kart (2009). “Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme”. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 64(3), s. 97-1176.
- Özlem, Haskan Avcı, Alper, Karababa, Tolga, Zencir (2019). “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkek Okul Öncesi Öğretmen Adayları: Algıladıkları Güçlükler ve Gelecek Kaygıları”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34 (4), s. 1092-1106.
- Richard Y. , Bouris, Joelle, Dayan (2004). “Acculturation orientations towards Israeli Arabs and Jewish immigrants in Israel”. Int J Psychol, 39(2), s. 118-131.
- Sezel, Saygın, Derya, Hasta (2018). “ Göç, Kültürleşme ve Uyum”. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 10(3), s. 312-333.
- Şahin, Birsen (2010). “Almanya’daki Türk göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme”. Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 55, 103-134.
- Şeker, B. Dilara (2006). “Kente göç etmiş bir örnekte kültüre uyum (kültürleşme) süreçleri”. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 3(2), s.1-31.
- Şirvanlı Özen, Dilek (1998). Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış Ve Uyum Problemleri İle Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tepealtı, Fahrettin (2009). “Lozan Nüfus Mübadelesi Göçleri ve Türk Mübadillerin İskanı ”. İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Dergisi, 39, s. 89-98.
- Vargel Pehlivan, Pelin (2017). “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması”. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(31), s. 497-521.
- Vatandaş, Celalettin (2011). “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”. Istanbul Journal of Sociological Studies, 0 (35) , s. 29-56.
- Yağmur, Kutlay, Fons JR, Van de Vijver (2012). “Acculturation and Language Orientations of Turkish Immigrants in Australia, France, Germany and the Netherlands”. J Cross Cult Psychol, 43(7), s. 1110-1130.
- Zafer, Ayşenur Bilge (2015). 1878-1914 Yıllarında Balkanlar ve Kafkasya'dan Gelen İkinci Kuşak Göçmen Kadınların Kültürleşme Süreci (Bursa Vilayeti İnegöl Kazası Örneği). Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Zafer, Ayşenur Bilge (2016). “Göç Çalışmaları İçin Bir Anahtar Olarak Kültürleşme Kavramı”. U.Ü. Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(30), s.75-92.
- Zeybekoğlu, Özge (2009). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkeklik Olgusu. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Zeyrek, Selin (2021). “Kültürel Çalışmalar’a Kültür Kavramı Ekseninde Bir Bakış”. International Journal of Cultural and Social Studies, 7(1), s. 139-147.

3.Elektronik Kaynaklar

Marmara Adası Asmalı Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği. Erişim tarihi: 26.09.2022.Erişim adresi: <http://www.asmalikoyu.com/>.

Marmara Belediyesi. Erişim Tarihi:24.05.2022. Erişim adresi: <https://www.marmara.bel.tr/cografi-yapi>.

Nüfushane. Erişim Tarihi:24.05.2022. Erişim adresi: <https://www.nufusune.com/marmara-mahalleleri-koyleri-balikesir>.

Tureng Sözlük. Erişim tarihi: 24.05.2022. Erişim adresi: <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/acculturation>.

EKLER

EK-1 ETİK KURUL ONAY BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.02.2021-E.14326

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-10017888-044-14326
Konu : Ebru Elif MORALI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.01.2021 tarihli, 3901 sayılı ve "Etik Kurul izni" konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 28/01/2020 tarih ve 2021/01 nolu toplantısında alınan 15 sıra sayılı kararı aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Karar No 15: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 11/01/2021 tarih ve 3901 sayılı yazısı görüşüldü. Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ebru Elif MORALI'nın, Dr. Öğr. Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY danışmanlığında yürüttüğü "Çokkültürlülükte Kadınların Toplumsal Algılarına Dair Bir Araştırma (Marmara Adası Örneği)" isimli yüksek lisans tezi kapsamında yapacağı çalışmanın (yüz yüze görüşme formu) uygulanmasında, bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından bir sakınca olmadığına oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. Adem ÇAYLAK
Kurul Başkanı

Mevcut Elektronik İmzalar

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1.Yaşınız:

2.Medeni Durumunuz nedir?

1. evli ☐

2. bekar ☐

3.Eğitim Durumunuz nedir?

1) okur-yazar değil ☐ 4) ortaöğretim ☐

2) okur-yazar ☐ 5) lise ☐

3) ilköğretim ☐ 6) üniversite ☐

4.Kaç çocuğunuz var?

1) yok ☐ 2) 1-2 ☐ 3) 3 ve üzeri ☐

5.Mesleğiniz nedir?

.....

6.Ne kadar zamandır Marmara Adası'nda yaşıyorsunuz?

.....

7.Kaç nesildir Marmara Adası'ndasınız?

.....

8.Köken aileniz Marmara Adası'na nereden gelmiştir?

.....

EK 3- BEM CİSİYET ROLLERİ ENVANTERİ

BEM CİSİYET ROLÜ ENVANTERİ

1	2	3	4	5	6	7
Bana göre hiçbir zaman doğru değil	Bana göre genellikle doğru değil	Bana göre çoğunlukla doğru değil	Bana göre ne doğru ne de değil	Bana göre çoğunlukla doğru	Bana göre genellikle doğru	Bana göre her zaman doğru
Kendine güvenen		Uyum sağlayabilen		Namuslu		
Sıkılgan		Gözüpek		Bencil		
Dürüst		Başkalarının inançlarına duyarlı		Saldırgan		
Kendî inançlarını savunan		Kibirli		Sadık		
Fedakar		Allesine karşı sorumlu		Hoşgörülü		
Kıskanç		Yumuşak nazik davranan		Haksızlığa karşı tavır alabilen		
Girişken		Etrafına karşı saygılı		Sevecen		
Boyun eğen		Otoriter		Sistemsiz, plansız		
Güvenilir		Merhametli		Kuralcı, katı davranan		
Etkileyici, güçlü		Ne yapacağı belli olmayan		Kaba dil kullanan		
Ağırbaşlı, ciddi		Sözünde duran		Dostça davranan		
Karamsar		Canayakın		Baskın, tesirli		
Riski göze almaktan çekinmeyen		İşinde ciddi ve sorumlu olan		Anlayışlı		
Duygusal		İdealist		Yapmacık davranan		
Konuksever		İncinmiş duyguları tamir etmeye istekli		Duygularını açığa vurmeyen		
Hırslı		Asık suratlı		Hassas		
Gönül alan		Cömert		Samimi		
Dedikodu yapan		Tatlı dilli		Mantıklı davranan		
Lider gibi davranan		Yardımsever		Çocukları seven		
Kadını		Erkeksi		Tutucu		

EK 4- YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Soru-1:Farklı kültürel gruplarla birlikte yaşamak ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Soru-2:Ada insanların yaşamları ile ilgili neler söylersiniz?

Soru-3:Adada yaşayan köken ailenizin yaşantısı ile sizin yaşantınızı kıyasladığınızda neler söylersiniz?

Soru-4:Ada kadınlarının çalışma alanları nelerdir?Ada insanların kadının çalışması ile ilgili düşünceleri nelerdir?

Soru-5:Adadaki kadınların aile ve sosyal hayat içindeki konumu ile ilgili neler söylersiniz?

ÖZGEÇMİŞ

İlkokul eğitimini Marmara İlkokulu'nda, ortaokul eğitimini Cumhuriyet Ortaokulu'nda, lise eğitimini Şehit Mehmet Gönenç Lisesi'nde tamamladı. Lisans eğitimini Kırıkkale Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde 2005 yılında tamamladı. 2005-2017 yılları arasında özel eğitim kurumlarında usta öğreticilik unvanı ile öğretmenlik yaptı. 2017-2018 yıllarında Uludağ Üniversitesi Pedagojik formasyon eğitimini tamamladı. 2019 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

